

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс
саласындағы мемлекеттік нормативтер
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ

Государственные нормативы
в области архитектуры, градостроительства и строительства
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**МҮГЕДЕК БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН ҮЙЛЕР
МЕН ИНТЕРНАТТАР**

**ДОМА И ИНТЕРНАТЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ-
ИНВАЛИДОВ**

ҚР ҚН 3.02-04-2012*
СН РК 3.02-04-2012*

Ресми басылым
Издание официальное

Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі
Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері
комитеті

Комитет по делам строительства и жилищно-коммунального
хозяйства Министерства промышленности и строительства
Республики Казахстан

Астана 2024

АЛҒЫ СӨЗ

- 1 **ӘЗІРЛЕГЕН:** «ҚазҚСҒЗИ» АҚ, «Монолитстрой-2011» ЖШС
- 2 **ҰСЫНҒАН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
- 3 **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы 29-желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен 2015 жылғы 1-шілдеден бастап

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1 **РАЗРАБОТАН:** АО «КазНИИСА», ТОО «Монолитстрой-2011»
- 2 **ПРЕДСТАВЛЕН:** Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
- 3 **УТВЕРЖДЕН (ы) И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:** Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства Национальной экономики Республики Казахстан от 29.12.2014 № 156-НҚ с 1 июля 2015 года.

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатысыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 17.10.2017 жылғы №224-НҚ және Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2019 жылғы 4 маусымдағы №121-НҚ бұйрықтарына сәйкес өзгертулер мен толықтырулар енгізілді.

ҚР ӨҚМ Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2024 жылғы 20 қарашадағы № 21-05-21/2846-И хатына сәйкес «Кіріспеге», 2-бөлімге, 5.1.1, 5.3.1, 5.3.7, 5.3.10, 5.4.1.29, 5.4.2.1.4, 5.4.3.1, 5.4.3.3, 5.4.4.4, 5.4.5.13, 5.4.5.15 тармақтарға (мемлекеттік тілде) және «Кіріспеге», 2-бөлімге, 5.1.1, 5.3.1, 5.3.7, 5.3.10 тармақтарға (орыс тілде) редакциялық түзетулер енгізілді, бүкіл мәтін бойынша «мүгедек» термині «мүгедектігі бар адам» терминімен ауыстырылды.

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения уполномоченного государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан.

Внесены изменения и дополнения в соответствии с приказами Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан №224-НҚ от 17.10.2017 года и Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан от 4 июня 2019 года №121-НҚ.

В соответствии с письмом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства МПС РК от 20.11.2024 года № 21-05-21/2846-И в «Введение», раздел 2, пункты 5.1.1, 5.3.1, 5.3.7, 5.3.10, 5.4.1.29, 5.4.2.1.4, 5.4.3.1, 5.4.3.3, 5.4.4.4, 5.4.5.13, 5.4.5.15 (на государственном языке) и в «Введение», раздел 2, пункты 5.1.1, 5.3.1, 5.3.7, 5.3.10 (на русском языке) внесены редакционные правки, по всему тексту термин «инвалид» заменен на термин «лицо с инвалидностью».

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	IV
1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ	1
2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР	1
3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР	2
4 МАҚСАТЫ МЕН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛАПТАРЫ	5
4.1 Нормативтік талаптардың мақсаты	5
4.2 Функционалдық талаптар	5
5 ЖҰМЫС СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР	7
5.1 Негізгі ережелер.....	7
5.2 Ғимараттың сенімділігі мен орнықтылығын қамтамасыз ету бойынша талаптар	11
5.3 Өрт қауіпсіздігіне қойылатын талаптар	12
5.4 Ғимараттар мен құрылыстарды пайдалану барысында адамдардың денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету бойынша талаптар	13
5.4.1 Жер телімі мен аумақты орналастыру	13
5.4.2 Көлемдік-жоспарлық және конструктивтік шешімдер	17
5.4.2.1 Жалпы талаптар.....	17
5.4.2.2 Балалар үйі.....	20
5.4.2.3 Арнайы мектеп-интернаттар.....	23
5.4.3 Тұрғын жайлар мен топтық жайлар	24
5.4.4 Санитарлық тораптар	26
5.4.5 Оқу жайлары	27
5.4.6 Мәдени-көпшілік қызмет көрсету жайлары	29
5.4.7 Тағам блогы	30
5.4.8 Медициналық-оңалту жайлары	31
5.4.9 Өндірістік шеберханалар	33
5.4.10 Ғимарат элементтері. Ғимаратқа кіреберістер	34
5.4.11 Тік және көлденең коммуникациялар	34
5.4.12 Пайдалану кезіндегі қауіпсіздік	36
5.5 Инженерлік қамтамасыз ету	37
5.6 Инженерлік-техникалық жүйелерді автоматтандыру және диспетчерлендіру.....	40
5.7 Қоршаған ортаны қорғау	40
6 ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҮНЕМДЕУ ЖӘНЕ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ	41
6.1 Энергия тұтынуды азайтуға қойылатын талаптар	41
6.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану	42

КІРІСПЕ

Осы құжат құрылыс саласын аймақтық және әлемдік әлеуметтік-экономикалық жүйеге біріктіруге бағытталған нормалаудың параметрлік әдісіне сәйкес Қазақстан Республикасының құрылыс саласындағы нормативтік базаның реформасы шегінде әзірленген.

Осы құрылыс нормаларында:

- нормативтік талаптардың мақсаты;
- функционалдық талаптар;
- жұмыс сипаттамаларына қойылатын талаптар бар.

Осы құрылыс нормалары мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттар ғимараттарына қолданылатын «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігі туралы» техникалық регламентінің дәлелдемелік базасына кіретін нормативтік құжаттардың бірі болып табылады.

Осы құрылыс нормалары Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын құрылыс саласындағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес әзірленді және Қазақстан Республикасының аумағында салынатын мүгедек балаларға арналған интернат үйлердің жобасын әзірлеу мен салуға арналған.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

МҮГЕДЕК БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН ҮЙЛЕР МЕН ИНТЕРНАТТАР

ДОМА И ИНТЕРНАТЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ-ИНВАЛИДОВ

Енгізілген күні - 2015-07-01

1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ

1.1 Осы құрылыс нормалары мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттарды орналастыруға, жер учаскесіне, аумағына, көлемдік-жоспарлық шешіміне, функционалдық топтарына, үй-жайдың құрамы мен алаңына, инженерлік қамтамасыз етуге және ішкі ортасына, сондай-ақ тірек-қозғалыс аппараты бұзылған мүгедек балаларға арналған медициналық-әлеуметтік мекемелер (ұйымдар) (бұдан әрі - МӘМ) қойылатын талаптарды белгілейді. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

1.2 Осы құрылыс нормалары төмендегілерге бөлінетін мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттарды жобалауға таралады:

– ақыл-ой және дене кемістігі бар 4 жасқа дейінгі балалар тәрбиеленетін, мамандандырылған сәбилер үйі (бұдан әрі – сәбилер үйі);

– арнайы түзету білім беру мекемелері, жетім және мүмкіндіктері шектеулі ата-анасының қарауынсыз қалған балаларға арналған мамандандырылған балалар үйлері; тірек-қозғалыс аппараты бұзылған мүгедек балаларға арналған стационарлық түрдегі медициналық-әлеуметтік мекемелер (ұйымдар).

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

1.3 Жалпы типтегі және мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған балалар үйлерінің қызметін бірге атқаратын құрама интернат үйлердің нұсқасы болуы мүмкін.

1.4 Мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттарды және МӘМ жобалаған кезде осы құжат талаптарынан басқа құрылыстың ерекше шарттары бойынша басқа да нормативтік-техникалық құжаттар талаптарын ескеру керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

2* НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

Осы құрылыс нормаларын қолдану үшін мынадай сілтемелік нормативтік құжаттар қажет:

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 6 мамырдағы № 305 қаулысымен бекітілген Террористік тұрғыдан осал объектілердің терроризмге қарсы қорғалуын ұйымдастыруға қойылатын талаптар.

Қазақстан Республикасының Энергетика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы №230 бұйрығымен бекітілген Электр қондырғыларын орнату қағидалары.

Ресми басылым

ҚР ҚН 3.02-04-2012*

Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрінің 2021 жылғы 17 тамыздағы № 405 бұйрығымен бекітілген «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламент.

Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің 2023 жылғы 9 маусымдағы № 435 бұйрығымен бекітілген «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігі туралы» техникалық регламент.

ҚР ҚН 2.01-01-2013 Құрылыс конструкцияларын тот басудан қорғау.

ҚР ҚН 2.04-01-2011 Табиғи және жасанды жарықтандыру.

ҚР ҚН 3.01-01-2013 Қала құрылысы. Қалалық және ауылдық елді мекендерді жоспарлау және құрылысын салу.

ҚР ҚН 4.01-01-2011 Ғимараттар мен имараттардың ішкі су құбыры және кәрізі.

ҚР ҚН 4.02-01-2011 Ауаны жылыту, желдету және кондиционерлеу.

Ескертпе - Осы мемлекеттік нормативті пайдаланған кезде «Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік техникалық құжаттар тізбесі», «ҚР Ұлттық стандарттары мен ұлттық техникалық-экономикалық ақпарат жіктеуіштерінің каталогы» және «Мемлекетаралық стандарттар каталогы» ақпараттық каталогтары бойынша жыл сайын жасалатын анықтамалық құжаттардың қолданылуын ағымдағы жылғы жағдай бойынша және ай сайын шығарылатын тиісті ақпараттық бюллетеньдерге - ағымдағы жылы жарияланған стандарттардың журналдары мен ақпараттық көрсеткіштері бойынша тексерген орынды. Егер сілтемелік құжат ауыстырылған (өзгертілген) болса, онда осы нормативті пайдаланған кезде ауыстырылған (өзгертілген) стандартты басшылыққа алған жөн, егер сілтемелік құжат ауыстырусыз жойылған болса, онда оған сілтеме берілген ереже осы сілтемені қозғамайтын бөлігінде қолданылады.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 06.08.2019 ж. №121-НҚ бұйрығы)

3*ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Осы құрылыс нормаларында тиісті анықтамалары бар мынадай терминдер қолданылады: **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 06.08.2019 ж. №121-НҚ бұйрығы)**

3.1 Бейімделу: Жаңа жағдайға бейімделу. Мұнда: мүмкіндігі шектеулі пайдаланушылар қажеттіліктерін ескеретін ғимараттың сәулеттік ортасының өзгеруі.

3.2 Антропометрлік параметрлер: Адамның денесі мен оның бөліктерін өлшеу жүйесі.

3.3 Габариттер: сәулеттік орта элементтерінің (заттар мен кеңістіктердің) олардың шеткі шығыңқы бөлшектері бойынша ішкі («жарықтағы») және сыртқы («тазалықтағы») өлшемдері.

3.4 * Медициналық-әлеуметтік мекеме (ұйым): Көмек және күтім, медициналық қызмет көрсетуді қажет ететін мүгедек балалардың стационарлық жағдайда тұрақты немесе уақытша тұруына арналған ұйым.

Халықты әлеуметтік қорғау жүйесінің стационарлық түрдегі медициналық-әлеуметтік мекемелері (ұйымдар) мынадай түрлерге бөлінеді:

- тірек-қозғалыс аппараты бұзылған мүгедек балаларға арналған;
- психоневрологиялық патологиясы бар мүгедек балаларға арналған.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

3.5 Сәбилер үйі: Ата-анасының қарауынсыз қалған ерте жастағы балаларға,

жалғызбасты аналардың балаларына, сондай-ақ дене немесе ақыл-есінің дамуында кемістігі бар балаларға көмек көрсету мен тәрбиелеуге арналған мекеме.

Жалпы типті, сондай-ақ орталық жүйке жүйесі, қимыл аппараты, есту, сөйлеу, көру және т. б. қызметі зақымданған балаларға арналған мамандандырылған сәбилер үйі құрылады.

3.6 Қолжетімділік (кедергісіздік): Орынға кедергісіз қол жеткізуге және көрсетілетін қызметті пайдалануға мүмкіндік беретін ғимараттың, мекеменің, қызмет көрсету орындарының қасиеті.

3.7 Қолжетерлік: Пайдаланатын затқа, объектіге қол жеткізу мүмкіндігін пайдалануды қамтамасыз ететін параметрлері бар қызмет көрсету орындарының қасиеттері.

3.8 Қауіпсіздік аймағы: Жарақаттану қаупі бар жағдайларды болдырмауға арналған функционалдық элемент (алаң) шетіндегі аймақ (жолақ).

3.9 * Мүгедектігі бар адам: Тұрмыс-тіршілігінің шектелуіне және оны әлеуметтік қорғау қажеттілігіне әкеп соқтыратын, ауруларға, мертігулерге (жаралануға, жарақаттарға, контузияларға), олардың зардаптарына, кемістіктерге байланысты организм функциялары тұрақты бұзылып, денсаулығы нашарлаған адам. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

3.10 Интернат: Мемлекеттің жартылай немесе толықтай қамтуында болатын, оқушылардың тұратын, оқитын білім беру мекемесі (мектеп).

3.11 Медициналық оңалту: Организмнің бұзылған немесе жойылған қызметін қалпына келтіруге, емдеуге бағытталған медициналық іс-шаралар кешені.

3.12 Аймақтың және кеңістіктің параметрлері: Кеңістіктегі немесе жоспардағы кейбір шекаралар арасындағы өлшемдерді сипаттайтын мөлшерлердің (ұзындық, ен, биіктік) сандық мәні, мысалы мүгедектігі бар адам алатын аймақтың ұзындығы мен ені, кресло-арбаның айналу радиусы, қолжетімді аймақтың биіктігі және т. б.

3.13 Ым тілінің аудармашысы (сурдо-аудармашы): Дыбыстық ақпаратты ым тіліне аударуды жүзеге асырушы маман (керең-мылқаулар үшін).

3.14 Көтеру: Қозғалыстың көлбеу жолдарының жақын көлденең жазықтықтар арасындағы деңгейінің әртүрлілігі (тік өлшем).

3.15 Жеке қызмет көрсету бөлмесі (функционалдық): Мүмкіндігі шектеулі келушіге мекеме (кәсіпорын) қызметшісінің немесе өзін-өзі қызмет көрсету жүзеге асырылатын бөлме немесе кабина. Бөлме (кабина) габариті сүйемелдеуші тұлғаның орналасу мүмкіндіктерін ескеруі керек.

3.16 Әмбебап бөлме: Ұйымдастыру шараларының көмегімен, сонымен қоса ауыстырылатын немесе тасымалданатын жабдық көмегімен әртүрлі әрекет түрлерін ұйымдастыру мүмкіндігі қарастырылған ғимарат бөлмесі.

3.17 Практикум (зертхана-практикум): Сыныптың бір бөлігін толық зертханалық жұмыстарды және зертханалық практикумдарды өткізуге арналған бөлме.

3.18 Бойлық еңіс: Қозғалу бағытына параллель беттің еңісі.

3.19 Психикалық кемшілік: Адам психикасының дамуы мен (немесе) жұмыс істеуіндегі уақытша немесе тұрақты кемшілік, сонымен бірге:

- сенсорлық бұзылу салдары;

- сөйлеудің бұзылуы;
- эмоциялық-еріктік сананың бұзылуы;
- мидың зақымдану салдары;
- ақыл-ой дамуының бұзылуы, оның ішінде ақыл-ой кемістігі;
- ақыл-ойының дамуындағы кемістік және осымен байланысты оқытудағы өзіндік қиындықтар.

3.20 Мүмкіндігі шектеулі бала (балалар): Белгілі тәртіппен рәсімделген туа біткен, тұқым қуалаушылыққа немесе жарақат алу салдарына байланысты өмір сүруді шектейтін физикалық және (немесе) психикалық кемшіліктері бар 18 жасқа дейінгі бала (балалар).

3.21 Қауіп белгісін беруші (хабарлағыш): Көру бұзушылығы бар адамдарға олардың жолындағы қауіп жөнінде ескерту беруге арналған, жаяу жүргіншілер жолы мен басқа элементтердің бетіне тұрғызылған немесе төселген арнайы элементтер.

3.22 Бейнелеме: Объектіні (ұғымды) шартты көрсету үшін графикалық немесе тактильдік тәсілмен жасалған келушілерге арналған таңбалы ақпарат.

3.23 Әлеуметтік бейімделу: Кемтар балаларды қоғамда қабылданған құндылықтарды, ережелер мен мінез-құлық ережелерін меңгерту және қабылдану жолымен әлеуметтік орта жағдайына, әлеуметтік және медициналық түзеу арқылы қолдауға мақсатты түрде бағыттау процесіндегі еңбек даярлығына белсенді бейімделу.

3.24 Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау: Мүмкіндігі шектеулі балаларға тіршілік ету әрекетін шектеуді жеңу және өтемдерін қамтамасыз ететін және басқа азаматтармен бірге тең жағдайда қоғам өміріне қатысуды жасауға бағытталған арнайы әлеуметтік, медициналық және білім беру қызметтерін көрсететін халықты әлеуметтік қорғау, денсаулық сақтау, білім беру ұйымдарының қызметі.

3.25 Білім берудің арнайы түзеу ұйымдары (әрі қарай – мектеп-интернаттар): Қазақстан Республикасы Білім министрлігінің жүйесіндегі арнайы (түзету) білім беру мекемелері, білім берудің оқыту орындарымен бірге негізгі мәселелерді шешіп, бір уақытта жойылған қызметтерді қалпына келтіруге, бірінші және екінші бұзылуларды түзетуге, сақтау талдағыштарының қызметін дамытуға және қоғамда балалардың және жасөспірімдердің әлеуметтік-еңбек бейімделуіне және шоғырлануына, қайта қалпына келуге әсер ететін өтемдік дағдылардың қалыптасуына бағытталған өзіндік міндеттерді атқарады.

Білім берудің арнайы түзету ұйымдары мынадай түрлерге бөлінеді:

- есту қабілеті бұзылған (естімейтіндер, нашар еститіндер, кейін саңырау болғандар);
- көру қабілеті бұзылған (көрмейтіндер, нашар көретіндер, кейіннен соқыр болғандар);
- тірек-қимыл аппаратының қызметі бұзылған;
- сөйлеу қабілеті бұзылған;
- психикалық дамуы кешеуілдеген;
- эмоционалдық-ерік саласы және мінез-құлқы бұзылған;
- күрделі бұзылушылығы бар, оның ішінде соқыр-саңырау.

3.26 Тіршілік ету ортасы: Өзінің барлық тіршілік ету қажеттігін, оның ішінде

ғимараттар мен құрылыстар, олардың құрылғылары, жабдықтау және берілген аумақты, оның ішінде немесе соның көмегімен жүзеге асыратын адамды қоршап тұрған материалдық орта.

3.27 **Тактильдік:** Бедерлі, сезілетін.

3.28 **Жер телімі:** Ғимаратпен функционалдық байланысты аумақ.

3.29 **Оқу секциясы:** Сыныптық бөлмелер тобы (оқу бөлмелері), рекреация, ресурстық орталық пен санитарлық тораптар.

3.30 **Дене кемістігі:** Ұзақ әлеуметтік медициналық және педагогикалық-түзетуді қолдауды қажет ететін дамуының және (немесе) организмнің (организмдердің) жұмыс істеуінің айтарлықтау бұзылуы.

3.31 **Ауқымды сабақ:** Барлық оқушылар сынып тақтасына және оқытушыға қарама-қарсы отырады.

3.32 **Мектеп-интернат:** Баланы тәрбиелеу және дамытуға, отбасына көмек көрсетуге барынша қолайлы жағдайды қамтамасыз ету мақсатында тәрбиеленушілердің жыл бойы болуы үшін құрылған мекеме. Мектеп-интернат тәрбиеленушілері – отбасыдан шыққан балалар демалыста және каникулдарда оны тастап кете алады, жетім балалар және ата-анасының қарауынсыз қалған балалар онда үнемі болады.

3.33 **Брайль шрифтісі:** Соқырлардың жазуы мен оқуына арналған бедерлі-нүктелі шрифт.

3.34 **Эргономикалық параметрлер:** Адамның қандай-да бір қызметіндегі қозғалыс жағдайындағы параметрлері.

4 МАҚСАТЫ МЕН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛАПТАРЫ

4.1 Нормативтік талаптардың мақсаты

4.1* Нормативтік талаптардың мақсаты - мүмкіндігі шектеулі балалардың өмірі мен денсаулығын, мүлікті сақтау мен қоршаған ортаны қорғау мақсатында үйлер мен интернаттар, МӘМ ғимараттарын барлық пайдалану кезеңінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету, табиғи ресурстарды тиімді пайдалану, сондай-ақ тұру, оқу, балаларды емдеу мен қызметкерлер еңбегін қолдану үшін жағдай жасау болып табылады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

4.2 Функционалдық талаптар

4.2.1 Құрылыс барысында және пайдаланудың жобалық мерзімінің бойында ғимараттың негізі мен көтергіш конструкциялар қажетті сенімділікпен және үнемділікпен ықтимал жүктемелерге, ықпалдар мен әсерлерге төзімді болуы, сондай-ақ талап етілетін жобалық пайдалану көрсеткіштерін сақтауы тиіс.

4.2.2 Көтергіш конструкцияларды уақыт аралық өзгертін көрсеткіштердің пайдаланудың жобалық мерзімінің бойында конструкцияның көтергіш қабілетіне әсер

етпейтіндей есептеу керек. Бұл жағдайда қоршаған ортаның жағдайы мен техникалық қызмет көрсету жөніндегі жоспарлық шараларды ескеру керек.

4.2.3 Көтергіш конструкциялардың өртке қарсы қорғаныс жөніндегі талаптарға сәйкестігі кестелік немесе тәжірибелік мәліметтерді қолдану арқылы барлық көтергіш конструкцияларды, олардың учаскелерін немесе элементтерін талдау негізінде бағалануы тиіс.

4.2.4* Үйлер, интернаттар мен МӘМ өрт кезінде ғимараттың немесе оның элементінің ықтимал жағдайын, ең қолайсыз ауа-райының өзінде де интернаттағы өрттің іргелес құрылыстарға таралмау мүмкіндігін ескере отырып орналастырылуы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

4.2.5 Ғимарат өрт ошағын ерте анықтауды, адамдарға хабарлауды, мүмкіндігі шектеулі балаларды қауіпсіз эвакуациялауға жағдай жасауды, өртті барынша тез жоюды қамтамасыз ететіндей жобалануы және салынуы тиіс.

4.2.6* Үйлер, интернаттар мен МӘМ ғимараттарында мүгедек балалардың, сондай-ақ аумақты көріктендіруді, сәулет-жоспарлық шешімді, санитариялық-гигиеналық талаптарды ескере отырып, ғимаратты пайдалану барысында қызметкерлердің өмірі мен денсаулығын қамтамасыз ететін оқу, емделу және тұру үшін қажетті жайлы жағдай жасалуы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

4.2.7 Ғимаратты жобалаған кезде балалардың, қызмет көрсетуші қызметкерлердің өмірін қорғауды және мүлікті өрт, жарылыс, қауіпті материалдарды лақтыру салдарынан, сондай-ақ бөгде тұлғалардың рұқсатсыз енуінен қорғауды қамтамасыз ететін шаралар қарастырылуы тиіс.

4.2.8* Мүгедек балаларға арналған интернат-үйлер, МӘМ оның қызмет ету мерзімінің ішінде оған адамдар келген кезде жай ауасында ластаушы заттардың, ылғалдың, зеңнің, жарықтандырудың, инсоляцияның, күннен қорғаныстың, шудың, діріл мен сәуленің болуына байланысты балалардың денсаулығына қауіп тудырмауды ескере отырып жобалануы және салынуы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

4.2.9* Мүгедек балаларға арналған интернаттар, МӘМ ғимараттарын жобалаған кезде мүгедек балалардың жер учаскесімен аумаққа, сондай-ақ ғимаратқа кедергісіз және ыңғайлы өту жағдайы тұрушылардың физиологиялық ерекшеліктерін ескере отырып қарастырылуы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

4.2.10* Мүгедек балаларға арналған үйлерді, интернаттарды және МӘМ жобалаған кезде балалардың тұруы мен оқуы үшін психологиялық жайлы жағдай жасауға бағытталған шараларды ескеру қажет. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

4.2.11* Интернаттар, МӘМ ғимараттары мен іргелес аумақтар пайдалануға белгіленген талаптарды орындаған кезде жазатайым оқиғалар, жарақат алу және көлік құралдарын жылжыту, ауыстыру, электр аспаптары мен құрылғыларды, лифтілерді немесе басқа да инженерлік қондырғыларды пайдалану нәтижесінде балалардың өміріне қауіп туу ықтималдығы барынша азаятындай жобалануы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

4.2.12 Ғимараттар ғимарат пен бөлшектер жүйесі үшін энергияны тиімді пайдалану жөніндегі талаптарды ескере отырып жобалануы және салынуы тиіс.

4.2.13* Үйлер мен интернаттар ғимараттарында жылытуды, салқындатуды, жарықтандыру мен желдетуді орнату оларды тұтынған кезде талап етілетін энергия мөлшері климаттық жағдайды ескергенде, төмен болатындай жобалануы және салынуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

4.2.14 Ғимаратты салу мен бұзу кезінде табиғи ресурстарды кешенді пайдалану, бұзғаннан кейін құрылыс конструкциялары мен материалдарды қайта қолдану (рециклинг) керек.

4.2.15 Мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттарды жобалау кезеңінде объектінің Қазақстан Республикасының террористік тұрғыдан осал объектілерінің тізбесіне қатыстылығын анықтау және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 3 сәуірдегі № 191 қаулысымен бекітілген Террористік тұрғыдан осал объектілердің терроризмге қарсы қорғалу жүйесіне қойылатын талаптарға сәйкес объектінің терроризмге қарсы қорғалуының тиісті жүйесін құру үшін шаралар қабылдау қажет. *(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 06.08.2019 ж. №121-НҚ бұйрығы).*

5 ЖҰМЫС СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

5.1 Негізгі ережелер

5.1.1 Осы құрылыс нормаларының талаптары «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігі туралы» техникалық регламентінің талаптарын ескере отырып, тіршілік әрекетінің, қызмет көрсетудің, еңбекті қолданудың және демалыстың негізгі процестерінің орнын орналастыру кезінде мүмкіндігі шектеулі балалар үшін қолжетімділіктің қажетті деңгейін қамтамасыз ететін толыққанды сәулеттік орта құруға бағытталған.

5.1.2 Жайлардың биіктігін, инженерлік жабдықтарға қойылатын талаптарды және басқа да жалпы талаптарды, оның ішінде өртке қарсы талаптарды Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы қолданыстағы нормативтік құжаттарда мазмұндалған жобалау нормаларына сәйкес қабылдау керек.

5.1.3 Азаматтық қорғаныс шараларының қажеттілігі әрбір нақты жағдаймен анықталады.

5.1.4 Сәулеттік ортаның сапасын арттыруға мүмкіндігі шектеулі балалардың қажеттілігі үшін ғимаратқа қолжетімдікті, қауіпсіздікті, жайлылық пен ақпараттылықты сақтаған кезде қол жеткізіледі.

Осы өлшемдер маңыздылық деңгейі бойынша басымдықтың мынадай ретіне ие болуы тиіс:

- қолжетімділік;
- қауіпсіздік;
- ақпараттық;
- жайлылық (қолайлылық).

5.1.5 Объектінің сәулеттік шешімі балаларға мынадай көмектер көрсетуі тиіс:

- ғимараттың, құрылыстың, жайлардың аймақтарын сәйкестендіруге;
- коммуникациялық кеңістікті табуға және пайдалануға, өз жолын, оның ішінде эвакуациялау кезіндегі бағытты анықтауға;

- қатерлі аймақты өз уақытында анықтауға және одан сенімді түрде аулақ жүруге.

5.1.6 * Мүгедек балаларға арналған интернат-үйлер, МӘМ жеке ғимараттарға немесе бірнеше жеке ғимараттарда орналасуы қажет. Ғимаратты жылу өтетін жолдармен байланыстыруға болады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.1.7 * Мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған үйлер, интернаттар мен МӘМ-нің сыйымдылығы, ондағы жайлардың құрамы мен алаңы әрбір нақты жағдайда анықталады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.1.8 Мамандандырылған балалар үйі ақыл-ойы мен дене дамуында кемістігі бар балалардың (тәрбиелеу шартында ескертілген психикасы – сөйлеу және физикалық дамуы кешеуілдеген балалардан басқа) тұруын ескере отырып жобалануы тиіс:

- психикасының бұзылушылығы бар орталық жүйке жүйесі органикалық зақымданған;

- психикасының бұзылушылығы жоқ, оның ішінде балалар церебральдық сал болып қалған, орталық жүйке жүйесі органикалық зақымданған;

- тірек-қимыл аппаратының қызметі бұзылған және т. б. психикасы бұзылмаған дене дамуы кемістіктерімен;

- естуі мен сөйлеу қызметі бұзылған (керең-мылқаулар, керең болып қалғандар, құлағы мүкістер);

- сөйлеу қызметі бұзылғандармен (алалиясы бар тұтықпалар және т. б. сөзі бұзылғандар);

- көру қызметі бұзылғандармен (соқырлар, нашар көретіндер);

- туберкулездік интоксикациясы барлар, туберкулездің аз және әлсіреген түрлерімен;

- имбецильдік, жарыместік дәрежесіндегі олигофрениясы барлармен;

- бас миының органикалық зақымдануынан кейін ақылдың кемдігі барлармен;

- тірек-қимыл қызметі аса бұзылған кезде барлық дәрежедегі ақыл-ой кемістігімен;

- тәрбиелеуді қиындататын соқыр (нашар көретін) немесе саңырау (нашар еститін), тірек-қимыл қызметі аса бұзылған барлық дәрежедегі ақыл-ой кемістігі бар балалар үшін медбикелік күтімдегі жеке топтар ұйымдастырылады.

Мамандандырылған балалар үйінде туғаннан бастап 4 жасқа дейінгі балалар тәрбиеленеді.

5.1.8.1 Стационарлық түрдегі медициналық-әлеуметтік мекеме (ұйым) 3-тен 18 жасқа дейінгі ақыл есі сақталған тірек-қимыл аппараты бұзылған мүгедек балалардың стационардағы арнайы әлеуметтік қызметтерге мұқтаж екендігін ескере отырып жобалануы керек. **(Толықтырылды – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.1.9 Балалар үйінде тәрбиеленушілерге қызмет көрсетудің мынадай түрлерін қамтамасыз ете отырып, балалардың денсаулығын нығайту мен қорғауға, олардың үйлесімді дамуына кепілдік беретін жағдай жасау қажет:

- тұру;

- тамақтану;

- санитарлық-гигиеналық қызмет көрсету;
- тәрбиелеу, оқыту;
- медициналық қызмет көрсету.

5.1.10 * Үйлер, интернаттар (арнайы мектеп-интернаттар) мен МӘМ стационарлық әлеуметтік қызмет көрсету жүйесіне жатады және балалардың жасына, денсаулық жағдайы мен әлеуметтік жағдайына сәйкес жіктеледі және тәрбиеленушілерге мынадай қызмет көрсету түрлерін қамтамасыз етуі тиіс:

- тұру;
- тамақтану;
- санитарлық-гигиеналық қызмет көрсету;
- тәрбиелеу, оқыту;
- мәдени-бұқаралық қызмет көрсету;
- медициналық қызмет көрсету (физикалық оңалтуды қоса алғанда);
- әлеуметтік бейімдеу;
- кәсіби даярлау (жеке мүмкіндіктеріне қарай);
- әкімшілік-тұрмыстық қызмет көрсету. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.1.11 Барлық жайларда тірек-қимыл аппаратының қызметі шектеулі, оның ішінде арбамен жылжитын балалардың дене күшін жеңілдетуге арналған құрылғылар мен құрал-жабдықтарды қарастыру қажет.

5.1.12 Соқыр және нашар көретін балаларға арналған мектептерді қоспағанда, мекемелердің барлық типтері арбадағы мүгедектігі бар адамдардың келуіне есептелуі тиіс.

5.1.13 * Мүгедек балаларға арналған үйлер, интернаттарды мен МӘМ-ді жобалаған кезде мыналарды қамтамасыз ету қажет:

- үй-жайлардағы жақсы акустиканы;
- жиһазды, қондырғыны, техниканы пайдаланудағы жеңілдікті;
- көлеңкелердің пайда болу ықтималдығын ескере отырып оңтайлы жарықтандыруды.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.1.14 Мектеп жасындағы балалар мынадай арнайы мектеп-интернаттарда болуы мүмкін:

- негізгі біліммен қамтамасыз етілетін мекемелерде (тоғыз жылдық);
- орта білім (он бір жылдық).

5.1.15 Арнайы мектеп-интернатқа келетін балалар мен жасөспірімдердің оқу мерзімі мен жасы дене және ақыл-ой дамуының ерекшеліктерін ескере отырып ұлғайтылуы мүмкін және мүгедектігі бар адамдарға арналған арнайы мектеп-интернаттардың құрамына 4 бастап 7 жастағы балаларға арналған мектепке дейінгі бөлімдер қосылуы мүмкін.

5.1.16 Арнайы мектеп-интернаттарда демалыс күнін қоса алғанда, тәрбиеленушілердің тәулік бойы келуі қамтамасыз етілуі тиіс. Кейбір жағдайларда балалар мүддесі үшін күндіз келуге жол беріледі.

Жетім балалардың және ата-анасының қамқорынсыз қалған балалардың мектеп каникулдарын қоса алғанда, жыл бойы болуын қамтамасыз етеді.

5.1.17 Полиомелит пен церебральдық сал ауруы салдарынан есту, көру қызметі бұзылған балаларға арналған арнайы мектеп-интернаттар 12 жылдық оқуға есептелуі және өзінің құрамында дайындық сыныбы болуы тиіс.

5.1.18 Ақыл-ойы кем балаларға арналған арнайы мектеп-интернаттар 10 жылдық оқуға есептелуі тиіс, ақыл-ойы кем балаларға арналған арнайы мектеп-интернаттарда дайындық сыныптары қарастырылмайды.

Арнайы мектеп-интернат тәрбиеленушілерінің негізгі құрамы сондай-ақ негізгі дене кемістігінен, зияткерлік толық дамымаушылықтан басқа тауқымет көрген балалар есебінен көбейтілуі мүмкін. Мұндай балалардан оқу мерзімі 9 жылдық (1-9 сыныптар) қосымша сыныптар бөлімдері құралады.

5.1.19 Үйлер мен интернаттар төмендегідей түрлерге бөлінеді:

1) Соқыр және нашар көретін балаларға арналған арнайы (түзету) білім беру мекемелері:

а) соқырлар үшін, мұнда оқу 6-7 жастан басталады, сондай-ақ жас мөлшері 1-2 жылдан асқан балаларды қабылдауға жол беріледі;

б) нашар көретіндер үшін, мұнда балалар 7 жастан бастап қабылданады, басқа типтегі және түрдегі білім беру мекемелерінен балалардың көру органы, көздің жарақаты және т. б. сырқаттарына байланысты әртүрлі сыныптарға қабылдауға жол беріледі.

2) Саңырауларға, нашар еститіндер мен кейіннен керең болған балаларға арналған арнайы (түзету) білім беру мекемелері:

а) саңырау балалар үшін;

б) нашар еститін және кейіннен керең болған балалар үшін.

Нашар еститіндер мен кейіннен керең болған балаларды оқытуда саралау тәсілін қамтамасыз ету үшін екі бөлім құрға жол беріледі:

I – есту бұзушылығында ескертілген сөйлеу дамымаушылығы жеңіл балалар үшін;

II – есту бұзушылығында ескертілген сөйлеу дамымаушылығы терең балалар үшін.

3) Сөйлеу бұзушылығы күрделі балаларға арналған арнайы (түзету) білім беру мекемелері, оның құрамында екі бөлім бар:

а) сөйлеудің жалпы дамымаушылық дәрежесі ауыр (алалия, дизартрия, ринолалия, афазия және т. б.), сондай-ақ тұтықпалы, сөйлеудің жалпы дамымаушылығынан зардап шегетін балалар үшін;

б) сөйлеудің қалыпты дамуы кезінде тұтығудың ауыр түрі бар балалар үшін.

Сөйлеудің бір текті ақаулықтары бар оқушылардың жеткілікті саны болған кезде I және II бөлімдер құрамында оқушылардың сөйлеу дамуының деңгейін міндетті ескере отырып, жеке сыныптар құрылуы мүмкін.

4) Полиомелит пен церебральды сал салдары бар балаларға арналған арнайы (түзеу) білім беру мекемелері. Психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес қорытындысының негізінде денсаулығын қалпына келтіру мөлшері бойынша оқушылар жалпы типтегі жалпы білім беру мекемелеріне ауыса алады.

5) Психикалық дамуы кешеуілдеген балаларға арналған арнайы (түзету) білім беру мекемелері.

б) Ақыл-ойы кем балаларға арналған арнайы (түзету) білім беру мекемелері.

5.1.20 Оқытуға келмейтін балалар, яғни нақтылықты қабылдамайтын және өзіне қызмет көрсете алмайтын балалар ұйықтайтын бөлмелерге жасына, сырқатының ауырлығына, сондай-ақ қызмет көрсетуші қызметкерлердің нормативтік жүктемесіне қарай орналастырылады.

5.1.21* Объектінің жиһазы мен қондырғылары балалардың жас-бой ерекшеліктеріне сәйкес болуы тиіс. Қондырғының жиынтығы, саны мен өлшемі жайлардың профилін, мекемелердің ерекшелігін және қауіпсіздік техникасын сақтауды ескере отырып қамтылады. Интернат-үйлер, МӘМ жайларының оқу жиһаздары мен қондырғыларында педагогикалық процестің ерекшелігі мен емдеу-қалпына келтіру шаралары ескерілуі тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.1.22 Барлық стационарлық қондырғылар мен жиһаздарды нығыз бекіту керек.

5.2 Ғимараттың сенімділігі мен орнықтылығын қамтамасыз ету бойынша талаптар

5.2.1 Талаптарды орындауды қамтамасыз ету үшін ғимараттың механикалық беріктігі мен орнықтылығы қызмет етудің болжанған мерзімінің бойында осы норманың талаптарына сәйкес өзінің қасиетін сақтауы тиіс.

5.2.2 Көтергіш конструкциялардың механикалық қауіпсіздік жөніндегі талаптарға сәйкестігі ғимараттың сенімділігі мен орнықтылығын қамтамасыз ету мақсатында кестелік немесе тәжірибелік мәліметтерді пайдалану арқылы барлық жобаланатын көтергіш конструкцияларды немесе оның элементтерін талдау негізінде жүзеге асырылуы тиіс.

5.2.3 Конструкциялар мен бөлшектер ҚР ҚН 2.01-01 сәйкес ылғалдың, төмен температураның, агрессивті ортаның, биологиялық және басқа да кері факторлардың ықтимал әсерлеріне берік материалдардан орындалуы тиіс.

Қажет жағдайда жаңбыр, еріген қар, жер асты суының ғимараттың көтергіш немесе қоршау конструкцияларының қалыңдығына түсуі, сондай-ақ жабық кеңістік пен ауа қабатының желдету құрылғысын немесе конструкцияларын жеткілікті қымтау арқылы сыртқы қоршау конструкцияларына ылғалдың жол бергісіз мөлшері жиналғанда тиісті шаралар қабылдау тиіс. Қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес қажетті қорғаныс құрамы мен жабындар қолданылуы тиіс.

5.2.4 Жиынтық элементтердің түйіскен жерлері және қабаттық конструкциялар негіздерінің біркелкі емес отыруы кезінде және басқа да пайдаланудың әсерлерінен пайда болатын температуралық-ылғалдықты өзгерістер мен күштерді қабылдауға есептелінуі тиіс. Түйіскен жерлерде қолданылатын тығыздайтын және герметикалық материалдар теріс температура және ылғалдық кезінде тығыздығын және адгезиялық құрамын сақтауы тиіс, сонымен қатар ультракүлгін сәулелерге төзімді болуы тиіс. Герметикалық материалдар конструкциялардың түйіскен жерлерінде қорғаушы материалдар және қорғаушы-сәндік жабындарымен үйлесімді болуы қажет.

5.2.5 Тексеру, техникалық қызмет көрсету, жөндеу және ауыстыру үшін ғимарат қондырғыларына, арматураға және инженерлік жүйелер аспаптарына рұқсат мүмкіндігі қамтамасыз етілуі тиіс.

5.2.6 Қондырғылар мен құбырлар ғимараттың құрылыс конструкцияларына олардың жұмыс қабілеті конструкцияларды ықтимал ауыстыру кезінде бұзылмайтындай бекітілуі тиіс.

5.2.7 Ғимаратты сейсмикалық ықпалға, аяздан ісінуді, инженерлік коммуникацияларды енгізуді қоса алғанда, толықтыруға, отыруға және топырақты басқа да ауыстыруға ұшыраған геологиялық жағдайы күрделі ауданда салу әртүрлі инженерлік желілер бойынша нормативтік құжаттарда белгіленген талаптарға сәйкес негіздердің ықтимал деформациясын өтеу қажеттілігін ескере отырып орындалуы тиіс.

5.2.8 Ғимараттың көтергіш және қоршау конструкциялары тиісті нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес қабылдануы тиіс. Ғимараттың конструкциясы мен негізі көтергіш және қоршау конструкцияларының жеке салмағынан түсетін тұрақты жүктемені қабылдауға есептелуі тиіс:

- аралықжабынға уақытша біркелкі таратылған және жинақталған жүктеме;
- құрылыстың осы ауданындағы қар және желі жүктемесі және т. б.

5.3 Өрт қауіпсіздігіне қойылатын талаптар

5.3.1 Ғимараттың көлемдік-жоспарлық шешімі мен өрт қауіпсіздігі «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламентіне және Қазақстан Республикасының аумағындағы қолданылатын басқа да нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес болуы тиіс.

5.3.2 Электрлік жабдықтар, құрал-саймандар және олардың жұмысы жану көзі ретінде олардың әлеуетті мүмкіндігін төмендететіндей орнатылуы тиіс.

5.3.3 Ғимарат пен құрылыс өрт сөндірушілер балалар мен қызметкерлерді құтқару, меншікті қорғау және өрт сөндіру құрылғыларын пайдалану жөніндегі жұмыстарды тиісті ретпен жүзеге асыра алатындай жобалануы және салынуы тиіс.

5.3.4 * Эвакуациялау жолдарында апаттық және эвакуациялық жарықтандыру қарастырылуы тиіс. Интернат-үйлердің, МӘМ-нің хабарлау жүйесін және адамдарды эвакуациялауды басқаруды жобалаған кезде интернаттарда кезең-кезеңмен эвакуациялау мүмкін еместігін ескеру қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.3.5 Эвакуациялық шығаберістер анық белгіленуі және балалар, нашар көретін балалар үшін барынша айрықша болуы тиіс.

5.3.6 Эвакуациялық жолдарды жобалаған кезде кіреберістер енін бір мезгілде бірнеше мүгедектер арбасының өтуін ескере отырып есептеу керек.

5.3.7 * Үйлер мен интернаттар, МӘМ ғимараттарында автоматты өрт сигнализациясы, өрт сөндірудің автоматты түрде құрылғысы және өрт туралы адамдарға хабарлау қарастырылатын ғимараттар мен жайлар Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес қарастыру керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.3.8 Биіктігі екі және үш қабатты ғимараттарда ашық лоджияны жобалау керек, оның көлемін мүгедек арбаларының габариті мен өрт кезінде адамдарды жинауға

арналған өртке қарсы бөлік ретінде қарастырылатын бұрылу кеңістігін ескере отырып жүргізу қажет.

5.3.9 Интернат-үйлерде дыбыстық сигнализациядан басқа нашар еститін балалар үшін көзбен көрерліктей сигнализация қажет. Сигнализацияның бірлескен жүйесі сондай-ақ баланың санитарлық тораптар, душ, киім ілетін жер және т. б. сияқты жалғыз қалуы мүмкін жайларға қажет.

5.3.10 Сигнализация хабарлағыштар Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес болуы тиіс.

5.4 Ғимараттар мен құрылыстарды пайдалану барысында адамдардың денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету бойынша талаптар

5.4.1 Жер телімі мен аумақты орналастыру

5.4.1.1 * Мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған үйлер, интернаттар мен МӘМ-ді адам үшін өте қауіпті химиялық, биологиялық және микробиологиялық организмдердің топырақтағы мөлшері, атмосфералық ауаның сапасы, радиациялық фонның, озонның деңгейі, физикалық (шу, діріл ультрадыбысы, электр магниттік өріс және т.б.) және басқа да факторлар жөніндегі санитарлық-гигиеналық және эпидемиологиялық талаптарды ескере отырып, кәсіпорынның, құрылыстар мен өзге объектілердің санитариялық-қорғаныш аймақтарынан тыс көгалдандырылған аумақтарға орналастыру керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.1.2 * Үйлер, интернаттар мен МӘМ ғимараттарын жобалау қала құрылысының ахуалын, әлеуметтік климатты, нақты учаскені таңдау бойынша осы ғимараттарды болжанған алаңда орналастырудың әлеуметтік салдарын бағалау жөніндегі жұмыстардың жобалау алдындағы кезеңін орындау арқылы жүзеге асырылуы тиіс. Зерттеу нәтижесі бойынша интернатты жобаланған объектінің ауданында орналастыру үшін таңдалған әлеуметтік ортаға біріктіру үшін қолайлы жағдайды қамтамасыз ететін шаралар анықталуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.1.3 * Үйлер, интернаттар мен МӘМ-ді елді мекендердің құрылыс жүйесінде орналастыру, өндірістік объектілерден, көлік магистральдарынан және т.б. алыстату мәселелерін, сондай-ақ табиғатты қорғау іс-шараларын Қазақстан Республикасы аймағында қолданыстағы нормативтік құжаттардың қала құрылысы бойынша талаптарына сәйкес шешу керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.1.4 * Үйлер, интернаттар мен МӘМ жер учаскесіне олармен функционалдық байланыспайтын нысандарды орналастыруға тыйым салынады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.1.5 Ғимаратты жер теліміне терезесі екі жаққа ашылатындай ауа ағынының айналымына және күн сәулесін пайдалануға мүмкіндік бере отырып орналастыру қажет.

5.4.1.6 Сыныптар мен жатын бөлмелердің терезелерін сыртқы шудан ең жоғары қорғайтын жаққа қарай орналастыру қажет.

5.4.1.7 Жер телімі құрғақ, таза болуы тиіс; кем дегенде екі – негізгі және шаруашылық ыңғайлы кіретін және шығатын жолдары болуы тиіс.

5.4.1.8 Жер телімінде кіреберістер, сонымен бірге ғимаратта өрт сөндіру көлігі айналып өтетіндей жол қарастырылуы керек. Кіреберіс жолдардың бетінде қатты жабын болуы тиіс.

5.4.1.9 Ғимаратқа жолдар, тәрбиеленушілердің алаңға жылжу жолдары автокөлікке арналған жолдармен қиылыспауы тиіс.

5.4.1.10 Жер телімінің ландшафты барынша ыңғайлы, ал көшенің құрал-жабдықтары мүгедек балалар үшін барынша қауіпсіз болуы тиіс.

5.4.1.11 * Үйлер, интернаттар мен МӘМ-нің жер учаскесінде барлық санаттағы мүгедек балалар үшін кеңістікті өздігінен бағдарлау және жер учаскесінің барлық аймақтары мен барлық келушілердің ғимаратқа негізгі кіреберістерінің арасына, қоғамдық көлік аялдамаларына, көше мен жол арқылы ұйымдастырылған жаяу жүргіншілер өтпе жолына кедергісіз өздігінен жақындау мүмкіндігін қамтамасыз ететін кедергісіз орта жасалуы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.1.12 Интернат аймағындағы жасанды суайдындарын нашар көретін балалар үшін қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қоршау арқылы жобалау қажет.

5.4.1.13 Кешкі уақытта жер телімінде жасанды жарықтандыру қамтамасыз етілуі тиіс.

5.4.1.14 Ағаштар, көше құрал-жабдықтары, шам бағаналары жүргіншілер жолдарынан алыс жаққа орналастырылуы, көру қызметі бұзылған балаларға барынша көрнекті болуы үшін қоршалуы және қарама-қарсы түске сырлануы тиіс.

5.4.1.15 Жер телімінде кездесуі мүмкін ағаштар, көше құрал-жабдықтары қоршалуы тиіс.

5.4.1.16 Жол қозғалысы мен жаяу жүргіншілердің көшеде жүру ережелерін сақтау дағдыларын балаға үйрету үшін жер телімінің аумағында жол белгілерін, жол таңбалары мен өткелдер қоюды қарастыру керек.

5.4.1.17 * Ойын алаңы кіші жастағы балалар (3 бастап 7 жасқа дейінгі) алаңына және мүгедек жасөспірімдер мен 18 жасқа дейінгі мүгедектігі бар адамдарға арналған әртүрлі алаңдарға бөлінуі тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.1.18 Балалар үйінің жанында жыл бойы таза ауада серуендеуді ұйымдастыруға арналған қондырғылар бар көгалдандырылған және қоршалған жер телімі болуы тиіс.

5.4.1.19 * Балалар үйінің, интернаттың және МӘМ-нің көгалдандырылған жер учаскесінде дене шынықтыруға арналған алаң орналастырылуы керек. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.1.20 * Аумақтың құрамында мынадай функционалдық аймақтар қарастырылуы тиіс:

а) онда орналасқан ойын және спорт алаңдарында, көлеңке қалқаларда балалардың тұруы мен оқуы;

б) ас үй жанында қоқыс жинағыш пен өрт сөндіру орындары бар алаң орналасатын қызмет көрсету аймағы;

в) қабылдау және карантин бөлімдерінің оқшаулау аймағы;

г) бау-бақша, жидек, табиғат бұрышы аймағы;

д) балалардың ата-аналарымен кездесуіне арналған (алаң);

е) гараж, қазандық, кір жуатын бөлме, қойма жайлары, шеберханалар, көкөніс қоймалары және т. б. орналасатын шаруашылық аймағы;

ж) қызмет көрсетуші қызметшілердің тұру аймағы.

Ескертпелер:

1 Оқытуға келмейтін балалар үшін көлеңке қалқалары бар ойын алаңдары, спорт алаңдары және т.б. қарастырылмайды.

2 Қызмет көрсетуші қызметкерлер тұратын аймақтар үйлер, интернат пен МӨМ қала сыртында орналасқанда ғана қарастырылады.

3 Тығыз аумақтарда шаруашылық, инженерлік және қосымша бөлмелерді орналастыру үшін жерасты кеңістігін, оның ішінде мекеме ғимаратының астын, қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптары орындалған жағдайда пайдалану ұсынылады.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.4.1.21 * Үйлер мен интернаттарды және МӨМ-ді қала шетінде орналастырған жағдайда, қызметкерлер тұратын аймақ алаңын жер учаскесінің алаңына қосымша қабылдау қажет.

Ескертпе - Қызметкерлер тұратын аймақты ұйымдастыру кезінде оны жобалау нормативтері ҚР 3.01-01-2013 талаптарына сәйкес қабылданады.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.4.1.22 * Арнайы түзету мекемелерінің, МӨМ-нің құрамында мектепке дейінгі топтар болғанда, мектепке дейінгі жастағы балаларға арналған алаңдар жиынтығы және оларды жабдықтау дене және ақыл-ой дамуында кемшілігі бар балаларға арналған мектепке дейінгі мекемелерді жобалау жөніндегі қолданыстағы нормативтік құжаттама мен осы нормаларға сәйкес болуы тиіс. ***(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)***

5.4.1.23 Есту қызметі бұзылған балаларға арналған арнайы түзету жалпы білім беретін мекемелер аудиометриялық аппараттың жұмысы бұзылмас үшін көлік магистральдарынан және жүру жолдарынан, радиостанциялардан, радиорелелік қондырғы пункттерінен алыс елді мекен бекетінің барынша тыныш аудандарында орналасуы тиіс.

5.4.1.24 * Жер телімін және жеке алаңдарды жоспарлағанда және жабдықтағанда даму бұзушылығы бар балалардың дене мүмкіндігі мен іс-әрекетінің ерекшеліктері ескерілуі тиіс. Көру қабілеті және тірек-қимыл аппараты бұзылған және ақыл-есі кем балалар үшін жер телімдеріне ерекше талап қойылады. ***(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)***

5.4.1.25 * Мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттардың ойын алаңдарындағы жабдықтар балалардың эргономиялық параметрлеріне сәйкес мүгедек арбасындағы балалар үшін қолжетімділікті ескере отырып, сенімді және орнықты бекітілуі тиіс. Жабдықтар кедір-бұдырсыз және шошақсыз, шығып тұрған бұрандаларсыз болуы тиіс және суға төзімді жабыны болуы және жақсы тазартылуы тиіс. ***(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)***

5.4.1.26 * Балалар үйлері үшін ойын алаңының жабыны шөпті, мектепке дейінгі балалар үшін құм себілген немесе үгітілген тастармен бекітілген шөпті немесе тапталған жер болуы тиіс. Тротуарды плитаны қолдануға рұқсат беріледі. ***(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)***

5.4.1.27 Ашық ауадағы дене шынықтыру және спорт алаңдары таза әрі тегіс, бөгде заттардан бос болуы тиіс. Алаңдардың жабыны барынша қауіпсіз әрі балалардың келуі үшін ыңғайлы болуы тиіс.

5.4.1.28 Топтық алаңдар өз бетінше оқуға қабілетті тәрбиеленушілердің әрбір тобы үшін жобалануы тиіс.

5.4.1.29 Ойын және серуендеу алаңдарын әртүрлі ауа-райында және әртүрлі жыл мезгілінде сабақ өткізу үшін жабдықтау керек. Алаңдардың үстіне немесе жанына жаңбырдан және қардан қорғайтын қалқалар орнату қажет.

5.4.1.30 Топтық алаңдардың тиісті топтық ұяшықтармен және дене тәрбиесі алаңдарымен ыңғайлы байланысын қамтамасыз ету қажет.

Көру бұзушылығы бар балаларға арналған топтық алаңдардың беті тегіс және басқа үстіңгі бетпен қоршау жолағы болуы тиіс.

5.4.1.31 Ойын алаңдарымен қатар балалар сырқатының түріне байланысты әртүрлі құралдармен жабдықталған емдік-ойын алаңдарын қарастыру қажет.

5.4.1.32 * Соқыр және нашар көретін балаларға арналған мектеп-интернаттарды қоспағанда, мүгедек балаларға арналған үйлер, интернаттар мен МӨМ аумақтарында ойын алаңынан басқа үстел теннисі, волейбол, бадминтон, футбол және т.б. ойындарға арналған дене тәрбиесі және спорт алаңдарын қарастыру қажет. Бұл алаңдар орта және ересек мектеп жасындағы балаларға арналған ойын алаңдарына жақын орналасуы тиіс.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.4.1.33 Шаруашылық аймағында қазандық, отын қоймасы, басқа да шаруашылық қажеттіліктерді орналастыру керек. Интернаттарда көкөністер өсіруге жол беріледі. Жеміс-жидектер мен көкөністер қорын сақтау үшін шаруашылық аймағында көкөністер сақтайтын қойма жабдықтау қажет.

5.4.1.34 Жидекті-бау-бақша мен табиғи бұрыш алаңын оқитын балалардың барлық топтарына жалпы орнату қажет.

5.4.1.35 Шаруашылық аймақта асфальтті жабын мен жеке кіреберісі болуы тиіс. Кіреберістер интернаттың топтық алаңдарының жүргіншілер жолдарымен, сонымен қатар демалыс аймақтарымен қиылыспауы тиіс.

5.4.1.36 Улы, инелі немесе гүлденгенде аумақты ластайтын жеміс ағаштары мен бұталарды отырғызуға рұқсат етілмейді.

5.4.1.37 Жасыл көшеттер үйлер мен интернаттар ғимаратына күн сәулесінің түсуіне кедергі келтірмеуі тиіс және ғимарат пен топтық алаңдарды қатты қызудан қорғауы тиіс.

Жасыл көшеттер түрлерін іріктеу көшеттердің жыл бойы жасыл болуын қамтамасыз етуі тиіс.

5.4.1.38 Серуендеу аймақтарында, жүргіншілер жолдарында, тротуарларда біркелкі қосымша жарықты қамтамасыз ету және көлеңкенің болуын мейлінше азайту қажет.

5.4.1.39 Жер теліміне кіреберістерде және қозғалыс жолдарының негізгі түйіндерінде жер теліміне бейімделудің қарапайымдылығы үшін қажетті жер телімінің жоспарын көрсететін, арнайы кешеннің жеке элементтерін білдіретін, маңызды объектілерге бағыттайтын белгілер мен басқа да мәліметтердің ақпараттық құрылғыларын орнату қажет.

5.4.1.40 * Шаруашылық алаңның қатты жабыны болуы тиіс, ас үй кіреберісіне орналасуы және мүгедек балаларға арналған интернат-үйлердің, МӨМ-нің ғимаратына келетін жол жабынымен жалғасуы тиіс. Шаруашылық алаңын топтық (серуендеу) және

дене шынықтыру алаңдарының жанына орналастыруға жол берілмейді. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.1.41 * Тұрақты аумағы балалар мен жасөспірімдер, 18 жасқа дейінгі мүгедектері бар адамдар ойыны үшін қолжетімсіз болуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.1.42 Объекті жер телімінің аумағында жаңбыр мен қару суын бұруды қарастыру керек.

5.4.2 Көлемдік-жоспарлық және конструктивтік шешімдер

5.4.2.1 Жалпы талаптар

5.4.2.1.1 * Ғимараттардың көлемдік-жоспарлық шешімдері, үйлер, интернаттар мен МӨМ-нің жер учаскелерін жоспарлау мен жабдықтау өртке қарсы талаптарға және Қазақстан Республикасының аумағындағы қолданылатын басқа да нормативтік құжаттарға сәйкес келуі тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.2.1.2 Ғимаратты жоспарлық ұйымдастыруға және аумақтарды аймақтарға бөлуге қойылатын негізгі функционалдық талаптар жеке балалар топтарын бөлектеу, оқшаулау және топ бөлмелері мен жер телімі элементтерінің арасындағы ыңғайлы, қысқа технологиялық байланыс талаптары болып табылады.

Барынша қатаң талаптар жатын бөлмелерге (тұратын бөлмелерге) қойылады, онда өтетін жерлер қандай жағдайда да болмауы тиіс.

5.4.2.1.3 * Интернат-үйлер, МӨМ ғимараты жатын және оқу бөлмелерін шудан оқшаулауды қамтамасыз ететіндей орналастыру қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.2.1.4 Интернат-үйлер аумағында көру қабылеті бұзылған балалардың қажеттігін ескере отырып, жасанды жарықтандыруды орнату қажет.

5.4.2.1.5 Мүгедек балаларға арналған мекемелерде жайлардың қажетті жиынтығын – тұрғын, қызметтік-тұрмыстық, шаруашылық, әкімшілік, медициналық жайларды; мәдени-көпшілік және бос уақытқа арналған жайларды қарастыру қажет, оны қажетті медициналық қызмет көрсетумен үйлестіре отырып, үй жағдайына барынша жақын ахуалды қамтамасыз ету үшін жағдай жасау.

Жобалау кезінде бөлімшелерді айқын шектеген кезде зияткерлігі сақталған балалар үшін және ақыл-ойы кем балалар үшін тұрғын-үй бөлімшелерін біріктіру бойынша шешімдердің нұсқаларын қарастыру қажет. Ғимараттың жоспарын мекеменің функционалдық құрылымына, медициналық, әкімшілік, шаруашылық, мәдени-көпшілік жайлар мен асхананың бірыңғай блогының нәтижесінде шешу қажет.

5.4.2.1.6 Жайдың әртүрлі топтарының функционалдық өзара байланысу мәселесін қарастыра отырып, көлденең және тігінен байланыстық түйіндер – вестибюльдер, холдар, баспалдақтар, пандустар, лифтілер орналасатын және жай бөлмелерінің функционалдық топтарының арасындағы байланыстар жүзеге асырылатын «бейтарап аймақтар» деп аталатындарды қарастыру қажеттілігін назарға алу керек.

5.4.2.1.7 3 жастан бастап 18 жасқа дейінгі балаларға арналған мамандырылған мекемелер ғимараттарында мынадай бөлме топтары қарастырылады.

А - тұруға арналған бөлмелер (мектепке дейінгі балаларға арналған топтық ұяшықтар және кіші, орта және ересек оқушыларға арналған тұрғын ұяшықтар);

Б - оқу сыныптары және өндірістік шеберханалар;

В - жалпы тәрбиеге арналған бөлмелер (акті және дене тәрбиесі залдары, бассейндер, арнайы сабақ бөлмелері);

Г – медициналық оңалту бөлмелері (бөлмелер, процедура, ЛФК залы және механотерапия);

Д - қызмет көрсетуге арналған бөлмелер (тағам блогы, кір жуатын, әкімшілік және шаруашылық-тұрмыстық бөлмелер).

5.4.2.1.7.1 Сыйымдылығы 50 орынға дейін 3-тен 18 жасқа дейінгі балалар үшін МӘМ ғимараттарында үй-жайлардың мынадай топтары қарастырылады:

- А - тұрғын үй-жайлар тобы;

- В - ортақ үй-жайлар тобы (оқу бөлмелері, мәжіліс және дене шынықтыру залдары, бассейн, тамақтану бөлімі, кітапхана, үйірме бөлмелері, медициналық бөлмелер, қабылдау-карантиндік бөлімше (оқшаулау бөлме), әлеуметтік бейімделу және оңалту бөлмелері, әкімшілік-шаруашылық бөлмелері. **(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.2.1.8 Мүгедек балаларға арналған мекемелердің барлық негізгі жайларының топтары артықшылықты функционалдық оқшаулануы және коммуникативтік кеңістік арқылы өзара байланысты болуы тиіс. Тұрғын жайдан басқа, жайдың кейбір топтарына өтпе жолдар қарастыруға жол беріледі.

5.4.2.1.9 Жайдың вестибюль тобын мүгедек балаларға қолжетімді ғимаратқа кіреберісте орналастыру қажет.

Вестибюльді жоспарлау кресло-арбамен жылжитын мүгедек балаларға қолжетімді болуы үшін ыңғайлы болуы тиіс.

5.4.2.1.10 * Үйлер-интернаттарды жобалаған кезде әртүрлі жастағы балалар үшін жеке кіреберісі бар және әрбір жас тобына арналған жеке кіреберісі бар оқшауланған ұяшықтарды жобалауға рұқсат беріледі. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.2.1.11 * Үйлерді, интернаттар мен МӘМ-ді жобалаған кезде әртүрлі жастағы балалар үшін жеке кіреберісі бар және әрбір жас тобына арналған жеке кіреберісі бар оқшауланған ұяшықтарды (немесе МӘМ-нің тұрғын үй бөлімдерді) жобалауға болады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.2.1.12 * Объектілердің цокольдық қабатына мынадай үй-жайларды орналастыруға болады: кір жуатын бөлме, қойма блогы, гардероб, қызметшілер демалатын жер, душ, дәретхана.

Мүгедек балаларға арналған үйлердің, интернаттар мен МӘМ-нің цоколь қабатында балалар келіп-кететін үй-жайларды, білім ұйымдарының оқу үй-жайларын, сондай-ақ жатын бөлмелерді орналастыруға тыйым салынады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.2.1.13 * Үйлерді, интернаттар мен МӘМ-ді жобалаған кезде мынадай қызметтік-тұрмыстық үй-жайларды қарастыру қажет:

- қызметшілер үшін гардероб, санитарлық торабы бар үй-жай;

- келушілер үшін бөлме (ата-аналардың балаларымен кездесуі үшін);

- инженерлік-техникалық (қызмет көрсету) персоналының үй-жайы;
- қызметшілердің демалыс бөлмесі (МӘМ-де персоналға арналған үй-жайымен бірігеді;

- директор бөлмесі;
- директордың шаруашылық бөлім жөніндегі орынбасарының бөлмесі;
- бухгалтерия бөлмесі;
- шаруашылық қоймалар;
- кір жуатын орны бар үй-жайлар тобы.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.4.2.1.14 * Кір жуатын үй-жайдың құрамына мыналарды қосу қажет: кір заттарды сұрыптауға арналған бөлме, дезинфекциялайтын бөлімше (50 орынға арналған МӘМ-нен басқа), дезинфекциялық құралдарды және сұйықтықтарды дайындауға арналған үй-жайлар, орталық кір жуатын жер (МӘМ-де таза киім қоймасы), есептен шығаруға арналған киімдерді сақтауға арналған бөлме (50 орынға арналған МӘМ-нен басқа), қызметшілер үй-жайы. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.2.1.15 Пайдалану режимінде шу бар жай балалардың мазасыздануына себеп болуы, педагогикалық, медициналық немесе әкімшілік құрамның (сору құрылғысы бар бойлерлер, өндірістік жайлар, жөндеу шеберханалары, сору бөлімі бар салқындатқыш камералар, желдеткіш камералар, компрессорлар, оқу-өндірістік шеберханалар және т. б.) жұмысына кедергі келтіруі немесе бұзуы мүмкін оны аралас, жатын, оқу бөлмелерінің, емдеу-диагностикалық жайлардың үстіне немесе астына орналастыруға жол берілмейді.

5.4.2.1.16 Жайларды әрлеу үшін оның қауіпсіздігін айғақтайтын құжаты бар құрылыс материалдарын пайдалану керек. Жайларда эпидемиологияға қарсы, дезинфекциялық режимді (вестибюль, дәліздер, холдар) сақтауды талап етпейтін әртүрлі пішіндегі аспалы төбелерді қолдануға жол беріледі.

5.4.2.1.17 Төбелерді, қабырғаларды және едендерді пайдаланудың қарапайым режиміндегі жайларда қондырғылар тегіс, жуу және зарарсыздандыру құралдарын қолдану арқылы ылғалды әдіспен жинауға жол беретін жұмсақ беті болуы тиіс.

5.4.2.1.18 Медициналық жайларды ішкі әрлеу үшін жалпы жинастыру мен зарарсыздандыруды жүргізуге жол беретін материалдардан қарастырылады.

5.4.2.1.19 Жылыту аспаптары ағаш торлармен қорғалуы тиіс.

5.4.2.2 Балалар үйі

5.4.2.2.1 Балалар үйі жеке тұрғызылған ғимараттарда орналастырылуы тиіс. Ғимараттың сыйымдылығы мен климаттық жағдайына байланысты жинақты, блокты немесе павильондық құрылымы болуы мүмкін.

5.4.2.2.2 Ғимарат шаруашылық ауыз су, өртке қарсы және ыстық сумен жабдықтау жүйелерімен, канализациямен және орталық жылытумен жабдықталуы тиіс.

5.4.2.2.3 Ғимаратта тұрғын бөлмелерді әкімшілік-шаруашылықтан оқшаулау, сондай-ақ топтық оқшаулау принципі сақталуы тиіс.

5.4.2.2.4 Дәретхана бөлмелеріне кіреберістерде баспалдақ алаңдарын қарастыруға және жатын бөлмеге қарама-қарсы орналастыруға жол берілмейді.

5.4.2.2.5 Балалар үйлерінде жаңадан түскен балаларға арналған карантин бөлімі және аурулары жұқпалы емес, стационарлық емдеуді керек етпейтін балаларға арналған оқшаулағыш орналастырылады.

5.4.2.2-1 Тірек-қимыл аппараты бұзылған мүгедек балаларға арналған медициналық-әлеуметтік мекемелер (ұйымдар) (МӘМ) (Толықтырылды – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.4.2.2-1.1 МӘМ сыйымдылығы 50 орыннан аспауы керек. МӘМ-ге орналастырылатын мүгедек балалардың жасы 3-тен 18 жасқа дейін.

5.4.2.2-1.2 МӘМ ғимаратын жобалау шешімі ғимаратты бөлмелердің екі негізгі функционалды топтарына бөлінуін қамтамасыз етуі керек:

- тұрғын бөлмелер тобы;
- жалпы бөлмелер тобы.

Тұрғын бөлмелер тобын, жалпы бөлмелер тобын жекелеген корпустарда немесе бір-бірімен тікелей жалғасқан немесе жылыту өтпе жолдарымен біріккен бөлімдерде орналастырған жөн. Жобалау шешімдеріне байланысты, тұрғын бөлмелер тобы жалпы бөлмелерімен (немесе бір бөлігімен) бір ғимаратта орналаса алады және өртке қарсы қабырғалармен, қалқандармен және жабындармен бөлектене алады.

5.4.2.2-1.3 Тұрғын бөлмелер тобын 1 және (немесе) 2 қабатта орналастырған жөн.

5.4.2.2-1.4 Тұрғын бөлмелер тобына (тұрғын секциясы) мынадай бөлмелер кіреді:

- а) тұру;
- б) санитариялық тораптар;
- в) оқу сабақтары (сабақтарға арналған бөлмелер);
- г) демалыс (сабақ арасындағы үзіліс, қонақжай, демалу залдары);
- д) қызметкер бөлмесі (кезекші тәрбиешінің бөлмесі);
- е) қосалқы және басқа бөлмелер.

5.4.2.2-1.5 Тұрғын секциясы жалпы бөлмелер тобынан функционалды оқшауланған болуы керек.

Өтпе жолдарға уақыт шығынын барынша қысқарту үшін, күш пен демалысқа уақытты сақтау үшін, тәрбиешілердің балаларды қадағалауын жеңілдету үшін тұрғын секцияны жоспарлау сабақтарға арналған бөлмелермен, сабақ арасындағы үзіліс және жатын бөлмелермен ыңғайлы және қысқа байланыстарды көздеуі керек.

5.4.2.2-1.6 Тұрғын секциясы дәліз жүйесі бойынша орналастырылады және тұрғын ұяшықтардан құрастырылады. Тұрғын ұяшық ішінде санитариялық торабымен тұрғын (жатын) бөлме және жалпы дәлізге шығатын кіреберіс кіреді.

Тұрғын үй бөлімі әртүрлі жастағы балаларға арналған тұрғын ұяшықтарды орналастыра алады. Тұрғын үй бөлімі құрымында ұл мен қыз балаларға арналған тұрғын ұяшықтарды топтастыру ұсынылады.

5.4.2.2-1.7 Тұрғын ұяшық бөлмелерін кресло-арбадағы мүгедек баланың бөлменің кез-келген жеріне кіруін қамтамасыз ететін функционалдық алаңдарды ескере отырып жобалаған жөн.

5.4.2.2-1.8 Тұрғын (жатын) бөлмелер жасына қарамастан ұлдар мен қыздар үшін бөлек болуы керек. Жатын бөлмелер 2-4 адамға (артық емес) арналған.

Барлық жатын бөлмелер бір арбашы-мүгедектің басқалармен бірге тұруына есептелуі керек.

5.4.2.2-1.9 Тұрғын (жатын) бөлмелердегі санитариялық тораптар біріккен болып келеді және унитазбен, қол жуғышпен, душпен (иілгіш шлангтегі душ торымен) жабдықталады. Санитариялық тораптар бөлмелерінің едендерінде су ағызуға арналған басқыштар болу керек. Жобалау кезінде өтпе жолдарды, арбаларға арналған бұрылыстарды, арбашылардың санитариялық құралдарға келу мүмкіндігін, душта айналмалы кресло (орындық) орнатуды көздеуі керек.

5.4.2.2-1.10 Оқу процессін ұйымдастыру және тиісті құрамы, алаңы және оқу бөлмелерін орналастыру әрбір нақты жағдайда анықталады.

5.4.2.2-1.11 Қызмет көрсетуді ыңғайландыру мақсатында барлық негізгі және қосалқы бөлмелерді бір деңгейде (қабатта) орналастыру ұсынылады. Егер мұндай сәулеттік шешім мүмкін болмаса, онда ішкі баспалдақтар пандустармен және лифттермен қайталануы керек.

5.4.2.2-1.12 МӘМ-де тұрғын бөлмелер тобында орналасатын сабаққа арналған бөлмелері қарастырылады.

5.4.2.2-1.13 МӘМ-де көзделу керек:

- компьютерлік сынып;
- музыка сабақтарына арналған кабинет;
- сурет салу кабинеті - изостудия;
- еңбек терапиясы кабинеті;
- кітап қоймасы және оқу залы бар кітапхана.

5.4.2.2-1.14 Сыныптарды (кабинеттерді) жобалау және жабдықтау арбамен жүріп-тұратын балалардың ол жерде келу мүмкіндігіне есептелуі керек.

Оқу бөлмелері (сыныптар, кабинеттер, кітапхана) сабақтан тыс уақытта үйірмелік және жеке сабақтар үшін пайдаланылуы мүмкін.

5.4.2.2-1.15 Тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларға арналған бөлме қабырғалардың бос жерлерінің бойымен тірек тұтқаларымен жабдықталуы керек. Жиһазды еденге қатты бекіту керек.

5.4.2.2-1.16 МӘМ құрамында мәдени-бұқаралық қамтамасыз ету бөлмелері көзделуі керек:

- мәжіліс залы;
- үйірмелік бөлмелер;
- дене шынықтыру-спорт залы;
- бассейн.

5.4.2.2-1.17 Кресло-арбадағы мүгедек балаларға арналған мәжіліс залындағы отыратын орындар әрекет ету кеңістігімен, сахнамен біріктірілген болуы керек.

5.4.2.2-1.18 Залға (фойеге) кіруге тікелей жақын жерде мүгедек балалар үшін өтпесіз демалу және күту залдарын көздеген жөн.

5.4.2.2-1.19 Әр түрлі формадағы физикалық тәрбие беру ұйымдары үшін МӘМ-дерде дене шынықтыру-спорт залдары болу керек.

Ескертпелер:

1 Спорт залдары емдік дене шынықтыру сабақтары үшін пайдалану мүмкіндігін есепке ала отырып жабдықталуы керек.

2 Спорт бөлмелерінің, бассейнің құрамы мен алаңы әрбір нақты жағдайда анықталады, бұл ретте спорт зал мен бассейнге арналған біріккен киім ілу бөлмелерін жобалауға жол беріледі.

5.4.2.2-1.20 Тірек-қимыл аппараты бұзылған мүгедек балаларға арналған МӘМ-де әртүрлі жастағы қозғалу саласы әртүрлі зақымдалған балалар үшін көтерілетін түбі бар жүзу бассейндері болған жөн. Бассейннің тереңдігін бассейндегі су деңгейін өзгерту арқылы реттеуге жол беріледі. Ванна бассейні мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған пайдаланудың арнайы талаптармен жабдықталуы керек.

5.4.2.2-1.21 Асхана бөлмелерін шаруашылық аулаға шығуы бөлек ғимараттың бірінші қабатындағы арнайы бөлімге бөлген жөн.

5.4.2.2-1.22 Асханалардың құрамы мен алаңын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды ескере отырып қабылдау қажет.

5.4.2.2-1.23 МӘМ-де тамақтану бөлмелері көзделе алады:

- тұрғын секцияға шығатын жуғышы бар буфет, онда қиын қозғалатын, тұра алмайтын балалар санаты үшін ас үй-асхананың өндірістік үй-жайларынан тамақ буфеттің тұрғын секциясының үй-жайына жеткізіледі. Тамақтану тұрғын бөлімінде қарастырылады. Қимылсыз қалған балалар үшін тұрғын секцияларда буфеттерден басқа шаруашылық қажеттіліктерге арналған шкафтар мен ыдыстарға арналған орын да жобаланады;

- жалпы мекемеге есептелінген тамақтану залы бар (ас әзірлейтін бөлік) асхана.

5.4.2.2-1.24 Асхананың тамақтану залын еркін қозғалатын, қиын қозғалатын және кресло-арбалармен қозғалатын балаларға көзделуі керек.

5.4.2.2-1.25 Ас үйдің өндірістік бөлмелері шикізат жұмысына есептелінуі керек. Балаларды тамақтандыру бір ауысымда ұйымдастырылады.

5.4.2.2-1.26 МӘМ жобалау кезінде тамақтану процессі ұйымдастырыла алатынын ескеру керек:

- мектепке дейінгі жастағы балалар үшін тұрғын бөлме (жатын) ауданында және (немесе) ортақ асханада;

- мектеп жасындағы және 18 жасқа дейінгі балалар үшін мекемеге ортақ асханада;

- тұра алмайтын балалар үшін тамақтану жатын бөлмелерінде ұйымдастырылады.

5.4.2.2-1.27 МӘМ-де балаларды тамақтандырудан басқа қызметкерлердің тамақтануы да қамтамасыз етілуі керек.

5.4.2.2-1.28 Ас үй бөлмелерінде оқшаулағыш қызмет көрсету үшін арнайы үлестіру орнын көздеген жөн. Үлестіру орнының іші коммуникациялық байланыстарға ыңғайлы қолжетімділігі (дәліздерге, баспалдақтарға, пандустарға, лифттерге), сондай-ақ аулаға шығысы болуы керек.

5.4.2.2-1.29 Тамақтану залының бөлмесінде кресло-арбадағы балалар пайдалану үшін өзінің өтуге болмайтын алаң көзделуі керек. Отырғызатын орындарды мүгедек балалардың ерекше талаптарын ескере отырып ұйымдастырған жөн.

5.4.2.2-1.30 Үстелдердің кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамның еркін кіруіне мүмкіндік беретін конструкциясы болу керек.

5.4.2.2-1.31 МӘМ жобалау кезінде сауықтыру іс-шаралары медициналық және әлеуметтік болып бөлінетінін ескерген жөн:

- медициналық бағдарламалар мүгедектігі бар адамның бұзылған немесе шығындалған қабілеттерін қалпына келтіруге немесе өтелуіне бағытталған;

- әлеуметтік сауықтыру әлеуметтік-тұрмыстық дағдыларды қалпына келтіруге және қоғамдық және тұрмыстық қызметке бейімдеуге бағытталған.

5.4.2.2-1.32 Медициналық бөлмелер мен дәрігер-мамандардың кабинеттер жинағын әрбір нақты жағдайда көздеген жөн. Тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларды сауықтыру үшін невропатолог, педиатр, психолог, ортопед-травмотолог және логопедке арналған сол кабинеттерді пайдалану мүмкін.

5.4.2.2-1.33 МӘМ-де сөйлеу ақауы және тірек-қимыл аппараты бар балалар үшін логопедтің кабинеттерін көздеген жөн.

5.4.2.2-1.34 Мүгедектігі бар адамдарға медициналық қызмет көрсету бөлмелері емдік-профилактикалық мекемелер үшін қолданыстағы нормативтер бойынша жобаланады.

Медициналық қызмет көрсету бөлмелері ағымдағы дәрігерлік көмек көрсетуге де, мүгедектігі бар адамдарды медициналық сауықтыруға да арналуы мүмкін.

5.4.2.2-1.35 Мүгедек балаларға арналған МӘМ-нің қайтадан түсетін балалар үшін оқшаулағышы (карантиндік тобы) болуы керек.

5.4.2.2-1.36 Оқшаулағыштың далаға бөлек өзіндік шығуы және тамбур-шлюз арқылы ғимаратпен байланысы болу керек.

5.4.2.2-1.37 Жоспарлық схемаларды әзірлеу:

- жабдықтарды орналастыруға технологиялық талаптар (құралдар арасындағы, құралдар мен қабырғалар арасындағы ара-қашықтықты және с.с.);

- мүгедек арбадағы адамдарға қызмет көрсету қажеттілігі (кіреберістер, өтпе жолдар, бұрылыстар).

Жоспарлық сызбаларды әзірлеу кезінде бұрылу шеңберінің қажетті өлшемдерін есепке алған жөн.

5.4.2.2-1.38 Медициналық бөлмелердің ішкі әрлеуі үшін толық тазалау және дезинфекциялау жұмыстарын жүргізуге жол беретін материалдар көзделеді.

5.4.2.2-1.39 МӘМ-де міндетті түрде балаларды үй ұстауға – азық-түлік таңдай білуге, олардан белгілі бір тамақ дайындауға, дастарқан әзірлеуге және жаюға, қонақтарды қабылдауға және с.с. үйрету үшін қызмет ететін әлеуметтік бейімділік кабинеті көзделеді. Бұл кабинетте туған күндер, қонақтарды шақырып мейрамдар өткізілуі мүмкін.

5.4.2.2-1.40 МӘМ-дегі оқу-өндірістік шеберханалардың болуы мен құрамы әрбір нақты жағдайда анықталады.

5.4.2.2-1.41 МӘМ сыйымдылығына қарамастан әкімшілік-тұрмыстық қызмет көрсетуге арналған үй-жайлар, оқшаулағыштар, шаруашылық құрылыстары жалпы мекемеге ортақ болып қарастырылады.

5.4.2.2-1.42 МӘМ едендері тайғанақ болмауы керек, ал барлық еден төсемелері сенімді түрде бекітілуі керек

5.4.2.2-1.43 Шаруашылық құрылыстары - қазандық, гараж, кір жуу-жаю (немесе кір жуатын), жөндеу шеберханалары, қоймалар, тоңазытқыштар, жылыжайлар және басқалар - жергілікті жағдайларға байланысты әр нақты жағдайға сәйкес жоспарланады. Олардың

қуаттылығы, құрамы мен үй-жайдың алаңы объектіні инженерлік қамтамасыз ету үшін есептеулер мен техникалық шарттармен, сондай-ақ қолданыстағы құрылыс нормаларының талаптарымен анықталады.

5.4.2.3 Арнайы мектеп-интернаттар

5.4.2.3.1 Интернаттың профиліне қарамастан, ғимараттың жоспарлық шешімі ғимаратты екі негізгі функционалдық топтар жайларына нақты бөлуді қамтамасыз етуі тиіс:

- оқу-тұрғын;
- жалпы мектептік.

Бұл жағдайда оқу-тұрғын және жалпы мектептік бөлме топтарының арасында олардың дербес орналасуы мен пайдаланылуын, сондай-ақ жалпы мектептік шараларды өткізу мен карантинді ұйымдастыру мүмкіндігін сақтай отырып, ыңғайлы әрі қысқа байланыстарды қарастыру керек.

5.4.2.3.2 Балалар тұратын бөлмелерді, оқу-кәсіптік бөлмелерді және қызмет көрсету мекемелерін бөлек корпуста немесе бір-біріне тікелей жанасатын, не жылытылатын өткелдермен қосылған блоктарда орналастыру керек. Бұл жағдайда тікелей жанасқан жағдайда, блоктардың арасында өртке қарсы қабырғалар қарастырылуы тиіс.

5.4.2.3.3 Интернаттардың сыйымдылығына қарамастан, әкімшілік-тұрмыстық қызмет көрсету жайлары, оқшаулағыш, шаруашылық құрылыстар барлық мекеме үшін жалпы қарастырылады.

5.4.2.3.4 Ұяшықтардың функционалдық-жоспарлық схемасы тәрбиеленушілер құрамына байланысты оның мақсатын көрсетуі және балалар мен қызмет көрсетуші қызметкерлер үшін барынша жайлылықты қамтамасыз ететін айқын құрылымы болуы тиіс.

5.4.2.3.5 Интернаттардағы едендер сырғанақ болмауы тиіс, барлық еден жабындары сенімді бекітілуі тиіс.

5.4.2.3.6 Шаруашылық құрылыстары – қазандық, зарарсыздандыру камерасы, гараж, кір жуатын бөлме (немесе жуатын жер), жөндеу шеберханалары, қоймалар, тоңазытқыштар, жылыжай шаруашылығы және басқалар әрір нақты жағдайда жергілікті жағдайларға байланысты жобаланады. Олардың қуаты, құрамы мен жайлардың алаңы объектіні инженерлік қамтамасыз етуге арналған есептермен және техникалық шарттармен, сондай-ақ қолданыстағы құрылыс нормаларының талаптарымен анықталады.

5.4.2.3.7 Шаруашылық құрылыстар бөлек кіретін арнайы аймақта орналасқан жеке корпуста немесе блокта орналастырылуы тиіс.

5.4.2.3.8 Арбадағы мүгедектігі бар адамдардың жүруін қамтамасыз ету үшін дәліздердегі бұрылыстарды, пандустарды, лифтілерді жобалаған кезде қажетті шарттарды сақтау керек.

5.4.3 Тұрғын жайлар мен топтық жайлар

5.4.3.1 Физикалық кемшіліктері бар, алайда зияткерлігі сақталған мүгедек балаларға

арналған тұрғын ұяшықтарды мүгедектік деңгейі мен жасына байланысты саралау қажет:

- мектепке дейінгі балалар үшін;
- жасөспірімдер мен жоғарғы сынып оқушылары үшін;
- төсек тартқан, қозғалыссыз балалар үшін.

5.4.3.2 Мүгедек балаларға арналған жайларды жабдықтауды балалардың физикалық және ақыл-ой дамуының антропологиялық мәліметтеріне сәйкес қабылдау керек.

5.4.3.3 Әртүрлі жастағы балалар тобына арналған оқу-тұрғын жайлар өткелсіз, бір-бірінен, әкімшілік, шаруашылық жайлардан оқшаулануы тиіс.

5.4.3.4 Тұратын жайларды негізгі үш тұрғын жайға оқшауланған топтар түрінде жобалау керек:

1 - мектепке дейінгі мекеме типі бойынша, онда киім ілетін, топтық, жатын бөлмелер мен дәретхана басқа жаймен байланысты біртұтас блок құрайды;

2 - дәліздік жүйе бойынша, онда жатын бөлме тұрғын ұяшықтың басқа жайлармен дәліз арқылы байланысады (дәліздер жүйесі);

3 - пәтер типі бойынша, онда тұрғын бөлмелер «отбасын» құрушы (бір жастағы немесе әр жастағы) балалар тобы үшін жобаланады.

5.4.3.5 Оқытуға келмейтін балалар топтары I тип бойынша жобаланады, мұнда жай құрамында топтық және киім ілетін бөлмелер қарастырылмайды.

5.4.3.6 Жайлардың өлшемін мүгедектер арбасының өлшемін ескере отырып жасау қажет.

5.4.3.7 Балалардың әрбір жастық тобы топтық ұяшыққа орналастырылуы тиіс, ондағы жайдың құрамы өмір сүруге жайлы жағдайды, емдеу-профилактикалық және оқу-тәрбие шараларын өткізуді қамтамасыз етуі тиіс.

Топтық ұяшықтардың барлық бөлмелері бір қабатта орналасуы керек.

5.4.3.8 Мектепке дейінгілерге арналған әр секцияға бөлек кіреберіс қарастыру керек.

Ескертпе - Кіші мектеп жасындағы балаларға арналған тұрғын топтарға кіреберістер әр секция үшін бөлек вестибюль арқылы қарастырылуы мүмкін, ал орта және ересек мектеп жасындағылар үшін – бас вестибюль арқылы.

5.4.3.9 Мектепке дейінгі балалар тұрғын топтарының жайларындағы сыртқы кіреберіс мектепке дейінгі мекемелерге қойылатын нормативтік талаптарға сәйкес жобаланады.

5.4.3.10 Тұрғын топ жайларына кіреберістердің барлық типі киім ілетін бөлме арқылы ұйымдастырылуы тиіс.

5.4.3.11 Жатын бөлмелер бастауыш сынып оқушыларына арналған оқу-тұрғын ұяшықтарына орналасады немесе жас ерекшелік принципі бойынша дербес ұйықтайтын секцияларға топталады. Жатын бөлме ер балалар мен қыздар үшін жасына қарамастан бөлек болуы тиіс.

5.4.3.12 Мүгедек балаларға арналған жатын бөлмелер тек стационарлық төсектермен жабдықталуы тиіс, онда төсектерді ұзын жақтарымен түйістіруге болмайды (тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларға арналған жатын бөлмелерден басқа).

Мектепке дейінгі топтарға есептелген жатын бөлмелерге біріктірілген төсектерді қабылдамауға, арбадағы мүгедектігі бар адамдардың өту және бұрылу мүмкіндіктеріне қажетті санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау керек.

5.4.3.13 Топтық бөлме – тамақтануға, оқуға, ойнауға арналған көп қызметтік жай. Бөлме барлық режимде жұмыс істеуі үшін отандық тәжірибеде дәстүрлі түрде жоғарыда келтірілген қызметтің бәріне жарамды жиһаздар пайдаланылады.

5.4.3.14 Ойын бөлмесінде мынадай функционалдық аймақтарды қарастыру керек:

- тамақтану;
- тыныш ойындар;
- қозғалмалы ойындар;
- тәрбиешінің орны.

5.4.3.15 Функционалдық аймақтар жапсарласпауы немесе бірімен-бірі, сондай-ақ жатын, киім ілетін, дәретхана, буфет бөлмелеріне баратын негізгі жолдармен қиылыспауы тиіс.

5.4.3.16 Ойын бөлмесінің ішкі көрінісі жылы түрлі-түсті гаммада қабырғалардың ұнамды өңімен және қарама-қарсы қондырғымен жабдықталуы тиіс.

5.4.3.17 Есту қызметінің бұзушылығы бар балаларға арналған топтық жайларға қойылатын талаптар:

- көру талдауына түсетін қосымша жүктемемен байланысты бөлмені жарықтандырудың ұлғайтылуы;
- арнайы сабаққа арналған бөлмеде электр-акустикалық құралдардың орнатылуы;
- арнайы сабаққа арналған бөлменің қабырғалары мен төбесінің акустикалық тақталармен әрленуі;
- екі топтық ұяшыққа есту қондырғысы жеке сабақтарға арналған бір лаборанттық орынды орнату.

5.4.3.18 Көру бұзушылығы бар балаларға арналған топтық жайларға қойылатын талаптар:

- функционалдық аймақтардың дербестігі;
- функционалдық аймақтардың қозғалыс жолымен қиылыспауы;
- негізгі қозғалыс жолдарының өзара қиылыспауы;
- есік ойықтарының бір осьте орналасуы;
- жиһаздар мен жабдықтарды стационарлық орналастыру;
- жабдықта өткір бұрыштың болмауы;
- бөлмелерді арнайы сабақтар үшін жабдықтау (плеопто-ортоптикалық жаттығулар үшін кеңістік);
- пәндік тәжірибелік оқыту сыныбы мен тифлопедагогикалық бөлмені екі топтық ұяшыққа орнату;
- ойын бөлмесін қызмет түріне қарай нақты аймақтарға бөлу.

5.4.3.19 Соқыр және нашар көретін балаларға арналған жайларды жобалаудың қажетті шарты іс жүзінде тұратын, оқу, кәсіптік даярлық және қызметшінің соқыр балаларды үнемі қадағалап отыруына мүмкіндік беретін басқа да жайлардың барлығында дәліз жағынан байқау терезелерін орнату болып табылады.

5.4.3.20 Киім ілетін жерде балалардың киінетін аймақтары қиылыспауы немесе өтетін аймақпен түйіспеуі қажет.

5.4.3.21 Киім ілетін бөлме жабдығының құрамына киім-кешек пен аяқ киімге арналған сумен қыздырылатын және сорғысы бар кептіргіш шкафтарды, сондай-ақ

балалардың киім-кешек пен аяқ киімін сақтайтын секциялы шкафтарды қарастыру қажет.

5.4.4 Санитарлық тораптар

5.4.4.1 Санитарлық тораптарды мүгедек арбаның қозғалуын ескере отырып және тұтқа және ұстауыш құрылғыларының мүмкіндіктерін ескере отырып жобалау қажет.

5.4.4.2 Санитарлық тораптарды қолжуғыш пен дәретхана аймақтарынан құрылатын бірыңғай жай ретінде жобалау қажет.

5.4.4.3 Сантехникада тегіс, өткізбейтін үстіңгі беті, айқын және жасырын ақауларсыз болуы тиіс және ҚР ҚН 4.01-01 талаптарына сәйкес келуі тиіс.

5.4.4.4 Мүгедек балаларға арналған қолжуғыштар қабырғаларға сенімді орналастырылуы тиіс, адамның салмағын көтеретіндей, егер ол оған сүйенбей, аяғынан тұра алмайтындай болса.

5.4.4.5 Санитарлық тораптардың барлық жайларында төгу үшін еденге басқыштар болуы тиіс.

5.4.4.6 Арбадағы мүгедектігі бар адамдарға қызмет көрсету мүмкіндігі санитарлық тораптарды ұйымдастырудың (жоспарлық сызба) ерекшеліктерін анықтайды.

5.4.4.7 Мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын санитарлық-гигиеналық кабиналардың есігі сыртқа қарай ашылуы тиіс.

Душ кабиналарының қоршау конструкциялары мүгедектігі бар адамдарда душты қолданған кезде кедергі болмауы тиіс және кресло-арбадан душтың отыратын жеріне ауысуды қиындатпауы тиіс.

5.4.4.8 Кабинкалардағы есіктер ішінен жабылуы тиіс, бірақ төтенше жағдайда есікті сырттан ашудың мүмкіндігін де қарастыру қажет.

5.4.4.9 Санитарлық бөлмелерде баланың антропологиясын ескере отырып, ұстауыштар мен тұтқа орнату қарастырылады.

5.4.4.10 Дәретханалар, душ және ванна бөлмелерінен қызметшіні шақыру құрылғыларымен жабдықтау қажет.

5.4.5 Оқу жайлары

5.4.5.1 Оқу процесін ұйымдастыру және оқу жайларының тиісті құрамы, ауданы және орналасуы әрбір нақты жағдаймен анықталады.

5.4.5.2 Жайлы қызмет көрсету мақсатында интернаттарда негізгі және қосымша бөлмелердің бәрін бір деңгейге (қабатқа) орналастырған жөн. Егер мұндай сәулеттік шешім мүмкін болмаса, онда барлық ішкі баспалдақтар пандустармен және лифтілермен алмастырылуы тиіс.

5.4.5.3 Ұяшықтарды қалыптастыруды және жинақтауды оқу сыныптарын (топтарын) ұйымдастыруға сәйкес баланың жасын, дайындық деңгейін, ауруының сипатын ескере отырып жүзеге асыру керек.

5.4.5.4 1-ші сыныпқа арналған оқу тобы жеке оқытуға арналған және сабақ кезінде рекреациялық демалыс функциясын орындайтын ойындарға арналған бөлмеден тұруы тиіс.

5.4.5.5 Жайлардың 2-4-ші сыныптардың тәрбиеленушілеріне арналған оқу тобы сынып бөлмелерінен, еңбекті оқыту бойынша шеберханадан, рекреация мен дәретхана бөлмелерінен тұруы тиіс.

5.4.5.6 Орта және ересек жастағы сыныптар мекемесінің оқу тобы оқу сыныптарынан, зертхана бөлмелерінен, олардың зертханашылар орнынан, рекреациялық жай мен дәретханадан тұруы тиіс.

Орта және ересек сыныптардағы оқу бөлмелері мен зертханалар оқудан тыс уақытта үйірме және жеке оқу үшін қолданылуы мүмкін.

5.4.5.7 Зертхана бөлмелері әрбір бөлмеде, ал зертханалық жұмыстарда – әрбір пән бойынша (химия, физика, биология) қарастырылады. Зертханалар салалық кітапхананы, ақпараттық-пленкалық материалдарды, оқу құралдары бөлшектерін ішінара сақтауға, оқу құралдарын орналастыруға арналған орын болып табылады.

5.4.5.8 Барлық типтегі мектеп-интернаттардың оқу-кәсіптік даярлық жайларының құрамына сөйлеу бұзушылығы күрделі балалар мен саңырау балаларға арналғандардан басқа, қосымша бөлмелері бар лингафон бөлмелерін қосу керек.

5.4.5.9 Физика, химия, география, математика, тарих, орыс тілі мен әдебиеті, машина жазуға үйрету бөлмелерін тек орта және ересек мектеп жасындағы балалар үшін ғана қарастыру керек.

5.4.5.10 Мүгедектігі бар адамдарға арналған мектеп-интернаттарда мыналарды қарастыру қажет:

- биология бөлмесін;
- компьютерлік сынып;
- кулинарлық сыныпты;
- ән сабағы бөлмесін;
- сурет сыныбын – бейнелеу студиясын;
- кітап қоймасы мен оқу залы бар кітапхананы.

5.4.5.11 Тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларға арналған жай бос жер телімінің бойында тірек тұтқалары бар қабырғалармен жабдықталуы тиіс. Жиһазды еденге мықтап бекіту қажет.

Ескертпе - Егер сынып бөлмелері ғимараттың әртүрлі блогында орналастырылса, онда бір мұғалімдер бөлмесінің орнына әр блоктың құрамындағы мұғалімдер бөлмелерін қарастыру қажет.

5.4.5.12 Сыныптарда рекреациялық жай немесе дәліз арқылы жол берілетін бұрыштық немесе алмасып желдету қарастырылуы қажет.

5.4.5.13 Ақыл-ойы бұзылған балалармен арнайы сабақтарға арналған үй-жайлар оларда қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру, сөйлеуді, бейнелеу әрекетін, қабылдауды, ойлауды дамыту бойынша түзету-тәрбие жұмыстарын жүргізуді ескере отырып, жүйке-психикалық қызметті толығымен қалпына келтіру және көмекші мектепте оқуға дайындық үшін есептелуі керек. Сабаққа арналған үй - жай тек бір орындық үстелдермен жабдықталуы тиіс.

5.4.5.14 Мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттарда көзі нашар көретін балаларды оқыту үшін сабаққа арналған Брайль шрифтісінің оқулықтары бойынша арнайы жабдықталған сыныптар қажет.

5.4.5.15 Есту қабілеті бұзылған балалармен арнайы сабақтарға арналған бөлме

топтық ұяшықтың құрамында орналастырылады және сурдотехникалық аппаратураны пайдаланатын және қалдық естуді сақтауға және дамытуға, сондай-ақ барлық сақталған анализаторлар (визуалды, тактильді діріл) негізінде ауызша сөйлеуді қалыптастыруға бағытталған жүйелі түрде жүргізілетін арнайы оқытуға арналған. Бөлменің қабырғалары мен төбесі акустикалық плиткалармен қапталуы керек. Балаларды аудиологиялық зерттеуге арналған орындары бар радиотехника кабинетінде ауа және соққы дыбыс оқшаулағышы қамтамасыз етілуі тиіс.

5.4.5.16 Көруі бойынша мүгедек балалар жайында үстелдерді сол жақтан табиғи жарықтандыруды қамтамасыз ету қажет. Екі орынды үстелді қолдануға болмайды, өйткені әрбір үстелге еркін мүмкіндік болуы тиіс. Жайда жылы су аққышы бар қолжуғышты орнату керек.

5.4.5.17 Орта имбецильділігі бар балалардың оқу бөлмелері (қол еңбегі, үй шаруашылығы, агротехника және т. б.) екі жайдан тұруы тиіс: сабаққа арналған және құрал-саймандарды және артық материалдарды сақтауға арналған бөлме.

5.4.5.18 Арнайы түзету білім ұйымдарының профиліне байланысты мынадай қосымша бөлмелер қарастырылуы тиіс:

а) саңырау, нашар еститін және сөйлеудің күрделі бұзушылығы бар – ауқымды жұмыстарға арналған есту бөлмесі мен оқытушының оқушымен есту қабілетін дамыту бойынша және сөйлеуді үйрету бойынша жеке жұмыс жасауына арналған бөлме; музыкалық-ырғақты сабақтарға арналған айна ілінген қабырғасы мен хореографиялық станогы бар бөлмелер;

б) ақыл-ойы кем балаларға – логопед бөлмелер;

в) соқыр және көзі нашар көретін балалар үшін – логопедтік және лингафондық бөлме, машинамен жазу кабинеті, электр техникасы, жапсыру мен бедерлі суреттер бөлмесі, музыкамен жеке айналысу бөлмесі;

г) рекреация - бір оқушыға кемінде 1 м² есебінен тұрғын және оқу секцияларындағы қонақ үйлер.

5.4.5.19 Кітапханаға келушілерге арналған барлық кеңістік мүгедек балалардың қажеттіліктеріне сәйкес болуы тиіс. Оған жататындар: оқу залдары, абонементтер, анықтама бөлмелері, картотекалар, ашық кітап қоймасы және т. б.

5.4.5.20 Қосымша құралдарды және аспаптардың жиынтығын және көзі нашар көретін және соқыр балалардың қалған көру қабілетін қолдануға арналған оптикалық жабдықты пайдалануға жол беріледі.

5.4.6 Мәдени-көпшілік қызмет көрсету жайлары

5.4.6.1 Интернаттар құрамында мынадай мәдени-көпшілік қызмет көрсету жайларын қарастыру керек:

- акт залдары;
- үйірме бөлмелері;
- дене шынықтыру- спорт залы;
- бассейндер;
- құрғақ ыстық моншалар.

5.4.6.2 Кресло-арбадағы мүгедек балаларға арналған отыратын орындар залда сахна әрекеті кеңістігімен қосылуы тиіс.

5.4.6.3 Залға (фойеге) кіреберіске тікелей жақын тұста мүгедек балаларға арналған өткелсіз демалыс және күту аймағын қарастыру керек.

5.4.6.4 Барлық жалпы білім беретін арнайы түзету мекемелері дене тәрбиесінің түрлі формасын ұйымдастыру үшін сыйымдылығына қарамастан, спорттық дене шынықтыру залдары мен бассейндер болуы тиіс.

Ескертпелер:

1 Спорт залдары емдік дене шынықтыру сабағы үшін пайдалану мүмкіндігіне есептеліп жабдықталуы тиіс.

2 Спорттық жайлардың құрамы мен ауданы әрбір нақты жағдаймен анықталады, бұл жағдайда көлемі үлкен ванна арқылы бассейндерді және ауданы үлкен залдарды жобалауға болады.

5.4.6.5 Тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларға арналған мектеп-интернаттарда кез-келген жастағы қозғалу саласы түрліше зақымданған балалармен сабақ жүргізуді қамтамасыз ететін түбі көтерілетін жүзу бассейні болуы керек.

5.4.6.6 Көру бұзушылығы бар (соқыр мен нашар көретін) балаларға арналған жүзу бассейндерінде қосымша сақтандыру шараларын қарастыру керек.

5.4.6.7 Бассейн ваннасы мүгедек балалар үшін пайдалануға қойылатын арнайы талаптарды ескере отырып жабдықталуы тиіс.

5.4.7 Тағам блогы

5.4.7.1 Асхана жайына шаруашылық аулаға бөлек шығатын арнайы блок, мектептер бірнеше ғимараттарда орналасқан жағдайда – оқу және тұрғын жайларға жабық өткелдер бөлу керек.

5.4.7.2 Асхана жайының құрамы мен алаңын санитарлық-гигиеналық талаптарды ескере отырып қабылдау қажет.

5.4.7.3 Мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттарда тамақтану жайлары қарастырылуы тиіс:

- тұрғын ұяшыққа арналған қол жуатын жері бар буфет, онда ас-үй өндірістік жайларынан қозғалуы қиын, төсекте жатқан балалар санаты үшін тағам үлкен ыдыспен және буфеттік тұрғын ұяшыққа жайына термоспен жеткізіледі. Тамақтану тұрғын бөлмеде өтеді. Тұрғын ұяшықтарда қозғалмайтын балалар үшін буфеттен басқа шаруашылық керек-жарақтарға арналған және ыдыстарға арналған орын мен шкаф жобаланады;

- жалпы мекемеге есептелген түскі ас ішетін жері бар асхана (тамақтану блогы).

5.4.7.4 Асхананың түскі ас ішетін залын еркін қозғала алатын, қиын қозғалатын және мүгедек арбада қозғалатын балалар үшін қарастыру қажет.

5.4.7.5 Ас үйдің өндірістік бөлмесін барлық типтегі мекемелерде шикізатпен жұмыс істеуге есептеу керек. Барлық типтегі мекемелер үшін балаларды тамақтандыру бір ауысымда ұйымдастырылады.

5.4.7.6 Мектеп-интернаттарды жобалаған кезде тамақтану процесі мыналар үшін ұйымдастырылатынын ескеру керек:

- топтық бөлме алаңындағы мектепке дейінгі жастағы балалар үшін (балабақша типі

бойынша);

- мектеп жасындағы балалар үшін ортақ асханадағы секция немесе барлық мекемелер;

- оқытуға келмейтін балалар үшін тамақтану жатын бөлмелерде ұйымдастырылады.

5.4.7.7 Интернаттарда балаларды тамақтандырудан басқа, қызметкерлер де тамақпен қамтамасыз етілуі тиіс.

5.4.7.8 Оқшаулағышта қызмет көрсету үшін ас үй бөлмесінде арнайы тағам тарату орнын қарастыру керек. Тағам тарату орнында ішкі коммуникациялық байланыстарға (дәліздерге, баспалдақтарға, пандустарға, лифтілерге) ыңғайлы мүмкіндік, сондай-ақ жер теліміне шығаберісі болуы тиіс.

5.4.7.9 Мүгедек оқушыларға арналған мектеп асханасының жайында өзінің өту аймағы қарастырылуы, қондырғысы кресло-арбадағы балалардың пайдалану мүмкіндігін ескеруі тиіс. Отыратын орындардың бөлігін мүгедек балалардың ерекше талаптарын ескере отырып ұйымдастыру керек.

5.4.7.10 Үстелдерде кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдардың еркін өтуіне мүмкіндік беретін конструкциясы болуы тиіс.

5.4.8 Медициналық-оңалту жайлары

5.4.8.1 Мүгедек балаларға арналған интернаттарды жобалаған кезде барлық оңалту шаралары медициналық, кәсіптік және әлеуметтік болып бөлінеді:

- медициналық бағдарламалар мүгедектің бұзылған немесе жоғалтқан қабілетін қалпына келтіруге немесе өтеуге бағытталған;

- кәсіптік бағдарламалар бұзылған немесе жоғалған дағдыларды қалпына келтіруге, сондай-ақ білімге, шеберлік алуға және нақты дене немесе ақыл-ой кемістігін ескеріп, кәсіптік бағдарлауға бағытталған;

- әлеуметтік оңалту әлеуметтік-тұрмыстық дағдыларды қалпына келтіруге және қоғамдық және тұрмыстық әрекетке бейімдеуге бағытталған.

5.4.8.2 Оқу-тәрбие мекемелері үшін барлық үш бағыт бойынша оңалту шаралары жүзеге асырылуы қажет. Алайда жай құрамындағы айрықша өзгешелік және оның қондырғылары медициналық және кәсіптік сауықтыруға қатысты.

5.4.8.3 Интернаттарда міндетті әлеуметтік бейімдеу бөлмесі қарастырылады, ол балаларды өнімдерді іріктей білу, олардан белгілі бір тағам дайындау, үстелді безендіру, қонақ шақыру және т. б. үшін қызмет етеді. Бұл бөлмеде туған күндер, қонақ шақыру мерекелерін өткізуге болады.

5.4.8.4 Медициналық жайлардың құрамын әрбір нақты жағдаймен қарастыру және ауруханалар мен емханаларды жобалау жөніндегі қолданыстағы нормативтік құжаттарды ескере отырып жобалау керек.

Медициналық қызмет көрсету жайлары ағымдық дәрігерлік көмек, сондай-ақ мүгедектігі бар адамдарға медициналық сауықтыруға арналуы мүмкін.

5.4.8.5 Мүгедек балаларға арналған үйлер мен интернаттарға қайта келген балалар үшін изолятор (карантин тобы) болуы тиіс.

5.4.8.6 Қабылдау-карантин бөлімін жер теліміне жеке өздігінен шығатын шығаберіс

арқылы жобалау қажет. Қабылдау бөлімінің карантин бөлімімен тікелей байланысы болуы тиіс.

5.4.8.7 Мүгедектігі бар адамдарға үгедектерге медициналық қызмет көрсету жайы емдеу-профилактикалық мекемелерге арналған қолданыстағы нормативтер бойынша жобаланады.

5.4.8.8 Жиһаздар мен жабдықтардың габариті тәжірибеде қолданылатын аспаптар мен құрылғылар және т. б. ұқсас атаулар типтерінің үлкен сан алуандығына байланысты шамамен тура келеді.

5.4.8.9 Жоспарлау схемаларын әзірлегенде мыналар ескерілуі тиіс:

- жабдықтарды (аспаптар арасындағы, аспаптар мен қабырғалар арасындағы қашықтық және т. б.) орналастыруға қойылатын технологиялық талаптар;
- арбадағы мүгедектерге қызмет көрсету қажеттілігі (кіреберістер, өту жолдары, бұрылыстар);
- әртүрлі сырқат түрі бар мүгедектігі бар адамдарға қызмет көрсету ерекшелігі.

Тек мектепке дейінгі оқушыларға ғана қызмет көрсететін бөлмелердің жоспарлық схемаларын әзірлеген кезде бұрылу шеңберінің қажетті көлемін есептеу қажет.

Ескертпелер:

1 Соқыр және нашар көретін балаларға арналған мектеп-интернаттардағы офтальмологке қарастырылатын жеке бөлменің, консультативтік қабылдау бөлмесінің жанынан қараңғы бөлме қарастырудың керекі жоқ.

2 Медициналық жайлардың құрамына функционалдық диагностика бөлмесін қарастыруға жол беріледі.

3 Механотерапия бөлмесіндегі қондырғылар жиыны әрбір нақты жағдаймен анықталады, мекемеде ақыл-ойы кем балалар үшін механотерапия бөлмесі қарастырылмайды.

5.4.8.10 Бұдан басқа белгілі бір ауру түрі бар балаларға қызмет көрсетуге арналған арнайы емдеу бөлмелері бар.

Мұндай бөлмелердің бір бөлігі мүгедектігі бар адамдарға жақын болуы тиіс, яғни оқу-тұрғын ұяшықтардың құрамында орналасуы тиіс. Саңырау және сөйлеу кемістігі бар балаларға арналған мекемелерде барлық арнайы қызмет көрсететін медициналық кабинеттер оқу-тұрғын ұяшықтың құрамына кіреді, ал медициналық қызмет көрсету блогының құрамына тек барлық ауру типтеріне ортақ бөлмелер кіреді.

5.4.8.11 Барлық мектеп-интернаттарда саңырау және нашар еститін балаларға арналған мекемелерден басқа, логопед бөлмесін қарастыру қажет:

а) мектепке дейінгі балалар үшін - сөйлеу кемістігі және тірек-қимыл аппаратының сырқаты бар балаларға арналған мекемелерде;

б) оқушылар үшін - сөйлеу кемістігі бар және тірек-қимыл аппаратының сырқаты бар балаларға арналған мекемелерде.

5.4.8.12 Емдік дене шынықтыру, массаж кабинеті мен бассейн бөлімшелерінің жайларын бірегей блокта топтастыру қажет және олардың өзара байланысу ыңғайлылығын қарастыру керек.

5.4.8.13 Соқыр және нашар көретін балаларға арналған мектеп-интернаттардың медициналық қызмет көрсету жайларының құрамына мыналарды қосу керек:

- офтальмолог бөлмесін;

- көру қабілетін дамыту бөлмесін;
- кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған залды.

5.4.8.14 Сколиозбен ауыратын және тірек-қимыл аппаратының сырқаты бар балаларға арналған мектеп-интернаттарда мыналарды қарастыру қажет:

- гипстеу бөлмесін, корсеттер дайындайтын шеберхананы;
- озокерит, парафинмен емдеу және ыстықпен қымтайтын қосымша жайларды;
- аминозиндік бөлмені;
- электрмен және балшықпен емдеу бөлмесін.

5.4.8.15 Медициналық жайлардың ішін әрлеу үшін жалпы жинастыру және дезинфекциялауды жүргізуге жол берілген материалдар қарастырылады.

5.4.8.16 Ваннасы бар бөлменің жанынан киім ілетін бөлме, демалу бөлмесі, дәретхана қарастырылуы тиіс.

5.4.9 Өндірістік шеберханалар

5.4.9.1 Оқушылардың өндірістік тәжірибесін өткізу үшін оқу-өндірістік шеберханалар қарастырылуы керек.

5.4.9.2 Ақыл-ойы кем балаларды оқыту, еңбекке оқытудың дайындық тобы үшін (орта және ересек жастағы балалар үшін) еңбек терапиясы бөлмесі пайдаланылуы мүмкін.

5.4.9.3 Зияткерлігі сақталған балаларға арналған кәсіби даярлықтың өндірістік шеберханаларына оқу сыныптары, оқу бөлмелері, шеберханалар енгізілуі мүмкін. Кәсіби даярлықтың оқу-өндірістік жайларының өзара байланысы барлық оқу бөлмелері мен шеберханаларды оқшаулауды қамтамасыз еткен кезде дәліздер мен рекреация арқылы жүзеге асырылуы тиіс.

5.4.9.4 Өндірістік шеберханалар тірек-қимыл аппаратының бұзушылығы бар ондағы оқушылардың мүмкіндігін ескере отырып жобалануы тиіс. Соған байланысты шеберханалардың барлық жайларын қозғалыстың қосымша көмекші құралдарын қолданушылар мен мүгедек арбадағылар еркін қозғала алатындай етіп жобалау керек.

5.4.9.5 Мүгедек балаларға арналған мамандандырылған мектептердегі оқу-өндірістік шеберханалар бөлек блокта орналасуы, орта және ересек жастағы оқушылардың оқу және тұрғын жайларымен ыңғайлы байланысы болуы, сондай-ақ жер теліміне шығаберісі болуы тиіс.

5.4.9.6 Оқу-өндірістік шеберханалардың жайларын 8 бастап 16 дейінгі жастағы зияткерлігі сақталған мүгедек балаларға және ақыл-ойы кем 12 бастап 18 дейінгі жастағы балаларға бөлек жобалау қажет.

5.4.9.7 Оқу-өндірістік жайларда материалдар мен дайын бұйымдарды сақтайтын қойма қарастыру керек.

5.4.9.8 Жоғарғы топтағы ақыл-ойы кем балаларды оқытуға арналған интернаттарда емдеу-еңбек және белсендіретін терапияны жүзеге асыру мақсатында емдеу-еңбек шеберханаларын жобалау қажет. Емдеу-еңбек шеберханаларын жоғарғы топтағы мүгедек балалар – зияткерлігі сақталған және зияткерлігі бұзылған, бірақ өз-өзіне қызмет көрсете алатын тәрбиеленушілер үшін қарастыру қажет.

5.4.9.9 16 бастап 18 дейінгі жастағы мүгедек балаларға пошташы, электрондық пошта

операторының, кітап түптеуші және т. б. мамандықтарын үйрететін емдеу-еңбек шеберханаларын жобалау керек. Шеберханалар кәсіптерін таңдау балалардың құрамына байланысты, сондай-ақ құрылыстың нақты шартына және құрылыс орнының мүмкіндіктеріне байланысты жобалау тапсырмасымен анықталады.

5.4.9.10 Шеберхана жайларының алаңын станок жабдықтарын, нұсқаушы үстелін және оқушылардың жұмыс орындарын орналастыру жағдайына қарай анықтайды.

5.4.10 Ғимарат элементтері. Ғимаратқа кіреберістер

5.4.10.1 Адамдар қолданысында болуы мүмкін шыны және басқа да сынғыш материалдар мынадай бір немесе бірнеше тармақтарға сәйкес болуы тиіс:

- егер шыны әсерден сынса, ол жарақаттану болдырмайтындай сынуы тиіс;
- шыны жүктемеге төзімді, бұл жағдайда сынбауы тиіс;
- шыны әсерлерден қорғалуы тиіс.

5.4.10.2 Әрбір ғимаратта кез келген дене кемістігі бар балалардың табуына жеңіл, қолжетімді және ыңғайлы кіреберістері болуы тиіс. Баспалдақтан басқа кіреберіс кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамның бірінші қабатқа, вестибюль деңгейіне және т. б. келуін қамтамасыз ететін пандустармен жабдықталуы тиіс.

5.4.10.3 Мүгедектігі бар адамдардың ғимаратқа келуіне арналған кіреберістер атмосфералық жауын-шашыннан қалқалармен, күнқағарлармен қорғалуы керек және кіреберіс алдында кресло-арбамен маневр жасауға жеткілікті, ал жергілікті климаттық жағдайға қарай қыздырғышы бар алаң қарастырылуы керек.

5.4.10.4 Вестибюльді жобалау мүгедек балалар үшін, оның ішінде мүгедек арбамен қозғалатын балалар үшін барлық негізгі аймақтарға, жабдықтар мен ақпараттарға қолжетімділік үшін ыңғайлы болуы керек. Вестибюльде ғимарат, құрылыс немесе кешен бойынша қозғалыс жолының орналасуы туралы, мүгедек балаларға арналған қолжетімді қызмет көрсету және демалу орындарының орналасуы туралы ақпаратты (оның ішінде зағип және нашар көретіндер үшін айқын-графикалық және аудиоформатта) орналастыру керек.

5.4.10.5 Соқыр және нашар көретін балаларға арналған мекемелерді жобалаған кезде жатын бөлмеге, кәсіптік-оқу даярлығы жайларына, баспалдақ тақталарына, бөлмелерге, залдарға және т. б. кіреберістер алдындағы еденнің беті өзгерген учаске құрылымымен байланысты кеңістік бағдардың маңызы зор екенін ескеру керек. Осындай өзгерген еден бетінде баспалдақ құрылысының жанынан - сатыларды, аландарды жиектеу қарастырылуы тиіс.

5.4.10.6 Ғимараттарға кіреберістерде тамбурлар жобалау керек.

5.4.10.7 Балалар жүретін жолда бағандардың, дінгектердің және басқа да кедергілердің болмауын қарастыру міндетті, қажет болса олардың қондырғыларында тиісті заттаңбалар мен қауіпті жерлерге қалқандар қарастырылады.

5.4.11 Тік және көлденең коммуникациялар

5.4.11.1 Барлық ғимараттарға кіру аймағынан барлық жайларға баруды дұрыс

жобаланған ішкі коммуникация – дәліздер арқылы қамтамасыз ету керек. Ішкі коммуникациялар қарапайым жоспарлануы, стандартты өлшемдерге сәйкес келуі, жеткілікті жарықтандырылуы тиіс.

5.4.11.2 Дәліздің ұзындығы үлкен болса, демалыс үшін кеңістік қарастырылуы керек.

5.4.11.3 Көрнекі және дыбыстық ақпарат қайталануы тиіс.

5.4.11.4 Әріптер мен символдар соқыр балалар саусақтарының ұшымен ақпаратты оқи алатындай белгі аясында дөңес болуы тиіс.

5.4.11.5 Баспалдақтар пандустармен немесе көтергіш құрылғылармен қайталануы тиіс.

Пандус және лифт арбада отыратын мүгедектігі бар адамдар үшін тігінен қатынаудың (қабаттар арасында) басты амалы болып табылады. Пандус лифтіге қарағанда, басымдыққа ие, себебі арбада отыратын мүгедектер балалар мекемесіндегі лифтілерде міндетті жұмыс істейтін кезекшілердің болуын талап етпейді.

5.4.11.6 Жаяу жүргіншілер жолдарының, тротуарлар мен пандустардың жабыны қатты материалдардан жасалуы, жүрген кезде діріл туғызбайтындай, сондай-ақ тайғанаудың алдын алатын, яғни аяқ киім табанының берік жабысуын, жүрудің қосалқы тіректерін және ылғал мен қар кезінде кресло-арбаның дөңгелегін сақтайтындай тегіс, саңылаусыз болуы тиіс.

5.4.11.7 Баспалдақты кез келген аралықтағы барлық сатылардың тұрақты көтеру биіктігі және тұрақты ені болуы тиіс. Ашық баспалдақтарға жол берілмейді.

5.4.11.8 Көзі бойынша мүгедектігі бар адам болғандар үшін баспалдақ маршрутарының басы мен соңы еденнің түсті бедерлі бетінен ерекшеленуі тиіс. Сонымен қатар, әр сатының алдыңғы жиегі қарама-қарсы түсті болуы тиіс. Көру кемістігі бар балаларға арналған мекемелерде еден бойынша және баспалдақ белдеулерінің және пандустардың бүйір жақ бойының қабырғасында фактуралық және түсті жолақтар болуы қажет.

5.4.11.9 Соқыр адамдар мен нашар көретіндер үшін баспалдақ бөліктері жоғарыда және төменде, сонымен қатар саты және сатының соңғы бөліктеріне сай келетін иінсап маңдары тиісті орынға сай, ойықтармен (түйсіну жолағымен) және түстік айқын бояумен белгіленуі керек. Баспалдақтарға жарық пайдалануға жол беріледі.

5.4.11.10 Қозғалыс бағытының өзгеретін жерлеріндегі тұтқалар ажырағысыз болуы тиіс. Әрбір қабаттағы баспалдақ тұтқаларының бұрылатын орындарына бедерлі араб сандарымен немесе Брайль қарпінің белгілерімен орындалған қабаттың нөмірі көзделген тақтайша орнату ұсынылады.

5.4.11.11 Бірінші қабаттан жоғары орналасқан және мүгедек балалардың пайдалануына арналған барлық ғимараттар мен жайларда лифті қарастырылуы керек.

5.4.11.12 Лифт немесе лифтілер ғимаратқа негізгі кіреберіспен қатар орналасуы және анық таңбалануы тиіс. Ғимаратта бар лифтілердің кем дегенде біреуі арбадағы мүгедектердің қолы жететіндей ыңғайлы болуы тиіс.

5.4.11.13 Бірінші қабаттағы лифтіден шығаберісті өзге жайлардан өртке қарсы арақабырғалармен және есіктермен бөлінген жолда немесе вестибюльде қарастыру керек. Мүгедектігі бар адамдар жүретін жолдағы лифтілік холдар мен алаңдарды аралық баспалдақ деңгейінде орналастыруға тыйым салынады.

5.4.11.14 Мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын әр лифтінің жанында көрінетін

және естілетін сигналдар қарастырылады.

5.4.11.15 Лифт есіктері алдында және көтергіш платформасына енетін жерлерде арба-креслоны басқаруға кедергі болмайтын еркін аумақ болуын қарастыру қажет.

5.4.11.16 Лифт есіктері нашар көретін балалардың ажыратуына жеңіл (қарама-қарсы бояу) болуы керек.

5.4.11.17 Лифтілерде кабинадан және барлық қабаттан дербес басқару болуы керек.

5.4.11.18 Лифт кабиналары есту қабілеті бұзылған адамдар үшін кездейсоқ жағдайда апаттық қызметпен байланысу үшін текстофонмен жабдықталуы керек.

5.4.12 Пайдалану кезіндегі қауіпсіздік

5.4.12.1 Адамдар мен ғимарат элементтері байланыстардан тоғы бар жабдықтардың электрлік және ыстық бөліктерімен қорғалуы керек.

5.4.12.2 Ғимарат құрылысында пайдаланылатын газ, сұйықтық, радиация немесе материалдардан бөлінетін қатты бөліктер көлемі материалдың бетіндегі зиянды шоғырланымнан аспауы тиіс.

5.4.12.3 Тұрақты мүмкіндіктегі жабындар кедергілермен жабдықталуы тиіс.

5.4.12.4 Кедергілер ашық орындарды иемденетін жағдайда, болжанатын жастағы орналасушылардың есебімен адамдардың құлауын ұстап қалу үшін бұл орындар кескін үйлесімі мен көлеміне сәйкес болуы керек.

5.4.12.5 Эвакуациялық, танымдық, бағдарлық белгілер айқын көрінуі және тиісінше осы белгілер мақсаты үшін күтілетін жағдайда танитындай болуы тиіс.

5.4.12.6 Белгілер шығаберістер мен қауіпсіз орындарды білдіруі және эвакуациялау жолын анықтайтындай және адамдарды шығаберіске және қауіпсіз жерге бағыттайтындай орналастырылуы тиіс.

5.4.12.7 Электр қуаты сөніп қалған жағдайда, эвакуация жолдарын, қауіпсіздік орындарын, шығу жолдарын анықтайтын таңбалар анық көрініп тұруы тиіс.

5.4.12.8* Үйлер, интернаттар мен МӘМ-де, әдеттегідей, мекеме басшысының және олардың орынбасарларының бөлмесі, оларға бағынысты аурухана, өрт қызметі, авариялық газ, полиция қызметтері басшыларының бөлмелері тікелей жедел телефон байланысымен қамтамасыз етіледі. *(Өзгерт.ред. – ҚТҰКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.4.12.9 Үйлер мен интернаттарды ақпараттық жарықтандыру мақсатты жерлерге (шығаберіске, баспалдаққа, лифтіге, көтергішке, әртүрлі мақсаттағы жайларға кіреберістерге, дәретханаға, асханаға, сауда киоскілеріне және т. б.) бару жолдары бойынша жарықтандырылған қабырға көрсеткіштері түрінде ұйымдастырылады. Бұл жағдайда көрсеткіштер мазмұны ақыл-ой ауытқушылығы бар балаларды қоса алғанда, барлық санаттағы мүгедектігі бар адамдардың қабылдауы үшін барынша қолжетімді болуы тиіс.

5.4.12.10 Тікелей шұғыл дауыс зорайтқыш байланысы кезекші дәрігер, кезекші қызметкер бөлмесінде, емдеу бөлмесінде және қабылдауды күту жайында қарастырылады.

5.4.12.11 Жатын бөлмедегі әр баланың төсегінде кезекші дәрігер қызметкерді шақыртуды қамтамасыз ететін екі жақты сигнал байланысын орнату қарастырылады.

5.4.12.12 Жатын бөлмедегі бейнебақылау жүйесінің қажеттігі әрбір нақты жағдаймен

анықталады.

5.4.12.13 Сымды хабар тарату желілерінің розеткасы мүмкіндігі шектеулі балалардың пайдалану мүмкіндігі арқылы әрбір төсекте қарастырылады.

5.4.12.14 Мүгедек балалар үшін көрермендер орындарын есту кемістігі бар көрермендер залының акустикалық жүйесімен байланыстыру қажет. Орындықтарда жеке есту аппараттарын қосу орындары жабдықталуы тиіс. Дауыс қаттылығының күшеюі құлаққап көмегімен қамтамасыз етілуі тиіс.

5.4.12.15 Интернат үйлердегі 300 және одан жоғары орындарға мына көрсетілгендерден басқа барлық бөлмелерде жылу автоматтық өрт сигнал беру қарастырылады: дәретхана, душ, кір жуу, көкөніс қоймасы, салқындататын камера, желдендіру камерасы, бассейн, ас үй бөлмесі.

5.4.12.16 Қызметкерлер мен балаларға дыбысты және жүйелі сигнал беру жәрдемімен өрт туралы хабарлау қарастырылады.

5.4.12.17* Интернат үйлер мен МӘМ ішкі сағаттық жүйенің уақыт көрсету құралымен жабдықталады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.12.18 Орталықтандырылған уақыт есептеу жүйесі қарастырылады. Екінші сағаттар кезекші қызметкерлер орындарына, вестбюльге, кіреберіске және уақыт көрсету функционалдық қажет жайларға орнатылады.

5.4.12.19* Интернат үйлер мен МӘМ-де эфирлік теледидар бағдарламасын қабылдауға арналған телевизиялық қабылдағыштарды қосу үшін фидерлік-антенна құрылғы қарастырылады. Көрсетілген құрылғылар жатын бөлмеде, негізгі вестибюльде, оқу аудиториялары мен мекеме басшысының бөлмелерінде қарастырылады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.4.12.20 Кабельдік, спутниктік теледидардың телевизиялық жүйесінің қажеттілігі жобалау тапсырмасымен анықталады.

5.4.12.21 Есту бұзушылығы бар балалардың арнайы сабақтарына арналған сыныптар үстелдерінде мұғалім үстелінен пульспен басқарылатын сурдотехникалық аппарат қарастырылады.

5.5 Инженерлік қамтамасыз ету

5.5.1 Сумен жабдықтау және канализация жүйелерін жобалаған кезде суық және ыстық сумен жабдықтаудың ішкі тораптарын, канализацияны, суағарларды, сумен жабдықтаудың және су бөлудің сыртқы желілерін жобалау жөніндегі Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын нормативтік құжаттар талаптары, сондай-ақ осы тараудың нұсқаулары орындалуы тиіс.

5.5.2* Мүгедек балаларға арналған үйлер, интернаттар мен МӘМ ғимараттары суық және ыстық сумен жабдықтау, канализация және суағарлар жүйесімен жабдықталуы тиіс. Орталықтандырылған немесе жергілікті тораптарға қосу қиындағанда немесе мүмкін болмаса, тиісті мемлекеттік қызметтердің келісімі бойынша сумен жабдықтауға және канализацияның дербес жүйесін қолдануға жол беріледі. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.5.3 Ішкі және сыртқы өрт сөндіруге жұмсалатын судың шығыны

ҚР ҚН 4.01-01 және басқа да қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес қабылдануы тиіс.

5.5.4 Ішуге, тағам әзірлеуге немесе ванна қабылдауға, болмаса тағамдық, медициналық немесе фармацевтикалық өнімдерді өңдеуге арналған судың жеткізілуін қамтамасыз ететін сантехникалық жабдықтарға тек ауыз суы ғана берілуі тиіс.

5.5.5 Суық және ыстық судың тартылуы асханалардың (тағамдық блоктардың) техникалық жабдықтарына, жинау жайларының су тарататын шүмектеріне, медициналық және санитарлық-техникалық қызмет көрсететін жабдықтарға, сондай-ақ ғимаратта орналастырылған басқа да санитарлық-техникалық жабдықтарға қарастырылуы тиіс.

5.5.6 Су құбырының шаруашылық-ауыз су желісінде шланганы (түтік құбыр) тұрғын жайларда өрт басталған кезде қолданатын бастапқы құрал ретінде пайдалану мүмкіндігін қарастыру мақсатында жеке шүмек қарастырылуы керек.

5.5.7* Мүгедек балаларға арналған үйлер, интернаттар мен МӘМ жылумен жабдықтау сенімділігі бойынша 1-ші санатқа жатады. *(Өзгертілді. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.5.8 Жылыту жүйесі бүкіл жылыту маусымы кезеңінде жайдың біркелкі жылынуын қамтамасыз етуі тиіс.

5.5.9 Балалар болатын жайлардағы қыздыру құралдарының ауаның қалыпты түрде ауысуына және жабдықты тазартуға мүмкіндік беретін қалқандары болуы тиіс.

5.5.10 Жайлар үшін бумен қамту әрбір нақты жағдайда қажеттілік кезінде қарастырылады.

5.5.11 Жайлардағы ауаның есептік температурасы мен ылғалдылық ҚР ҚН 4.02-01 сәйкес қабылданады.

5.5.12 Жайлардағы ауа температурасы жайдың мақсатына байланысты саралануы тиіс. Жайлардағы ауаның ылғалдылығы тұрмыстық құрылғылармен ұстауға жол беріледі.

5.5.13 Қатты, сұйық немесе моторлық жанар-жағар маймен жұмыс істейтін су қыздырғыштар ауа өңдейтін жабдық орналастырылған бөлмеде жөнделмеуі тиіс.

5.5.14 Интернат ғимараттарында механикалық және табиғи қозғалтқышы бар тарту-сору желдеткіші қарастырылады.

5.5.15 Зарарсыздандыратын құралдарды, қышқылдар мен сілтілердің ағымдық қорын сақтайтын жайда, жатын жайлар мен көрермендер залдарында сору ауасының орталықтандырысыз беруге (биіктігі 3-ші қабаттан аспайтын жеке-тұрғызылған ғимараттар үшін) табиғи тарту желдеткішіне жол беріледі.

5.5.16 Санитарлық-гигиеналық талаптар және жұмыс ұзақтығы бірдей жайлардың бөлімдері мен топтары, әдеттегідей, бір орталықтандырылған сору және тарту желдеткітерінің жүйесімен жабдықталады.

5.5.17 Аралас құрылымдық және жайдың әрбір тобына қойылатын әртүрлі санитарлық-гигиеналық талаптар, сондай-ақ жұмыс ұзақтығы әртүрлі ғимараттар үшін желдетудің орталықтандырылмаған жүйесі орнатылады. Резервтік желдеткіштер саны ҚР ҚН 4.02-01 талаптарына сәйкес қарастырылады.

5.5.18 Автоматты орта сөндіру жүйелерімен жабдықталған қызмет көрсететін жайлардың сору, тарту ауа өткізгіштерінде автоматты өрт сөндіру жүйелерімен құрсауланған электр жетекті бар автоматты жапқыштар (клапандар) қарастырылады.

Жапқыштар ауа өткізгіштер қызмет көрсететін бөлмелерге тікелей жақын орнатылады.

5.5.19 Жайлардың қалған бөлмелері үшін ауаның салыстырмалы ылғалдығы жылытуды, желдетуді және ауа баптауды жобалау жөніндегі ҚР ҚН 4.02-01 сәйкес қабылданды.

5.5.20 Оқу бөлмелерінің ауа және жылу режимі негізінен жалпы білім беретін мектептердің құрылысы мен ұстау жөніндегі қолданыстағы санитарлық ережелердің талаптарына сәкес болуы тиіс.

5.5.21* Электрмен жабдықтау сенімділігін қамтамасыз ету дәрежесі бірінші санаттағы үйлер, интернаттар мен МӘМ-нің мынадай электр қабылдағыштары жатады:

- өртке қарсы құрылғылар;
- күзет дабылы;
- лифтілер;
- эвакуациялық жарықтандыру.

Үй-интернаттар, МӘМ-нің қалған электр қабылдағыштары екінші санатқа және Электр қондырғыларды орнату ережесіне сәйкес ішінара үшінші санатқа жатады.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.5.22* Жапсарлас және жанастыра салынған трансформаторлық шағын станцияны (ШС) үйлерде, интернаттар мен МӘМ-де орналастыруға жол берілмейді. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.5.23* Үйлер, интернаттар мен МӘМ-дегі электр сәулемен емдеуге арналған бөлмелерде немесе бір медициналық қызметші постымен қызмет көрсететін осындай жай тобында сырттан кіретін жерді басқару және әрбір фазадағы кернеуді бақылау аппараты бар тарату қалқаны орнатады. Тарату қалқандарына қуаттандыру желілері және кабиналық қалқандарға топтық желілер дербес орындалады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.5.24* Үйлер, интернаттар мен МӘМ-де электрлік жабдықтар, электрлік жарықтандыру, кешенді электрлік әлсіз желілер қарастырылуы керек, оларға мыналар жатады: телефон байланысы, сымдық өткізгіштік тарату және телевизия, газдандыру, түтіндету және су басу және т.б. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.5.25 Штепсельдік розеткаларды барлық жайларға орнату қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес анықталады.

5.5.26* Үйлер, интернаттар мен МӘМ жайларын жалпы жарықтандыру энергия үнемдейтін шамдармен орындағанның артықшылығы бар. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)**

5.5.27 Жалпы жарықтандыру жүйесіндегі жұмыс бетінің барынша аз жарықтандырылуы, жарықтандырудың сапалық көрсеткіштері және жекелеген жайлар үшін ұсынылатын жарық көздері ҚР ҚН 2.04-01 сәйкес қабылданады.

5.5.28 Эвакуациялық жарықтандыру дәліздерде, негізгі өткелдерде және адамдарды эвакуациялауға арналған баспалдақтарда; электр және сәулемен емдеу жайларында, бассейндерде, душтарда және балшықпен емдейтін ванна залдарында, ванна бөлмелерінде және сауықтыру емдеу бөлімдерінің киім ілетін бөлмелерінде, сондай-ақ көрермендер залдары мен аудиторияларда қарастырылады.

5.5.29 Найзағайдан қорғау оның құрылғысы бойынша қолданыстығы нормативтік

құжаттар талаптарына сәйкес орындалады.

5.5.30 Диспетчерлік пунктті орналастыруға арналған жай онда кезекші қызметкердің тәулік бойы болуына арналған жайларға қойылатын талаптарға жауап беруі тиіс.

5.5.31 Балалар, оның ішінде есту кемшілігі бар балалар жалғыз болуы мүмкін ғимараттың тұйық кеңістіктерінде (әртүрлі қызметтік мақсаттағы жайлар, жинау кабиналары, лифтілер және т. б.), сондай-ақ лифтілік холдар диспетчермен немесе кезекшімен екі жақты байланыспен жабдықталуы тиіс. Басқа жағдайда шақыру түймесін қарастыру керек. Мұндай жайларда (жинау кабиналары, лифтілер және т. б.) апаттық жарықтандыру қарастырылуы тиіс.

5.6 Инженерлік-техникалық жүйелерді автоматтандыру және диспетчерлендіру

5.6.1 Үйлер мен интернаттардың инженерлік-техникалық жүйелерін автоматтандыру мен диспетчерлендіруді жобалаған кезде электр құрылғыларын орнату ережесін, автоматтандыру жүйелерін, техникалық процестерді жобалау жөніндегі нормативтік құжаттарды, ғимарат пен құрылысты жобалаудың өртке қарсы нормаларын, Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын инженерлік-техникалық жүйелерді нормалау жөніндегі нормативтік құжаттарды және осы норманы басшылыққа алу керек.

5.6.2* Үйлер, интернаттар мен МӘМ-де автоматтандыру мен диспетчерлендіруге мынадай инженерлік жүйелер жатқызылуы тиіс:

- жылумен жабдықтау, жылыту, желдету, ауа баптау;
- электрмен жабдықтау, электрмен жарықтандыру;
- сумен жабдықтау және су бөлу;
- лифтілер.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.6.3* Өрттің пайда болғаны туралы хабарлаудың автоматты жүйесімен жабдықталған үйлер, интернаттар мен МӘМ-де өрт болған кезде сору-тарту желдеткішін ажыратудың және түтінді жою жүйесін қосудың автоматты жүйесін қарастыру керек.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)

5.6.4* Үйлер, интернаттар мен МӘМ-де, егер мұндай ауытқулар адамдардың өміріне, жабдықтардың, ғимарат пен құрылыстың немесе өзге материалдық құндылықтардың бүлінуіне қауіп тудырса, инженерлік-техникалық жүйенің қалыпты жұмыс режимінен ауытқуын білдіретін авариялық дабыл беру қарастырылады.

Апаттық белгі (сигнал) диспетчерлік пунктке, диспетчерлік пункт болмаса – кезекші техникалық қызметші бөлмесіне қойылады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.6.5 Инженерлік жабдықтарды диспетчерлендірудің қажеттілігі мен көлемі әрбір нақты жағдаймен анықталады.

5.7 Қоршаған ортаны қорғау

5.7.1 Интернаттардың жер телімі мен аумағын жобалаған және ұйымдастырған кезде қоршаған ортаға кез-келген кері әсерді мейлінше азайту, энергия мен ресурстарды тиімді

пайдалану арқылы ландшафты және биологиялық сан алуандықты дұрыс пайдалануды қамтамасыз ету қажет.

5.7.2* Мүгедек балаларға арналған үйлер, интернаттар мен МӘМ-нің ғимараттары мен құрылыстарын жобалаған, салған және реконструкциялаған кезде қоршаған ортаны қорғау және қалпына келтіру, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі шаралар қарастырылуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 17.10.2017ж. № 224-НҚ бұйрығы)*

5.7.3 Интернаттардың ғимараттары мен құрылыстарын мыналарға орналастыруға жол берілмейді:

- қорық, кіші қорық жерлеріне, табиғи ұлттық парктерге, ботаникалық бақтарға, дендрологиялық және су қорғау белдеулеріне (аймақтарына);
- қала ормандарының жерін қоса алғанда, қаланың жасыл аймақты жерлеріне;
- гидрометеорологиялық станцияларды қорғау аймақтарына;
- сумен жабдықтау көздерін санитарлық қорғау аймақтарына және су құбырлары құрылысының алаңдарына;
- егер жобаланатын объектілер курорттардың табиғи емдік құралдарын пайдалануға байланысты болмаса, курорттарды санитарлық қорғау округінің аймағында.

5.7.4 Курорттарды санитарлық қорғау округінің аймағында, егер олар атомосфераның, топырақ пен судың ластануын, шудың нормативтік деңгейінің және электр магниттік өріс кернеуінің артуын болдырмаса, интернаттарды орналастыруға жол беріледі. Курорттарды санитарлық қорғау округінің үшінші аймағында табиғи емдік құралдарға және курорттың санитарлық жағдайына кері әсер етпейтін объектілерді орналастыруға жол беріледі.

5.7.5 Объектілерді жобалаған кезде ластанған ағынды сулардың жиналуын болдырмайтын және жерасты және үстіңгі беттік сулардың тікелей ластануына кедергі келтіретін шаралар қарастырылуы тиіс.

5.7.6 Құрылыс кезінде объектіде өндіріс пен тұтынған қалдықтардың уақытша жиналуына жол беріледі. Құрылыс қалдықтары көліктер ыңғайлы кіретін жерде орналасқан алаңда сақталады. Уақытша жиналымдар көлемі алаңның көлемімен анықталады.

5.7.7 Ағаштарды отырғызған кезде климаттық жағдайды, топырақ типін, жауын-шашынның мөлшерін, желдің бағытын, өсімдіктерге қызмет көрсетуді, тұрушылар мен қызметкерлердің қауіпсіздігін ескеру қажет. Бұтақтардың ғимараттарды зақымдауын болдырмау үшін биік ағаштарды ғимаратқа тікелей жақындықта орналастырмау керек.

5.7.8 Жер телімінің ландшафтын жобалаған кезде ландшафтың табиғи даму жағдайын ескеру қажет.

5.7.9 Ғимараттарды жобалаған және салған кезде құрылыс учаскесіндегі радон қауіптілігінің деңгейін, техногендік радиоактивті ластанудың бар-жоқтығын және құрылыс конструкцияларының радиоактивтілігін ескеру керек. Бұл жағдайда қолданыстағы санитарлық-гигиеналық нормативтер талаптарына сәйкес радиациялық талаптарды орындау қажет.

6 ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҮНЕМДЕУ ЖӘНЕ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ

6.1 Энергетия тұтынуды азайтуға қойылатын талаптар

6.1.1 Ғимарат бөліктер мен ғимарат жүйелері үшін энергияны тиімді қолдану бойынша талаптарды ескере отырып жобалануы және салынуы тиіс.

6.1.2 Ғимаратты жобалаған кезде жарық жағын дұрыс бағдарлауды қарастыру қажет. Ғимараттың дұрыс бағдарлануы жазғы кезеңде салқынның және қысқы кезеңде жылының табиғи сақталуына ықпал етеді, сондай-ақ жайдың инсоляциясын қамтамасыз етеді.

6.1.3 Жылудың тиімді қолданылуын қамтамасыз ету үшін ғимараттың қоршау конструкциялары энергия үнемдеуші материалдарды пайдалану арқылы орындалуы тиіс.

6.1.4 Ғимаратта температураны, ылғалдылықты, ауа шығынын жеке реттеу мүмкіндігін қарастыру керек.

6.1.5 Ғимараттың энергетикалық тиімділігін жетілдірген кезде климаттық және жергілікті жағдай, сондай-ақ жай ішіндегі климаттық жағдай назарға алынуы және экономикалық тиімділік ескерілуі тиіс. Бұл шаралар ғимараттың басқа техникалық талаптарына, сондай-ақ олардың жалпы қолжетімділігіне, қауіпсіздігіне және нысаналы пайдаланылуына ықпал етпеуі тиіс.

6.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану

6.2.1 Өндірістік ғимараттарды орналастыру, жобалау, салу, реконструкциялау өсімдіктердің, жануарлар мен табиғи экологиялық жүйенің жұмыс істеуіне төзімді басқа да организмдердің мекендеуі үшін қолайды жағдайды қамтамасыз ететіндей жүзеге асырылуы тиіс.

6.2.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану мақсатында қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес жөндеу, реконструкциялау және құрылыс объектілерінде бұрын қолданылған құрылыс материалдарын, бұйымдар мен конструкцияларды пайдалануға жол беріледі.

6.2.3 Жер телімінің ландшафтын жобалаған кезде ландшафтың табиғи даму жағдайын ескеру қажет.

6.2.4 Ландшафтық жоспарға су, топырақ, биологиялық сан алуандық, энергетикалық ресурстар, ауа сапасы және қоғам мүддесіндегі басқа да табиғи ресурстар сияқты табиғи ресурстарды орынды сақтау кіруі тиіс.

6.2.5 Өндірістік ғимараттарды салу мен пайдалану кезінде су тұтынуды азайту және ресурсты үнемдеу мақсатында ағын суларды тиімді өңдеуді арттыру, табиғат қорғау және өнеркәсіптегі экономикалық тиімділікті арттыру жөніндегі шаралар кешенін орындау қажет.

ӘОЖ 727.14

МСЖ 91.040.10

91.040.30

Түйінді сөздер: интернаттар, есептік сыйымдылық, жобалау, балалар тобы, алаңдар, жер телімдері, аумақ, бөлмелер, вестибюль, үй-жай, өрт қауіпсіздігі, тұрмыстық қызмет көрсету, сумен қамту, су бөлу, санитарлық-техникалық жабдық, шкафтар, электрмен жабдықтау, сыртқы жарықтандыру желілері, автокөліктерді қою аймақтары, әлсіз тоқты жүйелер, моншалар.

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ.....	IV
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ.....	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ.....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ.....	2
4 ЦЕЛЬ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ.....	5
4.1 Цель нормативных требований.....	5
4.2 Функциональные требования.....	6
5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ.....	7
5.1 Основные положения.....	7
5.2 Требования по обеспечению надежности и устойчивости зданий.....	11
5.3 Требования пожарной безопасности.....	12
5.4 Требования по обеспечению охраны здоровья людей в процессе эксплуатации зданий и сооружений.....	13
5.4.1 Размещение участка и территории.....	13
5.4.2 Объемно-планировочные и конструктивные решения.....	18
5.4.2.1 Общие требования.....	18
5.4.2.2 Дом ребенка.....	21
5.4.2.2-1 Медико-социальные учреждения (организации) стационарного типа для детей-инвалидов с нарушениями опорно-двигательного аппарата.....	21
5.4.2.3 Спецшколы-интернаты.....	25
5.4.3 Помещения проживания и групповые помещения.....	26
5.4.4 Санитарные узлы.....	28
5.4.5 Учебные помещения.....	29
5.4.6 Помещения культурно-массового обслуживания.....	31
5.4.7 Пищеблок.....	31
5.4.8 Реабилитационно - медицинские помещения.....	32
5.4.9 Производственные мастерские.....	34
5.4.10 Элементы зданий. Входы в здания.....	35
5.4.11 Вертикальные, горизонтальные коммуникации.....	36
5.4.12 Безопасность при эксплуатации.....	37
5.5 Инженерное обеспечение.....	39
5.6 Автоматизация и диспетчеризация инженерно-технических систем.....	42
5.7 Охрана окружающей среды.....	43
6 ЭКОНОМИЯ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ.....	44
6.1 Требования к сокращению энергопотребления.....	44
6.2 Рациональное использование природных ресурсов.....	44

ВВЕДЕНИЕ

Настоящий документ разработан в рамках реформы нормативной базы строительной сферы Республики Казахстан, в соответствии с параметрическим методом нормирования, ориентированного на интеграцию строительной отрасли в региональную и мировую социально-экономическую системы.

Настоящие строительные нормы содержат:

- цели нормативных требований;
- функциональные требования;
- требования к рабочим характеристикам.

Настоящие строительные нормы являются одним из нормативных документов доказательной базы Технического регламента «О безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий» применительно к зданиям домов и интернатов для детей-инвалидов.

Настоящие строительные нормы разработаны в соответствии с требованиями нормативных документов в строительстве, действующих на территории Республики Казахстан, и предназначены для разработки проектов и возведения домов - интернатов для детей-инвалидов, строящихся на территории Республики Казахстан.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

ДОМА И ИНТЕРНАТЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ - ИНВАЛИДОВ

DISABLED CHILDREN BOARDING HOUSES

Дата введения - 2015-07-01

1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

1.1 Настоящие строительные нормы устанавливают требования к размещению, участку, территории, объемно-планировочным решениям, функциональным группам, составу и площадям помещений, инженерному обеспечению и внутренней среде домов и интернатов для детей – инвалидов, а также медико-социальных учреждений (организаций) стационарного типа для детей-инвалидов с нарушениями опорно-двигательного аппарата (далее – МСУ). *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

1.2 Настоящие строительные нормы распространяются на проектирование домов и интернатов, МСУ для детей-инвалидов, которые подразделяются на:

- специализированные дома ребенка (далее - дома ребенка), в которых воспитываются дети с дефектами умственного и физического развития до 4-х лет;
- специальные коррекционные образовательные учреждения, специализированные дома для сирот и детей, с ограниченными возможностями, оставшихся без попечения родителей;
- медико-социальные учреждения (организации) стационарного типа для детей-инвалидов с нарушениями опорно-двигательного аппарата.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

1.3 Возможны варианты комбинированных домов-интернатов, совмещающие функции домов общего типа и для детей с ограниченными возможностями.

1.4 При проектировании домов и интернатов, МСУ для детей-инвалидов кроме требований настоящего документа следует учитывать требования других нормативно - технических документов по специфическим условиям строительства. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

2* НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ

Для применения настоящих строительных норм необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

Требования к организации антитеррористической защиты объектов, уязвимых в террористическом отношении, утвержденные постановлением Правительства Республики Казахстан от 6 мая 2021 года № 305.

СН РК 3.02-04-2012*

Правила устройства электроустановок, утвержденные приказом Министра энергетики Республики Казахстан от 20 марта 2015 года № 230.

Технический регламент «Общие требования к пожарной безопасности», утвержденный приказом Министра по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан от 17 августа 2021 года № 405.

Технический регламент «О безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий», утвержденный приказом Министра индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан от 9 июня 2023 года № 435.

СН РК 2.01-01-2013 Защита строительных конструкций от коррозий.

СН РК 2.04-01-2011 Естественное и искусственное освещение.

СН РК 3.01-01-2013 Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских населенных пунктов.

СН РК 4.01-01-2011 Внутренний водопровод и канализация зданий и сооружений.

СН РК 4.02-01-2011 Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха.

Примечание - При пользовании настоящим государственным нормативом целесообразно проверить действие ссылочных документов по информационным каталогам «Перечень нормативных правовых актов и нормативных технических документов в области архитектуры, градостроительства и строительства, действующих на территории Республики Казахстан», «Каталог национальных стандартов и национальных классификаторов технико-экономической информации РК» и «Каталог межгосударственных стандартов», составляемым ежегодно по состоянию на текущий год, и соответствующим ежемесячно издаваемым информационным бюллетеням - журналам и информационным указателям стандартов, опубликованным в текущем году. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим нормативом следует руководствоваться замененным (измененным) стандартом, если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 06.08.2019 г. №121-НК).*

3* ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В настоящих строительных нормах применяются следующие термины с соответствующими определениями: *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 06.08.2019 г. №121-НК)*

3.1 Адаптация: Приспосабливание к новым условиям. Здесь: изменения архитектурной среды зданий, учитывающие потребности маломобильных пользователей.

3.2 Антропометрические параметры: Система измерений человеческого тела и его частей.

3.3 Габариты: Внутренние («в свету») и наружные («в чистоте») размеры элементов архитектурной среды (предметов и пространств) по их крайним выступающим частям.

3.4 * Медико-социальное учреждение (организация): организация, предназначенная для постоянного или временного проживания в условиях стационара детей-инвалидов, нуждающихся в помощи и уходе, медицинском обслуживании.

Медико-социальные учреждения (организации) стационарного типа системы социальной защиты населения делятся на следующие типы:

- для детей-инвалидов с нарушениями опорно-двигательного аппарата;

- детей-инвалидов с психоневрологическими патологиями.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

3.5 Дом ребенка: Учреждение для воспитания и оказания помощи детям раннего возраста, оставшимся без попечения родителей, детям одиноких матерей, а также детям с дефектами физического или психического развития.

Создаются дома ребенка общего типа, а также специализированные для детей с поражением центральной нервной системы, функций опорно-двигательного аппарата, слуха, речи, зрения и др.

3.6 Доступность: (безбарьерность): Свойство здания, помещения, места обслуживания, позволяющее беспрепятственно достичь места и воспользоваться услугой.

3.7 Достижимость: Свойство мест обслуживания, имеющих параметры, обеспечивающие возможность воспользоваться, дотянуться до предмета, объекта пользования.

3.8 Зона безопасности: Зона (полоса) у края функционального элемента (площадки), предназначенная для предотвращения травмоопасных ситуаций.

3.9 * Лицо с инвалидностью: Лицо, имеющее нарушение здоровья со стойким расстройством функций организма, обусловленное заболеваниями, увечьями (ранениями, травмами, контузиями), их последствиями, дефектами, которое приводит к ограничению жизнедеятельности и необходимости его социальной защиты. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

3.10 Интернат: Образовательное учреждение (школа), в котором учащиеся живут, обучаются, находясь на частичном или полном государственном обеспечении.

3.11 Медицинская реабилитация: Комплекс медицинских мероприятий, направленных на лечение, восстановление нарушенных или утраченных функций организма.

3.12 Параметры зон и пространств: Числовые значения величин (длина, ширина, высота), характеризующих размеры между какими-либо границами в плане или пространстве, например, длина и ширина зоны, занимаемой лицом с инвалидностью, радиус разворота кресла-коляски, высота зоны досягаемости и т. д.

3.13 Переводчик жестового языка (сурдопереводчик): Специалист, осуществляющий перевод звуковой информации на язык жестов (для глухонемых).

3.14 Подъем: Разность уровней (вертикальный размер) между ближайшими горизонтальными плоскостями наклонного пути движения.

3.15 Помещение индивидуального обслуживания (функциональное): Кабина или кабинет, где осуществляется самообслуживание или обслуживание маломобильного посетителя персоналом учреждения (предприятия). Габариты кабины (кабинета) должны учитывать, как правило, возможность размещения также сопровождающего лица.

3.16 Помещение универсальное: Помещение здания, где благодаря организационным мероприятиям, а также сменяемому или трансформируемому оборудованию возможна организация различных видов деятельности.

3.17 Практикум (лаборатория-практикум): Помещение для фронтальных лабораторных работ и лабораторных практикумов с частью класса.

3.18 Продольный уклон: Уклон поверхности, параллельный направлению движения.

3.19 Психический недостаток: Временный или постоянный недостаток в развитии и (или) функционировании психики человека, включая:

- последствия сенсорных нарушений;
- нарушения речи;
- нарушения эмоционально-волевой сферы;
- последствия повреждения мозга;
- нарушения умственного развития, в том числе умственную отсталость;
- задержку психического развития и связанные с этим специфические трудности в обучении.

3.20 Ребенок (дети) с ограниченными возможностями: Ребенок (дети) до 18 лет с физическими и (или) психическими недостатками, имеющий ограничение жизнедеятельности, обусловленное врожденными, наследственными, приобретенными или последствиями травм, подтвержденными в установленном порядке.

3.21 Сигнализаторы (оповещатели) опасности: Специальные элементы, встроенные или прикладываемые к поверхности пешеходной дорожки или другим элементам, для предупреждения людей с нарушением зрения об опасностях на их пути.

3.22 Символика: Знаковая информация для посетителей, воспроизводимая графическим или тактильным способом для условного представления объекта (понятия).

3.23 Социальная адаптация: Активное приспособление детей с ограниченными возможностями к условиям социальной среды путем усвоения и восприятия ценностей, правил и норм поведения, принятых в обществе, и трудовой подготовки в процессе целенаправленной социальной и медико-педагогической коррекционной поддержки.

3.24 Социальная и медико-педагогическая коррекционная поддержка детей с ограниченными возможностями: Деятельность организаций образования, социальной защиты населения, здравоохранения, предоставляющих специальные социальные, медицинские и образовательные услуги, обеспечивающие детям с ограниченными возможностями условия для преодоления и компенсации ограничения жизнедеятельности и направленные на создание им равных с другими гражданами возможностей участия в жизни общества.

3.25 Специальные коррекционные организации образования (далее - школы-интернаты): Специальные (коррекционные) образовательные учреждения в системе Министерства образования Республики Казахстан, которые, решая основные с образовательными учебными заведениями задачи, одновременно выполняют специфические, направленные на восстановление утраченных функций, коррекцию первичных и вторичных нарушений, развитие функций сохранных анализаторов и формирования компенсаторных навыков, способствующих реабилитации, социально-трудовой адаптации и интеграции детей и подростков в общество.

Специальные коррекционные организации образования делятся на следующие типы:

- с нарушениями слуха (неслышащие, слабослышащие, позднооглохшие);
- с нарушениями зрения (незрячие, слабовидящие, поздноослепшие);

- с нарушениями функции опорно-двигательного аппарата;
- с нарушениями речи;
- с задержкой психического развития;
- с расстройством эмоционально-волевой сферы и поведения;
- со сложными нарушениями, в том числе со слепоглухотой.

3.26 Среда жизнедеятельности: Материальная среда, окружающая человека, в которой или при помощи которой он осуществляет все свои жизненные потребности, в том числе здания и сооружения, их оборудование, оснащение и прилегающая территория.

3.27 Тактильный: Рельефный, осязаемый.

3.28 Участок: Территория, функционально связанная со зданием.

3.29 Учебная секция: Группа классных помещений (учебных кабинетов), рекреация, ресурсный центр и санузлы.

3.30 Физический недостаток: Стойкое нарушение развития и (или) функционирования органа (органов), требующее длительной социальной, медицинской и коррекционно-педагогической поддержки.

3.31 Фронтальные занятия: Все учащиеся сидят лицом к классной доске и учителю.

3.32 Школа – интернат: Учреждение, созданное для круглогодичного пребывания воспитанников с целью обеспечения более благоприятных условий для развития и воспитания ребенка, оказания помощи семье. Воспитанники школ-интернатов - дети из семьи - на выходные и каникулы могут ее покидать, дети-сироты и дети, оставшиеся без попечения родителей, находятся в ней постоянно.

3.33 Шрифт Брайля: Рельефно-точечный шрифт для письма и чтения слепых.

3.34 Эргономические параметры: Параметры человека в условиях движения, какой-либо деятельности.

4 ЦЕЛЬ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ

4.1 Цель нормативных требований

4.1* Целью нормативных требований является обеспечение безопасности зданий домов, интернатов и МСУ на всех стадиях их жизненного цикла в целях защиты жизни, здоровья детей с ограниченными возможностями, имущества и охраны окружающей среды, рационального использования природных ресурсов, экономии энергопотребления, а также создания условий для проживания, обучения, лечения детей и приложения труда персонала. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2 Функциональные требования

4.2.1 В процессе строительства и в течение проектного срока эксплуатации основание и несущие конструкции здания с необходимой надежностью должны

выдерживать возможные нагрузки, воздействия и влияния, а также сохранять требуемые проектные эксплуатационные показатели.

4.2.2 Несущие конструкции следует рассчитывать таким образом, чтобы изменяющиеся со временем показатели не влияли на их несущую способность в течение проектного срока эксплуатации. При этом следует учитывать условия окружающей среды и плановые мероприятия по техническому обслуживанию.

4.2.3 Соответствие несущей конструкции требованиям противопожарной защиты должна оцениваться на основании анализа всей несущей конструкции, ее участков или элементов, с применением табличных или опытных данных.

4.2.4* Дома, интернаты и МСУ должны размещаться с учетом возможного поведения здания или его элементов, при пожаре, чтобы последний не мог распространиться на соседние строения при самых неблагоприятных погодных условиях. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2.5 Здания должны быть спроектированы и построены таким образом, чтобы обеспечивалось раннее обнаружение очага пожара, оповещения людей, создание условий безопасной эвакуации, в том числе маломобильных детей, максимально быстрая ликвидация пожара.

4.2.6 * В зданиях домов, интернатов и МСУ должны создаваться необходимые комфортные условия для проживания, обучения и лечения, обеспечивающие защиту жизни и здоровья детей-инвалидов, а также сотрудников в процессе эксплуатации здания с учетом благоустройства территории, архитектурно-планировочных решений, санитарно-эпидемиологических требований. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2.7 При проектировании здания должны предусматриваться мероприятия, обеспечивающие защиту жизни детей, обслуживающего персонала и имущества от последствий пожаров, взрывов, выброса опасных материалов, а также от несанкционированного проникновения посторонних лиц.

4.2.8 * Дома-интернаты, МСУ для детей-инвалидов должны быть спроектированы и построены с учетом того, что в течение срока его службы при пребывании в них людей не создавалась угроза для здоровья детей, связанных с содержанием в воздухе помещений загрязняющих веществ, сыростью, плесенью, освещением, инсоляцией, солнцезащитой, шумом, вибрацией и излучениями. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2.9 * При проектировании зданий интернатов, МСУ для детей-инвалидов должны быть предусмотрены условия беспрепятственного и удобного передвижения детей-инвалидов по участку и территории, а также в здании с учетом физиологических особенностей проживающих. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2.10* При проектировании домов, интернатов и МСУ для детей-инвалидов необходимо учитывать мероприятия, направленные на создание психологически комфортных условий для проживания и обучения детей. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2.11* Здания интернатов, МСУ и прилегающие территории должны быть спроектированы и построены так, чтобы при выполнении установленных требований к

эксплуатации была сведена к минимуму возможность несчастных случаев, нанесения травм и создание угроз для жизни детей в результате передвижения, перемещения транспортных средств, пользования электроприборами и установками, лифтами или другим инженерным оборудованием. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2.12 Здания должны быть спроектированы и построены с учетом требований по эффективному использованию энергии для систем зданий и частей.

4.2.13* В зданиях домов, интернатов и МСУ установки обогрева, охлаждения, освещения и вентиляции должны быть спроектированы и построены таким образом, чтобы количество энергии, которое они потребляют при использовании, будет низким с учетом климатических условий. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

4.2.14 При строительстве и сносе зданий следует предусмотреть комплексное использование природных ресурсов, повторное использование (рециклинг) строительных конструкций и материалов после разрушения.

4.2.15 На этапе проектирования домов и интернатов для детей-инвалидов необходимо определить относимость объекта к перечню объектов Республики Казахстан, уязвимых в террористическом отношении и принять меры для выстраивания соответствующей системы антитеррористической защиты объекта согласно Требованиям к системе антитеррористической защиты объектов, уязвимых в террористическом отношении, утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 3 апреля 2015 года № 191. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 06.08.2019 г. №121-НК)*

5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ

5.1 Основные положения

5.1.1 Требования настоящих строительных норм направлены на создание полноценной архитектурной среды, обеспечивающей необходимый уровень доступности для детей с ограниченными возможностями при устройстве мест основных процессов жизнедеятельности, обслуживания, приложения труда и отдыха, с учетом требований технического регламента «О безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий».

5.1.2 Высоту помещений, требования к инженерному оборудованию и другие общие требования, в том числе и противопожарные, следует принимать в соответствии с нормами проектирования, изложенными в действующих нормативных документах Республики Казахстан в области архитектуры, градостроительства и строительства.

5.1.3 Необходимость мероприятий гражданской обороны определяется в каждом конкретном случае.

5.1.4 Повышение качества архитектурной среды должно достигаться при соблюдении доступности, безопасности, удобства и информативности зданий для нужд детей с ограниченными возможностями.

По степени значимости эти критерии должны иметь следующий порядок приоритетов:

- доступность;
- безопасность;
- информативность;
- комфортность (удобство).

5.1.5 Архитектурное решение объекта должно помогать детям:

- идентифицировать зоны здания, сооружения, помещения;
- находить и использовать коммуникационные пространства, определять направления своего пути, в том числе при эвакуации;
- своевременно определять и уверенно избегать зоны риска.

5.1.6 * Дома–интернаты, МСУ для детей-инвалидов должны размещаться в самостоятельном здании или нескольких отдельных зданиях. Допускается соединение зданий теплыми переходами. *(Изм.ред. – приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.1.7 * Вместимость домов, интернатов и МСУ для детей с ограниченными возможностями, состав и площади их помещений должны определяться в каждом конкретном случае. *(Изм.ред. – приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.1.8 Специализированные дома ребенка должны проектироваться с учетом содержания детей с дефектами умственного и физического развития (кроме детей с задержкой психоречевого и физического развития, обусловленной условиями воспитания):

- с органическим поражением центральной нервной системы с нарушением психики;
- с органическим поражением центральной нервной системы без нарушения психики, в том числе с детскими церебральными параличами;
- с нарушениями функции опорно-двигательного аппарата и др. дефектами физического развития без нарушения психики;
- с нарушениями функций слуха и речи (глухонемые, оглохшие, тугоухие);
- с нарушением функций речи (заикающиеся, с алалией и др. нарушениями речи);
- с нарушением функций зрения (слепые, слабовидящие);
- с туберкулезной интоксикацией, малыми и затихающими формами туберкулеза;
- с олигофренией в степени имбецильности, идиотии;
- со слабоумием после перенесенных органических поражений головного мозга;
- с умственной отсталостью всех степеней при наличии грубых нарушений двигательных функций;
- для детей с нарушениями функций зрения (слабовидение) или слуха (слабослышание) с умственной отсталостью всех степеней при наличии грубых нарушений двигательных функций, затрудняющих воспитание, организуются отдельные группы сестринского ухода.

В специализированном доме ребенка воспитываются дети от рождения до 4-х летнего возраста.

5.1.8.1 Медико-социальные учреждения (организации) стационарного типа должны проектироваться с учетом содержания детей-инвалидов с нарушениями опорно-двигательного аппарата от 3 до 18 лет с сохранным интеллектом, нуждающихся в

оказании специальных социальных услуг в условиях стационара. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.1.9 В доме ребенка необходимо создать условия, гарантирующие охрану и укрепление здоровья детей, их гармоничное развитие и обеспеченность следующими видами обслуживания:

- проживание;
- питание;
- санитарно-гигиеническое обслуживание;
- воспитание, обучение;
- медицинское обслуживание.

5.1.10 * Дома, интернаты (спецшколы-интернаты) и МСУ относятся к системе стационарного социального обслуживания и дифференцируются в соответствии с возрастом, состоянием здоровья и социальным положением детей и должны обеспечивать воспитанникам следующие виды обслуживания:

- проживание;
- питание;
- санитарно-гигиеническое обслуживание;
- воспитание, обучение;
- культурно-массовое обслуживание;
- медицинское обслуживание (включая физическую реабилитацию);
- социальную адаптацию;
- профессиональную подготовку (в зависимости от индивидуальных возможностей);
- административно-бытовое обслуживание.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.1.11 Во всех помещениях необходимо предусмотреть устройства и приспособления для облегчения физических усилий детей с ограничениями функций опорно-двигательного аппарата, в том числе передвигающихся на колясках.

5.1.12 Все типы учреждений, за исключением домов и интернатов для слепых и слабовидящих детей, должны быть рассчитаны на пребывание инвалидов-колясочников.

5.1.13 * При проектировании домов, интернатов и МСУ для детей-инвалидов необходимо обеспечить:

- хорошую акустику в помещениях;
- легкость в использовании мебели, оборудования, техники;
- оптимальное освещение с учетом вероятности появления бликов.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.1.14 В спецшколах-интернатах могут содержаться дети школьного возраста, со следующим видом образования:

- основное образование (девятилетнее);
- среднее образование (одиннадцатилетнее).

5.1.15 С учетом недостатков физического и умственного развития сроки обучения и возраст детей и подростков, пребывающих в спецшколах-интернатах, могут быть увеличены и в состав спецшкол-интернатов для лиц с инвалидностью могут быть включены дошкольные отделения для детей от 4 до 7 лет.

5.1.16 Спецшколы-интернаты должны обеспечивать круглосуточное пребывание воспитанников, включая выходные дни. В некоторых случаях в интересах детей допускается дневное пребывание.

Детям-сиротам и детям, оставшимся без попечения родителей, обеспечивают круглогодичное пребывание, включая школьные каникулы.

5.1.17 Спецшколы-интернаты для детей с нарушением функций слуха, зрения, с последствиями полиомиелита и церебральных параличей должны рассчитываться на 12-летнее обучение и иметь в своем составе подготовительный класс.

5.1.18 Спецшколы-интернаты для умственно отсталых детей должны рассчитываться на 10-летнее обучение, подготовительные классы в спецшколах-интернатах для умственно отсталых детей не предусматриваются.

Основной контингент воспитанников спецшколы-интерната может быть также увеличен за счет детей, отягощенных, кроме основного физического недостатка, интеллектуальной неполноценностью. Из таких детей формируется отделение вспомогательных классов с 9-летним сроком обучения (1-9 классы).

5.1.19 Дома и интернаты могут подразделяться на следующие виды:

1) Специальные (коррекционные) образовательные учреждения для слепых и слабовидящих детей:

а) для слепых, где обучение детей начинается с 6-7 летнего возраста, допускается также прием детей с превышением возрастной нормы на 1-2 года;

б) для слабовидящих, куда дети принимаются с 7 летнего возраста, допускается прием детей из других типов и видов образовательных учреждений в различные классы в связи с заболеваниями органа зрения, травмами глаз и др.

2) Специальные (коррекционные) образовательные учреждения для глухих, слабослышащих и позднооглохших детей:

а) для глухих детей;

б) для слабослышащих и позднооглохших детей.

Для обеспечения дифференцированного подхода в обучении слабослышащих и позднооглохших детей допускается создавать два отделения:

I - для детей с легким недоразвитием речи, обусловленным нарушением слуха;

II - для детей с глубоким недоразвитием речи, обусловленным нарушением слуха.

3) Специальные (коррекционные) образовательные учреждения для детей с тяжелыми нарушениями речи, которые в своем составе имеют два отделения:

а) для детей, имеющих общее недоразвитие речи тяжелой степени (алалия, дизартрия, ринолалия, афазия и др.), а также страдающих общим недоразвитием речи, сопровождающимся заиканием;

б) для детей с тяжелой формой заикания при нормальном развитии речи.

В составе I и II отделений при наличии достаточного количества обучающихся, имеющих однородные дефекты речи, могут создаваться отдельные классы с обязательным учетом уровня речевого развития обучающихся.

4) Специальные (коррекционные) образовательные учреждения для детей с последствиями полиомиелита и церебральным параличом. По мере восстановления

здоровья на основании заключения психолога - медико - педагогической консультации обучающиеся могут переводиться в общеобразовательные учреждения общего типа.

5) Специальные (коррекционные) образовательные учреждения для детей с задержкой психического развития.

6) Специальные (коррекционные) образовательные учреждения для умственно отсталых детей.

5.1.20 Необучаемые дети, т.е. дети, не воспринимающие действительность и не могущие себя обслуживать, должны размещаться в спальнях помещений в зависимости от возраста, тяжести заболевания, а также нормативных нагрузок на персонал обслуживания.

5.1.21 * Мебель и оборудование объектов должны соответствовать росту-возрастным особенностям детей. Набор, количество и размер оборудования предусматривают с учетом профиля учреждения, специфики помещений и соблюдения техники безопасности. Учебная мебель и оборудование помещений домов-интернатов, МСУ должны учитывать специфику педагогического процесса и лечебно-восстановительных мероприятий. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.1.22 Все стационарное оборудование и мебель необходимо прочно закреплять.

5.2 Требования по обеспечению надежности и устойчивости зданий

5.2.1 Для обеспечения выполнения требований механической прочности и устойчивости конструкции здания должны сохранять свои свойства в соответствии с требованиями настоящих норм в течение предполагаемого срока службы.

5.2.2 Соответствие несущей конструкции требованиям по механической безопасности должно осуществляться на основании анализа всей проектируемой несущей конструкции и ее элементов, с применением табличных или опытных данных в целях обеспечения надежности и устойчивости здания.

5.2.3 Конструкции и детали должны быть выполнены из материалов, обладающих стойкостью к возможным воздействиям влаги, низких температур, агрессивной среды, биологических и других неблагоприятных факторов согласно СН РК 2.01-01.

В необходимых случаях должны быть приняты соответствующие меры от проникновения дождевых, талых, грунтовых вод в толщу несущих и ограждающих конструкций здания, а также образования недопустимого количества конденсационной влаги в наружных ограждающих конструкциях путем достаточной герметизации конструкций или устройства вентиляции закрытых пространств и воздушных прослоек. Должны применяться необходимые защитные составы и покрытия в соответствии с требованиями действующих нормативных документов.

5.2.4 Стыковые соединения сборных элементов и слоистые конструкции должны быть рассчитаны на восприятие температурно-влажностных деформаций и усилий, возникающих при неравномерной осадке оснований и при других эксплуатационных воздействиях. Используемые в стыках уплотняющие и герметизирующие материалы должны сохранять упругие и адгезионные свойства при воздействии отрицательных

температур и влаги, а также быть устойчивыми к ультрафиолетовым лучам. Герметизирующие материалы должны быть совместимыми с материалами защитных и защитно-декоративных покрытий конструкций в местах их сопряжения.

5.2.5 Должна быть обеспечена возможность доступа к оборудованию, арматуре и приборам инженерных систем здания и их соединениям для осмотра, технического обслуживания, ремонта и замены.

5.2.6 Оборудование и трубопроводы должны быть закреплены на строительных конструкциях здания таким образом, чтобы их работоспособность не нарушалась при возможных перемещениях конструкций.

5.2.7 При строительстве зданий в районах со сложными геологическими условиями, подверженных сейсмическим воздействиям, подработке, просадкам и другим перемещениям грунта, включая морозное пучение, вводы инженерных коммуникаций должны выполняться с учетом необходимости компенсации возможных деформаций основания в соответствии с требованиями, установленными в нормативных документах по различным инженерным сетям.

5.2.8 Ограждающие и несущие конструкции зданий должны приниматься согласно требованиям соответствующих нормативных документов. Конструкции и основания зданий должны быть рассчитаны на восприятие постоянных нагрузок от собственного веса несущих и ограждающих конструкций:

- временных равномерно распределенных и сосредоточенных нагрузок на перекрытия;
- снеговых и ветровых нагрузок для данного района строительства и т.д.

5.3 Требования пожарной безопасности

5.3.1 Пожарная безопасность и объемно-планировочное решение здания должны соответствовать требованиям технического регламента «Общие требования к пожарной безопасности» и других нормативных документов, действующих на территории Республики Казахстан.

5.3.2 Электрическое оборудование, приспособления и их работа должны быть установлены таким образом, чтобы уменьшить их потенциальную возможность как источников возгорания.

5.3.3 Здания и сооружения должны быть спроектированы и построены таким образом, чтобы пожарные могли надлежащим образом осуществлять работы по спасению жизни детей и персонала, защите собственности и использовать оборудования тушения пожаров.

5.3.4 * На путях эвакуации должно быть предусмотрено аварийное и эвакуационное освещение. При проектировании эвакуационной системы домов-интернатов, МСУ необходимо учитывать, что в интернатах недопустима поэтапная эвакуация. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.3.5 Эвакуационные выходы должны быть четко обозначены и максимально различимыми детьми, в том числе слабовидящими.

5.3.6 При проектировании эвакуационных путей ширину коридоров следует рассчитывать с учетом проезда нескольких инвалидных колясок одновременно.

5.3.7 * В зданиях домов и интернатов, МСУ необходимо предусматривать автоматическую пожарную сигнализацию, автоматические установки пожаротушения и оповещения людей о пожаре в соответствии с требованиями нормативных документов, действующих на территории Республики Казахстан. *(Изм.ред. – приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.3.8 В зданиях высотой два и три этажа следует проектировать открытые лоджии, расчет размеров которых необходимо производить с учетом габаритов инвалидной коляски и пространства для разворота, рассматривая их как противопожарные отсеки для сбора людей при пожаре.

5.3.9 В домах-интернатах помимо звуковой сигнализации необходима визуальная сигнализация для слабослышащих детей. Объединенная система сигнализации также необходима в помещениях, где ребенок может оказаться один, таких как санитарные узлы, душевые, раздевалки и т.д.

5.3.10 Извещатели сигнализации должны соответствовать требованиям нормативных документов, действующих на территории Республики Казахстан.

5.4 Требования по обеспечению охраны здоровья людей в процессе эксплуатации зданий и сооружений

5.4.1 Размещение участка и территория

5.4.1.1* Дома, интернаты и МСУ для детей с ограниченными возможностями следует размещать на озелененных территориях за пределами санитарно-защитных зон предприятий, сооружений и иных объектов с учетом санитарно-гигиенических и эпидемиологических требований по содержанию потенциально опасных для человека химических, биологических и микробиологических организмов в почве, качеству атмосферного воздуха, уровню радиационного фона, радона, физических (шума, ультразвука, вибрации, электромагнитных полей и др.) и других факторов. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.2 * Проектирование зданий домов, интернатов и МСУ должно осуществляться с выполнением предпроектного этапа работ по оценке градостроительной ситуации, социального климата, социальных последствий размещения этих зданий в предполагаемом районе, по выбору конкретного участка. По результатам исследований должны быть определены меры, обеспечивающие благоприятные условия для интеграции интерната в социальную среду выбранного для размещения проектируемого объекта района. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.3 * Вопросы размещения домов, интернатов и МСУ в системе застройки населенных пунктов, удаления от промышленных объектов, транспортных магистралей и т.п., а также вопросы природоохранных мероприятий следует решать в соответствии с градостроительными требованиями нормативных документов, действующих на

территории Республики Казахстан. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.4 * На участке домов, интернатов и МСУ запрещается размещать объекты, функционально не связанные с ними. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.5 Здание на участке необходимо размещать так, чтобы окна выходили на две стороны, создавая возможность циркуляции потоков воздуха и использования солнечного света.

5.4.1.6 Окна классов и спален необходимо размещать со стороны, максимально защищенной от источников внешнего шума.

5.4.1.7 Земельный участок должен быть сухим, чистым; иметь удобные подъездные пути и выезды – как минимум, основной и хозяйственный.

5.4.1.8 На участке следует предусматривать подъезды, а также возможность объезда вокруг зданий для пожарных машин. Поверхность подъездных путей должна иметь твердое покрытие.

5.4.1.9 Подходы к зданиям, пути движения воспитанников на площадке не должны пересекаться с проездами для автотранспорта.

5.4.1.10 Ландшафт участка должен быть максимально удобным, а уличный инвентарь максимально безопасным для детей-инвалидов.

5.4.1.11 * На участке домов, интернатов и МСУ должна создаваться безбарьерная среда, обеспечивающая для детей-инвалидов всех категорий возможность самостоятельной ориентации в пространстве и беспрепятственного самостоятельного передвижения между всеми зонами участка, главными входами всех посещаемых зданий, подхода к остановкам общественного транспорта, к организованным пешеходным переходам через улицы и дороги, а также оборудованные места отдыха для лиц с инвалидностью. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.12 Искусственные водоемы на территории интернатов необходимо проектировать с ограждением для обеспечения безопасности для слабовидящих детей.

5.4.1.13 В вечернее время на территории участка должно быть обеспечено искусственное освещение.

5.4.1.14 Деревья, уличный инвентарь, фонарные столбы должны располагаться в стороне от пешеходных путей, ограждаться и окрашиваться в контрастный цвет, чтобы быть максимально заметными для детей с нарушением функций зрения.

5.4.1.15 Деревья, уличный инвентарь, которые могут встретиться на участке должны быть огорожены.

5.4.1.16 На территории участка необходимо предусматривать расстановку дорожных знаков, разметку дорожек и проездов для привития детям навыков соблюдения правил дорожного движения и поведения пешеходов на улице.

5.4.1.17 * Игровые площадки должны быть подразделены на площадки для детей младших возрастов (от 3 до 7 лет) и различные площадки для подростков-инвалидов, лиц с инвалидностью до 18 лет. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.18 При доме ребенка должен быть озелененный и огороженный земельный участок с оборудованием для организации прогулок на свежем воздухе в течение всего года.

5.4.1.19 * На зеленых участках домов, интернатов и МСУ следует размещать площадки для занятий физкультурой. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.20 * В составе территории должны быть предусмотрены следующие функциональные зоны:

- а) проживания и обучения детей с расположенными в ней игровыми и спортивными площадками, теневыми навесами;
- б) обслуживания, в которой размещаются площадка при кухне с мусоросборником и пожарным постом;
- в) изолятора, приемного и карантинного отделений;
- г) огорода, ягодника, живого уголка;
- д) для встречи родителей с детьми (площадка);
- е) хозяйственная, в которой могут располагаться гараж, котельная, прачечная, складские помещения, мастерские, овощехранилище и т.д.;
- ж) проживания обслуживающего персонала.

Примечания:

1 Игровые площадки с теневыми навесами, спортивные площадки для необучаемых детей не предусматриваются.

2 Зона проживания обслуживающего персонала предусматривается только при загородном размещении домов, интернатов и МСУ.

3 На затесненных территориях для размещения хозяйственных, инженерных и подсобных помещений рекомендуется использовать подземное пространство, в том числе под зданиями учреждений, при условии выполнения требований действующих нормативных документов.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.4.1.21 * В случае загородного размещения домов и интернатов и МСУ площадь зоны проживания персонала следует принимать дополнительно к площади участка.

Примечание - При организации поселка персонала нормативы его проектирования принимаются в соответствии с требованиями СН РК 3.01-01-2013.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.4.1.22 * При наличии в составе специального коррекционного учреждения, МСУ дошкольных групп набор площадок для детей дошкольного возраста и их оборудование должны соответствовать требованиям настоящих норм и действующей нормативной документации по проектированию дошкольных учреждений для детей с недостатками физического и умственного развития. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.23 Специальные коррекционные общеобразовательные учреждения для детей с нарушениями функций слуха должны располагаться в наиболее тихих районах населенного пункта, удаленных от транспортных магистралей и проездов, радиостанций,

радиорелейных установок-пунктов, чтобы исключить возможность нарушения работы аудиометрической аппаратуры.

5.4.1.24 * Планировка и оборудование участка и отдельных площадок должны учитывать особенности деятельности и физических возможностей детей с нарушениями развития. Особые требования предъявляются к участкам специальных коррекционных образовательных учреждений для слепых, слабовидящих, а также с нарушениями опорно-двигательного аппарата, а также МСУ. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.25 * В домах, интернатах и МСУ для детей-инвалидов оборудование на игровых площадках должно устанавливаться в соответствии с эргономическими параметрами детей с учетом доступности для детей на инвалидных колясках, надежно и устойчиво закрепляться. Оборудование должно быть без выступов и шероховатостей, выступающих болтов, иметь водостойкое покрытие и хорошо поддаваться очистке. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.26 * Покрытие игровых площадок для домов ребенка должно быть травяное, для детей дошкольного возраста и МСУ травяное или утрамбованное грунтовое, укрепленное песчаной подсыпкой или мелкой каменной крошкой. Допускается применение тротуарной плитки. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.27 Физкультурные и спортивные площадки на открытом воздухе должны содержаться в чистоте и быть ровными, свободными от посторонних предметов. Покрытие площадок должно быть максимально безопасным и комфортным для пребывания детей.

5.4.1.28 Групповые площадки должны проектироваться для каждой группы воспитанников, способных к самостоятельному обучению.

5.4.1.29 Игровые и прогулочные площадки следует оборудовать для проведения занятий в различную погоду и в различное время года. Над площадками или рядом с ними необходимо размещать навесы от дождя и снега.

5.4.1.30 Необходимо обеспечить удобную связь групповых площадок с входами в соответствующие групповые ячейки и с физкультурной площадкой.

Поверхность групповой площадки для детей с нарушением зрения должна быть ровной и иметь ограждающую полосу с другой поверхностью.

5.4.1.31 Наряду с игровыми площадками необходимо предусмотреть лечебно-игровые площадки, снабженные различными приспособлениями в зависимости от вида заболевания детей.

5.4.1.32 * На территории домов, интернатов и МСУ для детей-инвалидов, за исключением школ-интернатов для слепых и слабовидящих детей, необходимо предусматривать, кроме игровых, физкультурную и спортивные площадки для игр в настольный теннис, волейбол, бадминтон, футбол и т.п. Эти площадки должны располагаться вблизи игровых площадок для детей среднего и старшего школьного возраста. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.33 В хозяйственной зоне следует размещать котельную, склад топлива, другие хозяйственные постройки. В интернатах допускается выращивание овощей. Для хранения

запасов овощей и фруктов в хозяйственной зоне необходимо оборудовать овощехранилище.

5.4.1.34 Огород-ягодник и площадку для живого уголка следует устраивать общими для всех групп обучаемых детей.

5.4.1.35 Хозяйственная зона должна иметь асфальтовое покрытие и отдельный въезд. Подъезд не должен пересекать пешеходные дорожки к групповым площадкам интерната, а также зону отдыха.

5.4.1.36 Не разрешается высаживать деревья и кустарники с ядовитыми плодами, колючками или засоряющими территорию при цветении.

5.4.1.37 Зеленые насаждения не должны препятствовать доступу солнечных лучей в здания домов и интернатов, а также должны защищать здания и групповые площадки от перегрева.

Подбор видов зеленых насаждений должен обеспечивать наличие зелени в течение всего года.

5.4.1.38 В прогулочных зонах, пешеходных путях, тротуарах необходимо обеспечить равномерное дополнительное освещение и минимальное образование теней.

5.4.1.39 У входов на участок и в основных узлах путей движения следует размещать информационные устройства, показывающие план участка, обозначение отдельных элементов специального комплекса, направление движения к важнейшим объектам и другие сведения, необходимые для простоты ориентации на участке.

5.4.1.40 * Хозяйственная площадка должна иметь твердое покрытие, размещаться при входах в помещения кухни и примыкать к дорожному покрытию подъезда к зданию дома-интерната и МСУ для детей-инвалидов. Размещение хозяйственной площадки около групповых (прогулочных) и физкультурных площадок не допускается. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.41 * Территория стоянки должна быть недоступна для игр детей и подростков, лиц с инвалидностью до 18 лет. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.1.42 На территории участка объекта следует предусмотреть отвод дождевых и талых вод.

5.4.2 Объемно-планировочные и конструктивные решения

5.4.2.1 Общие требования

5.4.2.1.1* Объемно-планировочные решения зданий, планировка и оборудование земельных участков домов, интернатов и МСУ должны соответствовать противопожарным требованиям, настоящим и другим нормативным документам, действующим на территории Республики Казахстан. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.2.1.2 Основными функциональными требованиями к планировочной организации здания и к зонированию территории являются требования обособления,

изоляции отдельных детских групп и удобных, коротких технологических связей между группами помещений и элементами участка.

Наиболее жесткие требования предъявляются к спальным помещениям (помещениям проживания), которые ни в коем случае не должны быть проходными.

5.4.2.1.3 * Здание домов-интернатов, МСУ необходимо размещать так, чтобы обеспечить шумоизоляцию спальных и учебных комнат. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.2.1.4 На территории домов-интернатов необходимо устройство искусственного освещения с учетом потребностей детей с нарушением зрения.

5.4.2.1.5 В учреждениях для детей-инвалидов следует предусматривать необходимый набор помещений - жилых, служебно-бытовых, хозяйственных, административных, медицинских, культурно-массовых и досугового назначения, создавать условия для обеспечения обстановки, максимально приближенной к домашней, сочетая ее с необходимым медицинским обслуживанием.

При проектировании следует предусматривать вариант решения учреждения с интеграцией жилых отделений для детей с сохранным интеллектом и для умственно отсталых детей при четком разграничении отделений. Планировку здания необходимо решать исходя из функциональной структуры учреждения, с единым блоком медицинских, административных, хозяйственных, культурно-массовых помещений и столовой.

5.4.2.1.6 Рассматривая вопросы функциональной взаимосвязи различных групп помещений, следует иметь в виду необходимость предусматривать так называемые «нейтральные зоны», в которых располагаются горизонтальные и вертикальные коммуникационные развязки - вестибули, холлы, лестницы, пандусы, лифты, через которые осуществляются связи между функциональными группами помещений учреждения.

5.4.2.1.7 В зданиях специализированных учреждений для детей в возрасте от 3 до 18 лет предусматриваются следующие группы помещений.

- А - помещения для проживания (групповые ячейки для дошкольников и жилые ячейки для младших, средних и старших школьников);
- Б - учебные классы и производственные мастерские;
- В - помещения общевоспитательного назначения (актовый и физкультурный залы, бассейны, помещения специальных занятий);
- Г - реабилитационные медицинские помещения (кабинеты, процедурные, зал ЛФК и механотерапии);
- Д - помещения обслуживающего назначения (пищеблок, постирочная, административные и хозяйственно-бытовые).

5.4.2.1.7.1 В зданиях МСУ для детей в возрасте от 3 до 18 лет вместимостью до 50 мест предусматриваются следующие группы помещений.

- А – группа жилых помещений;
- Б – группа общих помещений (учебные помещения, актовый и физкультурный залы, бассейн, пищеблок, библиотека, кружковые комнаты, медицинские помещения, приемно-карантинное отделение (изолятор), помещения социальной адаптации и реабилитации, административно-хозяйственные помещения.

(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.4.2.1.8 Все основные группы помещений учреждений для детей-инвалидов предпочтительно должны быть функционально изолированы и взаимосвязаны через коммуникационные пространства. Некоторые группы помещений, кроме жилых, допускаются предусматривать проходными.

5.4.2.1.9 Вестибюльную группу помещений, доступную для детей-инвалидов следует размещать на уровне входа в здание.

Планировка вестибюля должна быть удобной для доступа детей-инвалидов, включая передвигающихся на кресле-коляске.

5.4.2.1.10 * При проектировании домов, интернатов и МСУ для детей разного возраста допускается проектировать обособленные ячейки с отдельным входом для каждой возрастной категории. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.2.1.11 * При проектировании домов, интернатов и МСУ для детей-инвалидов должны устанавливаться пандусы и перила. При отсутствии в здании лифтов и невозможности устройства пандусов предусматривается установка специального подъемника или лифта, приспособленного для индивидуального использования в креслах-колясках. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.2.1.12 * В цокольном этаже объектов допускается размещать следующие помещения: прачечная, складской блок, гардеробные, помещения отдыха персонала, душевые, туалеты.

В цокольном этаже домов, интернатов и МСУ для детей-инвалидов не допускается размещать помещения для пребывания детей, учебные помещения организации образования, а также спальные помещения.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.4.2.1.13 * При проектировании домов, интернатов и МСУ необходимо предусмотреть служебно-бытовые помещения:

- помещения для персонала с гардеробом, санузлом;
- комната для посетителей;
- помещение инженерно-технического персонала;
- комната отдыха персонала;
- кабинет директора;
- кабинет заместителя директора по хозяйственной части;
- комната бухгалтерии;
- хозяйственные склады;
- прачечная - постирочная с группой помещений.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.4.2.1.14 * В состав прачечной-постирочной следует включать помещение для сортировки грязного белья с постирочной, дезинфицирующее отделение (кроме МСУ на 50 мест), помещение для хранения дезинфекционных средств и приготовления растворов, центральную бельевую (кладовую чистого белья в МСУ), комнату для хранения одежды, предназначенной на списание (кроме МСУ на 50 мест), помещения для персонала. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.2.1.15 Помещения, режим использования которых сопровождается шумом и может причинять беспокойство детям, мешать или нарушать работу педагогического, медицинского или административного персонала (бойлерные с насосными установками, производственные помещения, ремонтные мастерские, охлаждаемые камеры с насосным отделением, вентиляционные камеры, компрессорные, учебно-производственные мастерские и другие), не допускается размещать смежно, над и под спальными комнатами, учебными, лечебно-диагностическими помещениями.

5.4.2.1.16 Для отделки помещений следует использовать строительные материалы, имеющие документы, подтверждающие их безопасность. Допускается применение подвесных потолков различных конфигураций в помещениях, не требующих соблюдения противозидемиологического, дезинфекционного режимов (вестибюли, коридоры, холлы).

5.4.2.1.17 В помещениях с обычным режимом эксплуатации потолки, стены и пол, оборудование должны иметь гладкую, матовую поверхность, допускающую уборку влажным способом с применением моющих и дезинфицирующих средств.

5.4.2.1.18 Для внутренней отделки медицинских помещений предусматриваются материалы, допускающие проведение генеральной уборки и дезинфекции.

5.4.2.1.19 Приборы отопления должны быть защищены деревянными решетками.

5.4.2.2 Дом ребенка

5.4.2.2.1 Дома ребенка должны размещаться в отдельно стоящих зданиях. В зависимости от вместимости и климатических условий здания могут иметь компактную, блочную или павильонную структуру.

5.4.2.2.2 Здания должны оборудоваться системами хозяйственно-питьевого, противопожарного и горячего водоснабжения, канализацией и центральным отоплением.

5.4.2.2.3 В здании должен соблюдаться принцип изоляции жилых помещений от административно - хозяйственных, а также групповой изоляции.

5.4.2.2.4 Входы в туалетные комнаты не допускается предусматривать с лестничных площадок и размещать напротив входов в спальные помещения.

5.4.2.2.5 В домах ребенка устанавливается карантинное отделение для вновь поступающих детей и изолятор для детей с неинфекционными заболеваниями, не требующими стационарного лечения.

5.4.2.2-1 Медико-социальные учреждения (организации) стационарного типа для детей-инвалидов с нарушениями опорно-двигательного аппарата (*Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК*)

5.4.2.2-1.1 Вместимость МСУ не должна превышать 50 мест. Возраст размещаемых в МСУ детей-инвалидов от 3 до 18 лет.

5.4.2.2-1.2 Планировочное решение здания МСУ должно обеспечивать деление здания на две основные функциональные группы помещений:

- группу жилых помещений;

- группу общих помещений.

Группу жилых помещений, группу общих помещений следует размещать в отдельных корпусах или блоках, либо непосредственно примыкающих друг к другу, либо соединенных отопливаемыми переходами. В зависимости от планировочных решений, группа жилых помещений может размещаться в одном корпусе с группой (либо ее частью) общих помещений и отделяться противопожарными стенами, перегородками и перекрытиями.

5.4.2.2-1.3 Группы жилых помещений следует располагать на 1 и (или) 2 этаже.

5.4.2.2-1.4 Группа жилых помещений (жилая секция) включает следующие помещения для:

- а) проживания;
- б) санитарные узлы;
- в) учебных занятий (комнаты для занятий);
- г) отдыха (рекреация, гостиные, залы отдыха);
- д) комната персонала (комната дежурного воспитателя);
- е) подсобные и другие помещения.

5.4.2.2-1.5 Жилая секция должна быть функционально отделена от группы общих помещений.

Планировка жилой секции должна предусматривать удобные и короткие связи между комнатами для занятий, рекреационными и спальными помещениями, чтобы максимально сократить затраты времени на переходы, сохранить силы и время для отдыха, облегчить наблюдение воспитателей за детьми.

5.4.2.2-1.6 Жилая секция устраивается по коридорной системе и формируется из жилых ячеек. Жилая ячейка для всех возрастов детей включает в себя жилую (спальную) комнату, санитарный узел при ней, и прихожую с выходом в общий коридор.

В составе жилой секции могут размещаться жилые ячейки для разных возрастов детей. Рекомендуются группировать жилые ячейки для мальчиков и девочек в составе жилой секции.

5.4.2.2-1.7 Помещения жилой ячейки следует проектировать с учетом функциональных зон, обеспечивающих подъезд ребенка-инвалида в кресле-коляске к любой точке помещения.

5.4.2.2-1.8 Жилые (спальные) помещения должны быть отдельными для мальчиков и девочек независимо от возраста. Спальни рассчитываются на 2- 4 человека (не более).

Все спальные комнаты должны быть рассчитаны на проживание вместе с другими одного инвалида-колясочника.

5.4.2.2-1.9 Санитарные узлы при жилых (спальных) комнатах выполняются совмещенными и оборудуются: унитазом, умывальником, душем (душевой сеткой на гибком шланге). Помещения санитарных узлов должны иметь в полу трапы для слива воды. При проектировании необходимо предусматривать проходы, развороты для колясок, возможность подхода колясочников к санитарным приборам, устройство поворотного кресла (стула) при душевой.

5.4.2.2-1.10 Организация учебного процесса и соответствующий состав, площадь и размещение учебных помещений определяются в каждом конкретном случае.

5.4.2.2-1.11 В целях комфортности обслуживания рекомендуется размещение всех основных и вспомогательных помещений на одном уровне (этаже). Если такое архитектурное решение невозможно, то внутренние лестницы должны быть дублированы пандусом и лифтами.

5.4.2.2-1.12 В МСУ предусматривают комнаты для занятий, размещаемые в группе жилых помещений.

5.4.2.2-1.13 В МСУ необходимо предусматривать:

- компьютерный класс;
- кабинет для музыкальных занятий;
- кабинет рисования – изостудию;
- кабинет трудотерапии;
- библиотеку с книгохранилищем и читальным залом.

5.4.2.2-1.14 Планировка и оборудование классов (кабинетов) должны быть рассчитаны на возможность пребывания в них детей, передвигающихся на колясках.

Учебные помещения (классы, кабинеты, библиотека) могут быть использованы для кружковых и индивидуальных занятий в неурочное время.

5.4.2.2-1.15 Помещение для детей с нарушением опорно-двигательного аппарата должно оборудоваться вдоль свободных участков стен опорным поручнем. Мебель необходимо жестко крепить к полу.

5.4.2.2-1.16 В составе МСУ необходимо предусматривать помещения культурно-массового обслуживания:

- актовый зал;
- кружковые помещения;
- физкультурно-спортивный зал;
- бассейн.

5.4.2.2-1.17 Сидячие места для детей-инвалидов на креслах-колясках в актовом зале должны быть соединены с пространством действия, сценой.

5.4.2.2-1.18 В непосредственной близости от входа в зал (в фойе) следует предусматривать непроходные зоны отдыха и ожидания для детей-инвалидов.

5.4.2.2-1.19 МСУ для организации различных форм физического воспитания должны иметь физкультурно-спортивные залы.

Примечания:

1 Спортивные залы должны быть оборудованы в расчете на возможность использования для занятий лечебной физкультурой.

2 Состав и площади спортивных помещений, бассейна определяются в каждом конкретном случае, при этом допускается проектировать совмещенные раздевальные для спортивного зала и бассейна.

5.4.2.2-1.20 В МСУ следует иметь плавательный бассейн с поднимающимся дном, что обеспечит занятия детей любого возраста с разными поражениями двигательной сферы. Допускается регулирование глубины бассейна изменением уровня воды в бассейне. Ванна бассейна должна быть оборудована с учетом специальных требований эксплуатации для детей-инвалидов.

5.4.2.2-1.21 Помещения столовой следует выделять в специальный блок на первом этаже здания с отдельным выходом на хозяйственный двор.

5.4.2.2-1.22 Состав и площади помещений столовой необходимо принимать с учетом санитарно-эпидемиологических требований.

5.4.2.2-1.23 В МСУ могут предусматриваться помещения питания:

- буфетная с мойкой на жилую секцию, в которую из производственных помещений кухни-столовой для категории детей, передвигающихся с трудом, лежащих питание доставляется в помещение буфетной жилой секции. Питание происходит в жилой комнате. В жилых секциях с комнатами для обездвиженных детей помимо буфетных проектируются шкафы для хозяйственных принадлежностей и место для тары;

- столовая с обеденным залом (пищеблок), рассчитанная в целом на учреждение.

5.4.2.2-1.24 Обеденный зал столовой следует предусматривать для детей свободно передвигающихся, передвигающихся с трудом и передвигающихся на креслах-колясках.

5.4.2.2-1.25 Производственные помещения кухни следует рассчитывать на работу с сырьем. Питание детей организуется в одну смену.

5.4.2.2-1.26 При проектировании МСУ следует учитывать, что процесс питания может организовываться:

- для детей дошкольного возраста на площади жилой (спальной) комнаты и (или) в общей столовой;

- для детей школьного возраста и до 18 лет, в общей столовой на учреждение;

- для лежащих детей питание организуется в спальнях комнатах.

5.4.2.2-1.27 В МСУ кроме питания детей, должно обеспечиваться питание персонала.

5.4.2.2-1.28 Для обслуживания изолятора при помещениях кухни следует предусматривать специальную раздаточную. Раздаточная должна иметь удобный доступ к внутренним коммуникационным связям (коридорам, лестницам, пандусам, лифтам), а также выход на участок.

5.4.2.2-1.29 В помещении обеденного зала должна быть предусмотрена своя непроходная зона для пользования детьми на креслах-колясках. Часть посадочных мест следует организовать с учетом специфических требований детей-инвалидов.

5.4.2.2-1.30 Столы должны иметь конструкцию, позволяющую свободно подъезжать лицу с инвалидностью на кресле-коляске.

5.4.2.2-1.31 При проектировании МСУ следует учитывать, что реабилитационные мероприятия делятся на медицинские и социальные:

- медицинские программы направлены на восстановление или компенсацию нарушенных или утраченных способностей лица с инвалидностью;

- социальная реабилитация направлена на восстановление социально-бытовых навыков и адаптацию к общественной и бытовой деятельности.

5.4.2.2-1.32 Набор медицинских помещений и кабинетов врачей-специалистов следует предусматривать в каждом конкретном случае. Для реабилитации детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата, возможно использовать одни и те же кабинеты, предназначенные для невропатолога, педиатра, психолога, ортопед-травматолога и логопеда.

5.4.2.2-1.33 В МСУ необходимо предусматривать кабинеты логопеда для детей с недостатками речи и заболеваниями опорно-двигательного аппарата.

5.4.2.2-1.34 Помещения медицинского обслуживания лиц с инвалидностью

проектируются по действующим нормативам для лечебно-профилактических учреждений.

Помещения медицинского обслуживания могут быть предназначены как для текущей врачебной помощи, так и для медицинской реабилитации лиц с инвалидностью.

5.4.2.2-1.35 МСУ должны иметь изолятор (карантинную группу) для вновь поступающих детей.

5.4.2.2-1.36 Изолятор должен иметь отдельный самостоятельный выход на участок и сообщение через тамбур-шлюз со зданием.

5.4.2.2-1.37 Разработка планировочных схем должна учитывать:

- технологические требования к размещению оборудования (расстояния между приборами, между приборами и стенами и т.п.);
- необходимость обслуживания инвалидов-колясочников (подъезды, проезды, повороты).

При разработке планировочных схем следует учитывать необходимые размеры поворотного круга.

5.4.2.2-1.38 Для внутренней отделки медицинских помещений предусматриваются материалы, допускающие проведение генеральной уборки и дезинфекции.

5.4.2.2-1.39 В МСУ обязательно предусматривается кабинет социальной адаптации, который служит для обучения детей домоведению - умению подбора продуктов, приготовить из них определенные блюда, накрыть и сервировать стол, принять гостей и т.п. В этом кабинете могут проводиться дни рождения, праздники с приглашением гостей.

5.4.2.2-1.40 Наличие и состав учебно-производственных мастерских в МСУ определяется в каждом конкретном случае.

5.4.2.2-1.41 Независимо от вместимости МСУ помещения административно-бытового обслуживания, изолятор, хозяйственные сооружения предусматриваются общими для всего учреждения.

5.4.2.2-1.42 Полы в МСУ должны быть нескользкими, а все напольные покрытия должны быть надежно прикреплены.

5.4.2.2-1.43 Хозяйственные сооружения - котельная, гараж, прачечная (или постирочная), ремонтные мастерские, склады, холодильники, тепличные хозяйства и прочее - проектируются в зависимости от местных условий в каждом конкретном случае. Их мощность, состав и площадь помещений определяются расчетами и техническими условиями на инженерное обеспечение объекта, а также требованиями действующих строительных норм.

5.4.2.3 Спецшколы-интернаты

5.4.2.3.1 Планировочное решение здания, независимо от профиля интерната, должно обеспечивать четкое деление здания на две основные функциональные группы помещений:

- учебно-жилую;
- и общешкольную.

При этом следует предусматривать удобные и короткие связи между учебно-жилой и общешкольной группой помещений с соблюдением автономности их размещения и

эксплуатации, а также возможность проведения общешкольных мероприятий и организации карантина.

5.4.2.3.2 Помещения проживания детей, помещения учебно-профессиональной подготовки и помещения обслуживания следует размещать в отдельных корпусах или блоках, либо непосредственно примыкающих друг к другу, либо соединенных отопливаемыми переходами. При этом, в случае непосредственного примыкания между блоками должны предусматриваться противопожарные стены.

5.4.2.3.3 Независимо от вместимости интернатов помещения административно-бытового обслуживания, изолятор, хозяйственные сооружения предусматриваются общими для всего учреждения.

5.4.2.3.4 Функционально-планировочная схема ячеек должна отражать его назначение в зависимости от контингента воспитанников и иметь четкую структуру, обеспечивающую максимальный комфорт для детей и обслуживающего персонала.

5.4.2.3.5 Полы в интернатах должны быть нескользкими, а все напольные покрытия должны быть надежно прикреплены.

5.4.2.3.6 Хозяйственные сооружения - котельная, дезинфекционная камера, гараж, прачечная (или постирочная), ремонтные мастерские, склады, холодильники, тепличные хозяйства и прочее - проектируются в зависимости от местных условий в каждом конкретном случае. Их мощность, состав и площадь помещений определяются расчетами и техническими условиями на инженерное обеспечение объекта, а также требованиями действующих строительных норм.

5.4.2.3.7 Хозяйственные сооружения должны располагаться в отдельном корпусе или блоке, размещаемом в специальной зоне с отдельным въездом.

5.4.2.3.8 Необходимые условия для обеспечения передвижения инвалидов-колясочников следует соблюдать при проектировании поворотов в коридорах, пандусов, лифтов.

5.4.3 Помещения проживания и групповые помещения

5.4.3.1 Жилые ячейки для детей-инвалидов с физическими недостатками, но с сохранным интеллектом следует дифференцировать в зависимости от возраста и степени инвалидности:

- для дошкольников;
- для подростков и старшеклассников;
- для лежачих, обездвиженных детей.

5.4.3.2 Оборудование помещений для детей-инвалидов следует принимать в соответствии с антропологическими данными детей, имеющих различные нарушения физического и умственного развития.

5.4.3.3 Учебно-жилые помещения для детей разных возрастных групп должны быть непроходными, изолированными друг от друга, от административных, хозяйственных помещений.

5.4.3.4 Помещения проживания следует проектировать в виде изолированных групп жилых помещений трех основных типов:

1 - по типу дошкольных учреждений, когда раздевальная, групповая, спальня и туалет образуют единый блок связанных друг с другом помещений;

2 - по типу коридорной системы, когда спальни с другими помещениями жилой ячейки связаны через коридор (систему коридоров);

3 - по квартирному типу, когда жилые помещения проектируются для группы детей, образующих «семью» (одновозрастную или разновозрастную).

5.4.3.5 Группы необучаемых детей проектируются по типу 1, при этом групповая и раздевальная комнаты в составе помещений не предусматриваются.

5.4.3.6 Расчет помещения необходимо делать с учетом габаритов инвалидной коляски.

5.4.3.7 Каждая возрастная группа детей должна размещаться в групповой ячейке, состав помещений которой должен обеспечивать комфортные условия жизнедеятельности, проведение лечебно-профилактических и учебно-воспитательных мероприятий.

Все помещения групповой ячейки следует располагать на одном этаже.

5.4.3.8 В каждую секцию для дошкольников следует предусматривать отдельный вход.

Примечание - Возможен вариант, когда в жилые группы для детей младшего школьного возраста входы предусматриваются через отдельные вестибюли для каждой секции, а для среднего и старшего школьного возраста - через главный вестибюль.

5.4.3.9 Наружные входы в помещения жилых групп детей-дошкольников проектируются в соответствии с нормативными требованиями к дошкольным учреждениям.

5.4.3.10 Входы в помещения жилых групп всех типов должны организовываться через раздевальные.

5.4.3.11 Спальные помещения располагаются в учебно-жилых ячейках для учащихся начальных классов или группируются в самостоятельные спальные секции по возрастному принципу. Спальные помещения должны быть отдельными для мальчиков и девочек независимо от возраста.

5.4.3.12 Помещение спальни для детей-инвалидов должно оборудоваться только стационарными кроватями, причем стыковка кроватей длинными сторонами недопустима (кроме спален для детей с нарушением опорно-двигательного аппарата).

В спальных помещениях, рассчитанных на группу дошкольников, следует соблюдать необходимые санитарно-гигиенические требования - отказ от спаренных кроватей, возможность проходов и разворотов для инвалидов - колясочников.

5.4.3.13 Групповая комната - помещение многофункционального назначения, предназначенное для приема пищи, учебы, игр. Для того, чтобы помещение могло работать во всех режимах, в отечественной практике традиционно используется мебель, пригодная для всех вышеприведенных функций.

5.4.3.14 В игровой следует предусматривать функциональные зоны:

- принятия пищи;
- спокойных игр;
- подвижных игр;

- место воспитателя.

5.4.3.15 Функциональные зоны не должны накладываться или пересекаться друг с другом, а также с основными путями передвижения - в спальню, раздевальную, туалетную, буфетную.

5.4.3.16 Интерьер игровой должен быть решен в теплой цветовой гамме со спокойным тоном стен и контрастным оборудованием.

5.4.3.17 Требования к групповым помещениям для детей с нарушением слуха:

- увеличенная освещенность помещений в связи с дополнительной нагрузкой на зрительный анализатор;

- установка в комнате для специальных занятий электроакустических приборов;

- отделка стен и потолков комнаты для специальных занятий акустической плиткой;

- устройство на две групповые ячейки одной лаборантской с местом для индивидуальных занятий со слуховым оборудованием.

5.4.3.18 Требования к групповым помещениям для детей с нарушением зрения:

- автономность функциональных зон;

- исключение пересечения функциональных зон с путями движения;

- исключение пересечения основных путей движения между собой;

- расположение дверных проемов на одной оси;

- стационарная расстановка мебели и оборудования;

- исключение острых углов в оборудовании;

- оборудование комнаты для специальных занятий (пространства для плеопто-ортоптических упражнений);

- устройство на две групповые ячейки класса предметно практического обучения и тифлопедагогического кабинета;

- четкое зонирование игровой по видам деятельности.

5.4.3.19 Необходимым условием проектирования помещений для слепых и слабовидящих детей является устройство смотровых окон со стороны коридора практически во все помещения проживания, учебы, профессиональной подготовки и т.п. для возможности постоянного наблюдения персонала за слепыми детьми.

5.4.3.20 В раздевальной зона переодевания детей не должны пересекаться или накладываться на зону прохода.

5.4.3.21 В составе оборудования раздевальных необходимо предусматривать сушильные шкафы для одежды и обуви с водяным подогревом и вытяжкой, а также секционные шкафы для хранения детской одежды и обуви.

5.4.4 Санитарные узлы

5.4.4.1 Санитарные узлы следует проектировать с учетом маневренности инвалидной коляски и с учетом возможности устройства поручней и держателей.

5.4.4.2 Санитарные узлы следует проектировать как единое помещение, состоящее из зон умывальной и уборной.

5.4.4.3 Сантехника должна обладать ровной непроницаемой поверхностью без явных и скрытых дефектов и должна соответствовать требованиям СН РК 4.01-01.

5.4.4.4 Умывальники для детей-инвалидов должны быть надежно укреплены в стенах, чтобы выдержать вес человека, если он не может стоять, не опираясь на них.

5.4.4.5 Все помещения санитарных узлов должны иметь в полу трапы для слива.

5.4.4.6 Возможность обслуживания инвалидов-колясочников предопределяет особенности организации (планировочной схемы) санитарных узлов.

5.4.4.7 Двери из санитарно-гигиенических кабин, используемых лицами с инвалидностью, должны открываться наружу.

Ограждающие конструкции душевых кабин не должны затруднять лицам с инвалидностью пользование душем и служить препятствием для пересадки инвалида из кресла-коляски на сиденье душа.

5.4.4.8 Двери в кабинках должны закрываться изнутри, но необходимо предусмотреть возможность открытия двери снаружи в условиях чрезвычайной ситуации.

5.4.4.9 В санитарных комнатах предусматривается устройство поручней и держателей с учетом детской антропологии.

5.4.4.10 Санитарные узлы, душевые и ванные комнаты следует оборудовать устройствами для вызова персонала.

5.4.5 Учебные помещения

5.4.5.1 Организация учебного процесса и соответствующий состав, площадь и размещение учебных помещений определяются в каждом конкретном случае.

5.4.5.2 В интернатах в целях комфортности обслуживания рекомендуется размещение всех основных и вспомогательных помещений на одном уровне (этаже). Если такое архитектурное решение невозможно, то все внутренние лестницы должны быть дублированы пандусами и лифтами.

5.4.5.3 Формирование и комплектование ячеек следует осуществлять в соответствии с организацией учебных классов (групп) с учетом количества, возраста, уровня подготовки, характера заболевания ребенка.

5.4.5.4 Учебная группа помещений для 1-го класса должна состоять из помещений для индивидуальных занятий и комнаты для игр, выполняющей функцию рекреационного помещения для отдыха во время занятий.

5.4.5.5 Учебная группа помещений для воспитанников 2-4 классов должна состоять из классных комнат, мастерских для трудового обучения, рекреаций и санитарных узлов.

5.4.5.6 Учебная группа помещений для средних и старших классов должна состоять из учебных классов, кабинетов лабораторий, лаборантских при них, рекреационных помещений и санитарных узлов.

Учебные кабинеты и лаборатории для средних и старших классов могут быть использованы для кружковых и индивидуальных занятий в неурочное время.

5.4.5.7 Лаборантские предусматриваются при каждом кабинете, а при лабораториях - по каждому предмету (химии, физике, биологии). Лаборантские являются местом для размещения отраслевой библиотеки, информационно-пленочных материалов, частичного хранения средств обучения, наглядных пособий.

5.4.5.8 В составе помещений учебно-профессиональной подготовки школ-интернатов всех типов, кроме предназначенных для детей с тяжелыми нарушениями речи и глухих детей, следует включать лингафонные кабинеты с подсобными помещениями.

5.4.5.9 Кабинеты физики, химии, географии, математики, истории, литературы и русского языка, обучения машинописи следует предусматривать только для детей среднего и старшего школьного возраста.

5.4.5.10 В школах-интернатах для лиц с инвалидностью необходимо предусматривать:

- кабинет биологии;
- компьютерный класс;
- комната для кулинарных занятий;
- комнату музыкальных занятий;
- класс рисования – изостудию;
- библиотеку с книгохранилищем и читальным залом.

5.4.5.11 Помещение для детей с нарушением опорно-двигательного аппарата должно оборудоваться вдоль свободных участков стен опорным поручнем. Мебель необходимо жестко крепить к полу.

Примечание - Если классные помещения размещены в разных блоках здания, то вместо одной учительской комнаты необходимо предусматривать учительские комнаты в составе помещений каждого блока.

5.4.5.12 В классах необходимо предусмотреть сквозное или угловое проветривание, которое допускается осуществлять через рекреационное помещение или коридор.

5.4.5.13 Помещения для специальных занятий с детьми, имеющими нарушения интеллекта, должны рассчитываться с учетом проведения коррекционно-воспитательных работ по формированию у них элементарных математических представлений, развитию речи, изобразительной деятельности, восприятия, мышления для возможно более полного восстановления нервно-психической деятельности и подготовки к обучению во вспомогательной школе. Помещение для занятий должно оборудоваться только одноместными столами.

5.4.5.14 В домах и интернатах для детей-инвалидов, для обучения слепых детей необходимы классы со специальным оборудованием для занятий по учебникам по шрифту Брайля.

5.4.5.15 Комната для специальных занятий с детьми, имеющими нарушения слуха, размещается в составе групповой ячейки и предназначена для систематически проводимого специального обучения, использующего сурдотехническую аппаратуру и направленного на сохранение и развитие остаточного слуха, а также формирование словесной речи на основе всех сохранных анализаторов (зрительного, тактильно-вибрационного). Стены и потолок комнаты должны быть отделаны акустической плиткой. В кабинете радиотехники с местами для аудиологических исследований детей должна быть обеспечена воздушная и ударная звукоизоляция.

5.4.5.16 В помещениях с детьми-инвалидами по зрению необходимо обеспечить левостороннее естественное освещение столов. Применение двухместных столов

исключается, причем каждый стол должен иметь свободный доступ. В помещении следует устанавливать умывальник с подводкой теплой воды.

5.4.5.17 Учебные кабинеты для детей средней имбецильности (ручного труда, домоводства, агротехники и т.п.) должны состоять из двух помещений: для занятий и для хранения инструментов, запасного материала.

5.4.5.18 В зависимости от профиля в специальных коррекционных образовательных организациях должны предусматриваться дополнительные кабинеты:

а) для глухих, слабослышащих и с тяжелыми нарушениями речи – слуховой кабинет для фронтальных работ и кабинеты для индивидуальной работы учителя с учеником по развитию слуха и обучению произношения; кабинет для музыкально-ритмических занятий с зеркальной стеной и хореографическими станками;

б) для умственно отсталых детей – логопедические кабинеты;

в) для слепых и слабовидящих детей – логопедический и лингафонный кабинеты, кабинеты машинописи, электротехники, лепки и рельефного рисунка, комнаты для индивидуальных занятий музыкой;

г) рекреации – гостиные в учебных и жилых секциях из расчета не менее 1 м² на одного учащегося.

5.4.5.19 Все пространства для посетителей в библиотеке должны соответствовать потребностям детей-инвалидов. К ним относятся читальные залы, абонементы, справочные комнаты, картотеки, открытые книгохранилища и ряд других.

5.4.5.20 Допускается применение дополнительного набора приборов, пособий и специального оптического оборудования для использования остаточного зрения слепых и слабовидящих детей.

5.4.6 Помещения культурно-массового обслуживания

5.4.6.1 В составе интернатов необходимо предусматривать помещения культурно-массового обслуживания:

- актовые залы;
- кружковые помещения;
- физкультурно-спортивные залы;
- бассейны;
- бани сухого жара.

5.4.6.2 Сидячие места для детей-инвалидов на креслах-колясках в залах должны быть соединены с пространством действия, сценой.

5.4.6.3 В непосредственной близости от входа в зал (в фойе) следует предусматривать непроходные зоны отдыха и ожидания для детей-инвалидов.

5.4.6.4 Все специальные коррекционные общеобразовательные учреждения для организации различных форм физического воспитания независимо от вместимости должны иметь физкультурно-спортивные залы.

Примечания:

1 Спортивные залы должны быть оборудованы в расчете на возможность использования для занятий лечебной физкультурой.

2 Состав и площади спортивных помещений определяются в каждом конкретном случае, при этом допускается проектировать бассейны с большими размерами ванн и залы большей площади.

5.4.6.5 В школах-интернатах для детей с нарушением опорно-двигательного аппарата следует иметь плавательный бассейн с поднимающимся дном, что обеспечит занятия детей любого возраста с разными поражениями двигательной сферы.

5.4.6.6 В плавательном бассейне для детей с нарушениями зрения (слепых и слабовидящих) необходимо предусмотреть дополнительные меры предосторожности.

5.4.6.7 Ванна бассейна должна быть оборудована с учетом специальных требований эксплуатации для детей-инвалидов.

5.4.7 Пищеблок

5.4.7.1 Помещения столовой следует выделять в специальный блок с отдельным выходом на хозяйственный двор, а в случае размещения школы в нескольких зданиях - крытые переходы в учебные и жилые помещения.

5.4.7.2 Состав и площади помещений столовой необходимо принимать с учетом санитарно-гигиенических требований.

5.4.7.3 В домах и интернатах для детей-инвалидов могут предусматриваться помещения питания:

- буфетная с мойкой на жилую ячейку, в которую из производственных помещений кухни-столовой для категории детей, передвигающихся с трудом, лежащих питание доставляется в бочках и термосах в помещение буфетной жилой ячейки. Питание происходит в жилой комнате. В жилых ячейках для обездвиженных детей помимо буфетных проектируются шкафы для хозяйственных принадлежностей и место для тары;

- столовая с обеденным залом (пищеблок), рассчитанная в целом на учреждение.

5.4.7.4 Обеденный зал столовой следует предусматривать для детей свободно передвигающихся, передвигающихся с трудом и передвигающихся на креслах-колясках.

5.4.7.5 Производственные помещения кухни во всех типах учреждений следует рассчитывать на работу с сырьем. Для всех типов учреждений питание детей организуется в одну смену.

5.4.7.6 При проектировании школ-интернатов следует учитывать, что процесс питания может организовываться:

- для детей дошкольного возраста на площади групповой комнаты (по типу детского сада);

- для детей школьного возраста в общих столовых на секцию или на все учреждение;

- для необучаемых детей питание организуется в спальнях комнатах.

5.4.7.7 В интернатах кроме питания детей, должно обеспечиваться питание персонала.

5.4.7.8 Для обслуживания изолятора при помещениях кухни следует предусматривать специальную раздаточную. Раздаточная должна иметь удобный доступ к внутренним коммуникационным связям (коридорам, лестницам, пандусам, лифтам), а также выход на участок.

5.4.7.9 В помещении школьной столовой для учащихся-инвалидов должна быть предусмотрена своя непроходная зона, оборудование которой должно учитывать возможность пользования детьми на креслах-колясках. Часть посадочных мест следует организовать с учетом специфических требований детей-инвалидов.

5.4.7.10 Столы должны иметь конструкцию, позволяющую свободно подъезжать лицу с инвалидностью на кресле-коляске.

5.4.8 Реабилитационно-медицинские помещения

5.4.8.1 При проектировании интернатов для детей-инвалидов следует учитывать, что все реабилитационные мероприятия делятся на медицинские, профессиональные и социальные:

- медицинские программы направлены на восстановление или компенсацию нарушенных или утраченных способностей лица с инвалидностью;
- профессиональные программы направлены на восстановление и компенсацию нарушенных или утраченных навыков, а также на приобретение знаний, умений и профессиональную адаптацию с учетом конкретных физических или умственных недостатков;
- социальная реабилитация направлена на восстановление социально-бытовых навыков и адаптацию к общественной и бытовой деятельности.

5.4.8.2 Для учебно-воспитательных учреждений необходимо осуществление реабилитационных мероприятий по всем трем направлениям. Однако особая специфика в составе помещений и их оборудовании касается медицинской и профессиональной реабилитации.

5.4.8.3 В интернатах обязательно предусматривается кабинет социальной адаптации, который служит для обучения детей домоведению - умению подбора продуктов, приготовить из них определенные блюда, накрыть и сервировать стол, принять гостей и т.п. В этом кабинете могут проводиться дни рождения, праздники с приглашением гостей.

5.4.8.4 Состав медицинских помещений следует предусматривать в каждом конкретном случае и проектировать с учетом требований действующих нормативных документов по проектированию больниц и поликлиник.

Помещения медицинского обслуживания могут быть предназначены как для текущей врачебной помощи, так и для медицинской реабилитации лиц с инвалидностью.

5.4.8.5 Дома и интернаты для детей-инвалидов должны иметь изолятор (карантинную группу) для вновь поступающих детей.

5.4.8.6 Приемно-карантинное отделение следует проектировать с отдельным самостоятельным выходом на участок. Приемное отделение должно иметь непосредственную связь с карантинным отделением.

5.4.8.7 Помещения медицинского обслуживания лиц с инвалидностью проектируются по действующим нормативам для лечебно-профилактических учреждений.

5.4.8.8 Габариты мебели и оборудования приводятся ориентировочно в связи с большим разнообразием типов применяемых в практике приборов, устройств и т.п. аналогичного названия.

5.4.8.9 Разработка планировочных схем должна учитывать:

- технологические требования к размещению оборудования (расстояния между приборами, между приборами и стенами и т.п.);
- необходимость обслуживания инвалидов-колясочников (подъезды, проезды, повороты);
- специфику обслуживания лиц с инвалидностью с различными видами заболеваний.

При разработке планировочных схем для кабинетов, обслуживающих только дошкольников, следует учитывать необходимые размеры поворотного круга.

Примечания:

1 В школах-интернатах для слепых и слабовидящих детей, где предусматривается отдельный кабинет офтальмолога, при кабинете консультативного приема темную комнату предусматривать не следует.

2 В составе медицинских помещений допускается предусматривать кабинет функциональной диагностики.

3 Набор оборудования в кабинетах механотерапии определяется в каждом конкретном случае, в учреждениях для умственно отсталых детей кабинеты механотерапии не предусматриваются.

5.4.8.10 Кроме того, имеются специфические лечебные кабинеты для обслуживания детей с определенными видами заболеваний.

Часть таких кабинетов должна быть приближена к лицам с инвалидностью, т.е. расположена в составе учебно-жилых ячеек. В учреждениях для глухих детей и детей с недостатками речи все медицинские кабинеты специфического обслуживания включаются в состав учебно-жилых ячеек, а в состав блока медицинского обслуживания входят только кабинеты, общие для всех типов заболеваний.

5.4.8.11 В школах-интернатах всех типов, за исключением учреждений для глухих и слабослышащих детей, необходимо предусматривать кабинеты логопеда:

- а) для дошкольников - в учреждениях для детей с недостатками речи и заболеваниями опорно-двигательного аппарата;
- б) для школьников - в учреждениях для детей с недостатками речи и заболеваниями опорно-двигательного аппарата.

5.4.8.12 Помещения отделения лечебной физкультуры, массажного кабинета и бассейна следует группировать в едином блоке и предусматривать их удобную взаимосвязь.

5.4.8.13 В состав помещений медицинского обслуживания школ-интернатов для слепых и слабовидящих детей следует включать:

- кабинет офтальмолога;
- кабинет развития остаточного зрения;
- зал для развития пространственной ориентации.

5.4.8.14 В школах-интернатах для детей, больных сколиозом и заболеваниями опорно-двигательного аппарата, необходимо предусматривать:

- гипсовальную, мастерскую для изготовления корсетов;
- кабинеты озокерита, парафинолечения и горячих укутываний с подсобными помещениями;
- аминосиновый кабинет;
- кабинет электрогрязелечения.

5.4.8.15 Для внутренней отделки медицинских помещений предусматриваются материалы, допускающие проведение генеральной уборки и дезинфекции.

5.4.8.16 При кабинете с ванной должны быть предусмотрены раздевальная, комната отдыха, уборная.

5.4.9 Производственные мастерские

5.4.9.1 Для прохождения производственной практики учащихся следует предусматривать учебно-производственные мастерские.

5.4.9.2 Для занятий обучаемых умственно отсталых детей, подготовительных групп трудового обучения (для среднего и старшего возраста детей) могут использоваться также комнаты трудотерапии.

5.4.9.3 Для детей с сохранным интеллектом учебно-производственные мастерские профессиональной подготовки могут включать учебные классы, учебные кабинеты, мастерские. Взаимосвязь учебно-производственных помещений профессиональной подготовки должна осуществляться через коридоры и рекреации при обеспечении изолированности всех учебных кабинетов и мастерских.

5.4.9.4 Производственные мастерские должны проектироваться с учетом возможности обучения в них учащихся с нарушением опорно-двигательного аппарата. В связи с этим все помещения мастерских следует оборудовать, соблюдая необходимую ширину проходов и проездов для свободного передвижения лиц с инвалидностью, пользующихся креслами-колясками и другими вспомогательными средствами передвижения.

5.4.9.5 Учебно-производственные мастерские в специализированных школах для детей-инвалидов должны размещаться в отдельном блоке, иметь удобную связь с учебными и жилыми помещениями школьников среднего и старшего возрастов, а также иметь выход на участок.

5.4.9.6 Помещения учебно-производственных мастерских следует проектировать раздельно для детей-инвалидов с сохранным интеллектом в возрасте от 8 до 16 лет и для умственно отсталых детей в возрасте от 12 до 18 лет.

5.4.9.7 При учебно-производственных мастерских следует предусматривать кладовые для хранения материалов и кладовые готовых изделий.

5.4.9.8 В домах-интернатах для обучаемых умственно отсталых детей старшей группы в целях осуществления лечебно-трудовой и активирующей терапии необходимо создание лечебно-трудовых мастерских. Лечебно-трудовые мастерские следует предусматривать для детей-инвалидов старших групп - воспитанников с сохранным интеллектом и нарушенным интеллектом, способных к частичному самообслуживанию.

5.4.9.9 Для детей-инвалидов от 16 до 18 лет следует проектировать лечебно-трудовые мастерские, предусматривающие профессии почтальона - оператора электронной почты, переплетчика и др. Выбор профиля мастерских уточняется заданием на проектирование в зависимости от контингента детей, а также конкретных условий и возможностей места строительства.

5.4.9.10 Площадь помещений мастерских определяется из условий размещения станочного оборудования, стола инструктора и рабочих мест обучаемых.

5.4.10 Элементы зданий. Входы в здания

5.4.10.1 Стекло и другие хрупкие материалы, с которыми люди вступают в контакт, должны соответствовать одному или нескольким из следующих пунктов:

- если стекло разбивается при воздействии, оно должно разбиваться так, чтобы не вызвать ранение;
- стекло должно выдерживать нагрузку, не разбиваясь при этом;
- стекло должно быть защищено от воздействий.

5.4.10.2 В каждом здании входы должны быть легко находимыми, доступными и удобными в пользовании для детей с любыми физическими недостатками. Кроме лестницы, вход должен быть оборудован пандусом, обеспечивающим попадание лица с инвалидностью на кресле-коляске на уровень вестибюля, первого этажа и т.д.

5.4.10.3 Предназначенные для лиц с инвалидностью входы в здание следует защищать от атмосферных осадков навесами, козырьками и предусматривать перед входом площадку, достаточную для маневрирования на кресле-коляске, а в зависимости от местных климатических условий - с подогревом.

5.4.10.4 Планировка вестибюля должна быть удобной для доступа детей-инвалидов, включая передвигающихся на кресле-коляске, во все основные зоны, к оборудованию и информации. В вестибюле следует размещать информацию (в том числе в рельефно-графическом и аудиоформате для незрячих и слабовидящих людей) о планировке путей движения по зданию, сооружению или комплексу, о размещении доступных для детей-инвалидов мест обслуживания и отдыха.

5.4.10.5 При проектировании следует учитывать, что в учреждениях для слепых и слабовидящих детей очень важны пространственные ориентиры, заключающиеся в устройстве участков с измененной поверхностью пола у входов в спальные помещения, в помещения учебно-профессиональной подготовки, лестничные клетки, кабинеты, залы и т.п. Такая же измененная поверхность пола должна быть предусмотрена при устройстве лестниц - окантовка ступеней, площадок.

5.4.10.6 При входах в здания следует проектировать тамбуры.

5.4.10.7 На путях следования детей следует избегать расположения колонн, столбов и других препятствий, а при необходимости их устройства должна быть предусмотрена хорошо различимая маркировка или ограждение опасных мест.

5.4.11 Вертикальные, горизонтальные коммуникации

5.4.11.1 Во всех зданиях следует обеспечить доступ ко всем помещениям от входной зоны посредством правильно спроектированных внутренних коммуникаций-коридоров. Внутренние коммуникации должны соответствовать стандартным размерам, иметь достаточное освещение.

5.4.11.2 При большой длине коридора следует предусматривать пространства для

отдыха.

5.4.11.3 Визуальная и звуковая информация должна дублироваться.

5.4.11.4 Буквы и символы должны быть выпуклыми на фоне знака, чтобы слепые дети могли прочесть информацию с помощью кончиков пальцев.

5.4.11.5 Лестницы должны дублироваться пандусами или подъемными устройствами.

Пандус и лифт являются основными средствами обеспечения вертикальных связей (между этажами) для инвалидов-колясочников. Пандус имеет преимущества перед лифтом в том, что им инвалиды-колясочники могут пользоваться независимо от дежурного персонала, обязательного при лифтах в детских учреждениях.

5.4.11.6 Покрываются пешеходных дорожек, тротуаров и пандусов должны быть из твердых материалов, ровных, без зазоров, не создающих вибрацию при движении, а также предотвращающих скольжение, т.е. сохраняющих крепкое сцепление подошвы обуви, опор вспомогательных средств хождения и колес кресла-коляски при сырости и снеге.

5.4.11.7 В любом пролете лестниц все ступени должны быть постоянной высоты подъема и постоянной ширины. Открытые подступени не допускаются.

5.4.11.8 Для инвалидов по зрению начало и конец лестничных маршей должны быть выделены рельефной полосой над поверхностью пола. Кроме того, передняя кромка каждой ступени должна быть контрастного цвета. Фактурные и цветовые полосы по полу и стене вдоль боковых сторон лестничных маршей и пандусов также необходимы в учреждениях для детей с недостатками зрения.

5.4.11.9 Для слепых и слабовидящих людей лестничные марши вверх и вниз, а также участки поручней, соответствующие первой и последней ступеням марша, должны быть обозначены участками поверхности с выраженным рифлением (тактильной полосой) и контрастной окраской. Допускается использование подсветки ступеней.

5.4.11.10 Поручни в местах изменения направления движения должны быть непрерывными. В местах поворота лестничных поручней на каждом этаже рекомендуется устанавливать пластины с указанием номера этажа, выполненные рельефными арабскими цифрами или знаками шрифтом Брайля.

5.4.11.11 Во всех зданиях, помещения которых расположены выше первого этажа и предназначены для использования детьми-инвалидами, следует предусматривать лифты.

5.4.11.12 Лифт или лифты должны располагаться рядом с главным входом в здание и должны быть четко обозначены. Из всех имеющихся в здании лифтов по меньшей мере один должен проектироваться так, чтобы он был доступен и удобен для пользования инвалидами-колясочниками.

5.4.11.13 Выход из лифта на первом этаже следует предусматривать в холл или вестибюль, отделенный от других помещений противопожарными перегородками и дверями. Расположение лифтовых холлов и площадок на путях следования лиц с инвалидностью, на промежуточных лестничных уровнях запрещается.

5.4.11.14 У каждого лифта, используемого лицами с инвалидностью, должны предусматриваться видимый и слышимый сигналы.

5.4.11.15 Перед дверями лифтов и въездами на платформу подъемника необходимо

предусматривать свободные зоны, достаточные для маневрирования на кресле-коляске.

5.4.11.16 Двери лифтов должны быть различимы (контрастной окраской) для детей со слабым зрением.

5.4.11.17 Лифты должны иметь автономное управление из кабин и со всех этажей.

5.4.11.18 Кабины лифтов должны быть оснащены текстофонами для связи лиц с нарушением слуха с аварийной службой в случае нештатной ситуации.

5.4.12 Безопасность при эксплуатации

5.4.12.1 Люди и элементы здания должны быть защищены от контактов с горячими и электрическими частями оборудования под током.

5.4.12.2 Количество газа, жидкости, радиации или твердых частиц, выделяемых материалами, используемыми в строительстве здания, не должно превышать вредной концентрации на поверхности материала.

5.4.12.3 Крыши с постоянным доступом должны быть оборудованы барьером.

5.4.12.4 Когда барьеры имеют открытые места, эти места должны быть соответствующего размера и конфигурации для удержания людей от падения с учетом ожидаемого возраста обитателей.

5.4.12.5 Эвакуационные, опознавательные, ориентировочные знаки должны быть ясно видимы и соответственно узнаваемы в условиях, ожидаемых для назначения этих знаков.

5.4.12.6 Знаки должны обозначать выходы и безопасные места и должны располагаться так, чтобы определить пути эвакуации и направлять людей к выходу и безопасным местам.

5.4.12.7 Знаки, определяющие выходы, безопасные места, пути эвакуации должны оставаться видимыми в случае отключения электроэнергии.

5.4.12.8 * В домах, интернатах и МСУ прямой оперативной телефонной связью обеспечиваются кабинеты руководителей учреждений и, как правило, их заместителей с кабинетами руководителей подчиненных им служб, больницами, пожарной охраной, аварийной газа, полицией. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.12.9 Информационное оснащение отделений домов и интернатов организуется в виде освещенных настенных указателей по путям движения к пунктам назначения (выходам, лестницам, лифтам, подъемникам, входам в помещения различного назначения, туалетам, столовым, к торговым киоскам и т. д.). При этом содержание указателей должно быть максимально доступным для восприятия всех категорий лиц с инвалидностью, включая детей с умственными отклонениями.

5.4.12.10 Прямая оперативная громкоговорящая связь предусматривается в кабинетах дежурных врачей, дежурного персонала, процедурных кабинетах и в помещениях для ожидания приема.

5.4.12.11 В спальнях помещениях у каждой койки детей предусматривается двухстороннее сигнально-переговорное устройство, обеспечивающее вызов дежурного медицинского персонала.

5.4.12.12 Необходимость оборудования спальных помещений системой видеонаблюдения определяется в каждом конкретном случае.

5.4.12.13 Розетки сети проводного вещания предусматриваются у каждой кровати с возможностью пользования ими детьми с ограниченными возможностями.

5.4.12.14 Зрительские места для детей-инвалидов с дефектами слуха следует связывать с акустической системой зрительного зала. На креслах должны быть оборудованы пункты подключения индивидуальных слуховых аппаратов. Усиление громкости звука должно быть обеспечено при помощи наушников.

5.4.12.15 В домах-интернатах на 300 и более мест предусматривается тепловая автоматическая пожарная сигнализация во всех помещениях кроме туалетных, душевых, стиральных, кладовых овощей, охлаждаемых камер, вентиляционных камер, бассейна, кухни, моечных.

5.4.12.16 Предусматривается оповещение персонала и детей о пожаре посредством световой и звуковой сигнализации.

5.4.12.17 * Дома-интернаты и МСУ оснащаются приборами времени, системами внутренней часофикации. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.12.18 Предусматривается система централизованного отсчета времени. Вторичные часы устанавливаются на постах дежурного персонала, в вестибюлях, коридорах и в помещениях, где показания времени являются функционально необходимыми.

5.4.12.19 * В домах-интернатах и МСУ предусматриваются антенно-фидерные устройства для подключения телевизионных приемников, предназначенных для приема программ эфирного телевидения. Указанные устройства предусматриваются в спальнях помещений, в главных вестибюлях, в кабинетах руководителей учреждений и в учебных аудиториях. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.4.12.20 Необходимость телевизионных систем кабельного, спутникового телевидения определяется заданием на проектирование.

5.4.12.21 В классах для специальных занятий с детьми, имеющими нарушения слуха, на столах предусматривается сурдотехническая аппаратура, управляемая от пульта управления со стола педагога.

5.5 Инженерное обеспечение

5.5.1 При проектировании систем водоснабжения и канализации должны выполняться требования нормативных документов, действующих на территории Республики Казахстан, по проектированию внутренних сетей холодного и горячего водоснабжения, канализации, водостоков, наружных сетей и сооружений водоснабжения и водоотведения, а также указаний настоящего раздела.

5.5.2 * Здания домов, интернатов и МСУ для детей-инвалидов должны быть оборудованы системами холодного и горячего водоснабжения, канализации и водостоков. В случаях, когда присоединение к централизованным или местным сетям затруднено или невозможно, допускается применение автономных систем водоснабжения и канализации

по согласованию с соответствующими государственными службами. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.5.3 Расход воды на внутреннее и наружное пожаротушение должен приниматься в соответствии с требованиями СН РК 4.01-01 и другими действующими нормативными документами.

5.5.4 К сантехническим устройствам, обеспечивающим подачу воды для питья, приготовления пищи или для принятия ванны либо для обработки пищевой, медицинской или фармацевтической продукции, должна подаваться только питьевая вода.

5.5.5 Подводка холодной и горячей воды должна предусматриваться к технологическому оборудованию столовых (пищеблока), к водоразборным кранам уборочных помещений, умывальникам помещений медицинского обслуживания и санитарно-гигиенического назначения и к другим санитарно-техническим приборам, установленным в здании.

5.5.6 На сети хозяйственно-питьевого водопровода следует предусматривать отдельный кран для присоединения шланга (рукава) в целях возможности его использования в качестве первичного устройства в жилых ячейках пожаротушения на ранней стадии.

5.5.7 * Дома, интернаты и МСУ для детей-инвалидов по надежности теплоснабжения относятся к 1-й категории. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.5.8 Система отопления должна обеспечивать равномерный прогрев воздуха помещений в течение всего отопительного периода.

5.5.9 Нагревательные приборы в помещениях для пребывания детей должны иметь ограждения, обеспечивающие нормальную конвекцию воздуха и удобства чистки приборов.

5.5.10 Пароснабжение помещений предусматривается при необходимости в каждом конкретном случае.

5.5.11 Расчетные температуры воздуха и влажность в помещениях принимаются в соответствии с СН РК 4.02-01.

5.5.12 Температура воздуха в помещениях должна быть дифференцирована в зависимости от назначения помещения. Влажность воздуха в помещениях допускается поддерживать бытовыми устройствами.

5.5.13 Водонагреватели на твердом, жидком или моторном топливе не должны монтироваться в комнате, в которой установлено оборудование для обработки воздуха.

5.5.14 В зданиях интернатов предусматривается приточно-вытяжная вентиляция с механическим и естественным побуждением.

5.5.15 Допускается естественная вытяжная вентиляция без централизованной подачи приточного воздуха (для отдельно-стоящих зданий высотой не более 3-х этажей) в помещениях хранения дезинфекционных средств, текущего запаса кислот и щелочей, спальных помещениях и зрительных залах.

5.5.16 Отделения или группы помещений с одинаковыми санитарно-гигиеническими требованиями и продолжительностью работы оборудуются, как правило, одной централизованной приточно-вытяжной системой вентиляции.

5.5.17 Для зданий со смешанной структурой и различными санитарно-гигиеническими требованиями к каждой из групп помещений, а также с различной продолжительностью работы должна устраиваться децентрализованная система вентиляции. Количество резервных вентиляторов предусматривается в соответствии с требованиями СН РК 4.02-01.

5.5.18 На приточно-вытяжных воздуховодах обслуживающих помещения, оборудованные автоматическими системами пожаротушения, предусматриваются автоматические заслонки (клапаны) с электроприводом, с блокированными системами автоматического пожаротушения. Заслонки устанавливаются в непосредственной близости от обслуживаемого воздуховодом помещения.

5.5.19 Для остальных помещений интернатов относительная влажность воздуха принимается в соответствии с СН РК 4.02-01 по проектированию отопления, вентиляции и кондиционирования воздуха.

5.5.20 Воздушно-тепловой режим учебных помещений в основном должен соответствовать требованиям действующих санитарных правил по устройству и содержанию общеобразовательных школ.

5.5.21 * По степени обеспечения надежности электроснабжения к первой категории относятся следующие электроприемники домов, интернатов и МСУ:

- противопожарные устройства;
- охранная сигнализация;
- лифты;
- эвакуационное освещение.

Остальные электроприемники домов-интернатов, МСУ относятся ко второй категории и частично к третьей категории согласно Правилам устройства электроустановок.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.5.22 * Размещение встроенных и пристроенных трансформаторных подстанций (ТП) в домах, интернатах и МСУ не допускается. ***(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)***

5.5.23 * В домах, интернатах и МСУ в помещениях для электросветолечения или в группе таких помещений, обслуживаемых одним постом медицинского персонала, устанавливается распределительный щиток с аппаратом управления на вводе и контролем напряжения на каждой фазе. Питающие линии к распределительным щиткам и групповые линии к кабинетным щиткам выполняются самостоятельными. ***(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)***

5.5.24 * В домах, интернатах и МСУ следует предусматривать электрооборудование, электроосвещение, комплексную электрослаботочную сеть, в которую входит телефонная связь, проводное вещание и телевидение, устройство сигнализации загазованности, задымления и затопления и т.д. ***(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)***

5.5.25 Расположение штепсельных розеток во всех помещениях определяется в соответствии с требованиями действующих нормативных документов.

5.5.26 * Общее освещение помещений домов, интернатов и МСУ предпочтительно выполнять энергосберегающими лампами. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.5.27 Наименьшая освещенность рабочих поверхностей при системе общего освещения, качественные показатели освещения и рекомендуемые источники света для отдельных помещений принимаются согласно СН РК 2.04-01.

5.5.28 Эвакуационное освещение предусматривается в коридорах, основных проходах и на лестницах, служащих для эвакуации людей в помещениях электросветолечения, бассейнов, душевых и ванных залов грязелечения, ванных комнат и раздевальных отделений реабилитационного лечения, в санитарных узлах, обеденных залах, а также в зрительных залах и аудиториях.

5.5.29 Молниезащита выполняется в соответствии с требованиями действующих нормативных документов по её устройству.

5.5.30 Помещения для размещения диспетчерского пункта должны отвечать требованиям, предъявляемым к помещениям, предназначенным для круглосуточного пребывания в них дежурного персонала.

5.5.31 Замкнутые пространства зданий (помещения различного функционального назначения, кабины уборных, лифты и т.п.), а также лифтовые холлы, где дети, в том числе с дефектами слуха могут оказаться одни, должны быть оборудованы двусторонней связью с диспетчером или дежурным. В иных случаях следует предусматривать кнопку вызова. В таких помещениях (уборных кабинах, лифтах и т.п.), должно быть предусмотрено аварийное освещение.

5.6 Автоматизация и диспетчеризация инженерно-технических систем

5.6.1 При проектировании автоматизации и диспетчеризации инженерно-технических систем домов и интернатов следует руководствоваться правилами устройства электроустановок, нормативными документами по проектированию систем автоматизации технологических процессов, противопожарными нормами проектирования зданий и сооружений, нормативными документами по проектированию инженерно-технических систем, действующими на территории Республики Казахстан, и настоящими нормами.

5.6.2 * В домах, интернатах и МСУ автоматизации и диспетчеризации должны подлежать следующие инженерные системы:

- теплоснабжения, отопления, вентиляции, кондиционирования воздуха;
- электроснабжения и электроосвещения;
- водоснабжения и водоотведения;
- лифтов.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)

5.6.3 * В домах, интернатах и МСУ, оборудованных автоматическими системами извещения о возникновении пожара, следует предусматривать автоматизацию системы отключения приточно-вытяжной вентиляции при возникновении пожара и включение систем дымоудаления. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.6.4 * В домах, интернатах и МСУ предусматривается аварийная сигнализация отклонения от нормального режима работы инженерно-технических систем, если такие отклонения могут вызвать опасность для жизни людей, порчу оборудования, здания, сооружения или других материальных ценностей.

Аварийный сигнал выводится в диспетчерский пункт, а при отсутствии диспетчерского пункта - в помещение дежурного технического персонала. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.6.5 Необходимость и объем диспетчеризации инженерного оборудования определяется в каждом конкретном случае.

5.7 Охрана окружающей среды

5.7.1 При проектировании и организации участка и территории интернатов необходимо свести к минимуму любые отрицательные воздействия на окружающую среду, обеспечить правильное использование ландшафта и биологического разнообразия с эффективным использованием энергии и ресурсов.

5.7.2 * При проектировании, строительстве, реконструкции зданий и сооружений домов, интернатов и МСУ для детей-инвалидов должны предусматриваться мероприятия по охране, восстановлению природной среды, обеспечению экологической безопасности. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 17.10.2017г. №224-НК)*

5.7.3 Размещение зданий, сооружений интернатов не допускается:

- на землях заповедников, заказников, природных национальных парков, ботанических садов, дендрологических парков и водоохранных полос (зон);
- на землях зеленых зон городов, включая земли городских лесов;
- в зонах охраны гидрометеорологических станций;
- в зоне санитарной охраны источников водоснабжения и площадок водопроводных сооружений;
- в зоне округа санитарной охраны курортов, если проектируемые объекты не связаны с эксплуатацией природных лечебных средств курортов.

5.7.4 В зоне округа санитарной охраны курортов допускается размещать интернаты, если они не вызывают загрязнения атмосферы, почвы и вод, превышения нормативных уровней шума и напряжения электромагнитного поля. В третьей зоне округа санитарной охраны курортов допускается размещение объектов, которые не оказывают отрицательного влияния на природные лечебные средства и санитарное состояние курорта.

5.7.5 При проектировании объекта должны быть предусмотрены мероприятия, предотвращающие сброс загрязненных сточных вод и препятствующие непосредственному загрязнению подземных и поверхностных вод.

5.7.6 При строительстве допускается временное накопление отходов производства и потребления на объекте. Строительные отходы хранятся на площадке, расположенной в удобном для подъезда транспорта месте. Объем временного накопления определяется размером площадки.

5.7.7 При посадке деревьев необходимо учитывать климатические условия, тип

почвы, количество осадков, направление ветра, обслуживание растений, безопасность проживающих и персонала. Во избежание повреждений зданий ветками не следует высаживать высокие деревья в непосредственной близости от здания.

5.7.8 При проектировании ландшафта участка необходимо учитывать условие естественного развития ландшафта.

5.7.9 При проектировании и строительстве зданий следует учитывать степень радоноопасности участка застройки, наличие техногенного радиоактивного загрязнения и радиоактивность строительных конструкций. При этом необходимо выполнять требования радиационной безопасности в соответствии с требованиями действующих санитарно-гигиенических нормативов.

6 ЭКОНОМИЯ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ

6.1 Требования к сокращению энергопотребления

6.1.1 Здание должно быть спроектировано и построено с учетом требований по эффективному использованию энергии для систем зданий и частей.

6.1.2 При проектировании необходимо предусмотреть правильную ориентацию здания по сторонам света. Правильная ориентация здания способствует естественному сохранению тепла в зимний период и охлаждению в летний, а также обеспечивает инсоляцию помещений.

6.1.3 Для обеспечения эффективного использования тепла ограждающие конструкции здания должны быть выполнены с использованием энергосберегающих материалов.

6.1.4 В зданиях следует предусматривать возможности индивидуального регулирования температуры, влажности, расхода воздуха.

6.1.5 При совершенствовании энергетической эффективности зданий должны приниматься во внимание климатические и местные условия, а также условия внутри помещений, должна учитываться экономическая эффективность. Эти меры не должны влиять на другие технические требования зданий, а также на их общедоступность, безопасность и целевое использование.

6.2 Рациональное использование природных ресурсов

6.2.1 Размещение, проектирование, строительство, реконструкция производственных зданий должны осуществляться таким образом, чтобы обеспечивалось благоприятное состояние для обитания растений, животных и других организмов, устойчивого функционирования естественных экологических систем.

6.2.2 В целях рационального использования природных ресурсов допускается использовать бывшие в употреблении строительные материалы, изделия и конструкции на объектах ремонта, реконструкции и строительства в соответствии с требованиями

действующих нормативных документов.

6.2.3 При проектировании ландшафта участка необходимо учитывать условие естественного развития ландшафта.

6.2.4 Ландшафтные планы должны включать разумное сохранение природных ресурсов, таких как вода, почва, биологическое разнообразие, энергетические ресурсы, качество воздуха и другие природные ресурсы в интересах общества.

6.2.5 При строительстве и эксплуатации производственных зданий необходимо выполнять комплекс мер по уменьшению потребления воды и повышению эффективности переработки сточных вод в целях ресурсосбережения, охраны природы и для повышения экономической эффективности в промышленности.

УДК 727.14

МКС 91.040.10
91.040.30

Ключевые слова: Интернаты, расчетная вместимость, проектирование, детские группы, площадки, участки, территория, комнаты, вестибюль, помещение, пожарная безопасность, бытовое обслуживание, водоснабжение, водоотвод, санитарно-техническое оборудование, шкафы, электроснабжение, сети наружного освещения, парковочная зона, слаботочные системы, бани.

Ресми басылым

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӨНЕРКӘСІП ЖӘНЕ ҚҰРЫЛЫС МИНИСТРЛІГІ
ҚҰРЫЛЫС ЖӘНЕ ТҰРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ
КОМИТЕТІ**

**Қазақстан Республикасының
ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ**

ҚР ҚН 3.02-04-2012*

**МҮГЕДЕК БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН ҮЙЛЕР
МЕН ИНТЕРНАТТАР**

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

Издание официальное

**КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА И ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА МИНИСТЕРСТВА ПРОМЫШЛЕННОСТИ И СТРОИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ
Республики Казахстан**

СН РК 3.02-04-2012*

ДОМА И ИНТЕРНАТЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ-ИНВАЛИДОВ

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная